

Abya melóméló Jisós Kras ndere MATYO ásamé

*Ukwéne antε Jisós Kras
(Luk 3:23-38)*

¹ Gé ηwe mabó ukwéne antε Jisós Kras mpyáne mfwa Dεvid, Dεvid mpyáne Abraham. ² Abraham alu nte Asek, Asek alu nte Jakób, Jakób alu nte Juda ne aηmé bíí abi ande. ³ Ne Juda alu nte Pεres ne Sera, mmá bwó akamege Tama. Pεres alu nte Hεsrón, Hεsrón alu nte Ram. ⁴ Ne Ram alu nte Aminadab, Aminadab alu nte Nashyón, Nashyón alu nte Salmón. ⁵ Salmón alu nte Boas ne mma Boas akamege Rahab. Boas alu nte Obεδ, ne mmá Obεδ akamege Rut, Obεδ alu nte Jesse. ⁶ Jesse alu nte mfwa Dεvid.

Ne mfwa Dεvid alu nte Solomun, mmá Solomun abó abóó mbε abá lé Uriya. ⁷ Ne Solomun alu nte Rehoboam, Rehoboam alu nte Abija. Abija alu nte Asa. ⁸ Asa alu nte Jehoshafa, Jehoshafa alu nte Joram, Joram alu nte Usiya. ⁹ Usiya alu nte Jotam, Jotam alu nte Ahas ne Ahas alu nte Hεsekya. ¹⁰ Hεsekya alu nte Manase, Manase alu nte Emós, ne Emós alu nte Josaya. ¹¹ Gébégé ápyené bós Isrēli né bé ájye ne εbwó né meló Babilón, Josaya abyε Jekonεya ne aηmé bíí abi ande.

¹² Ajyεgé ne bwó né Babilón, Jekonεya abyε Sheltyel, Sheltyel alu nte Serubabel. ¹³ Serubabel alu nte Abiud, Abiud alu nte Eliakim ne Eliakim alu nte Asòh. ¹⁴ Asòh alu nte Sadók ne Sadók alu nte

Akim ne Akim alu nte Eliud. ¹⁵ Eliud alu nte Eliassa, Eliassa alu nte Matan ne Matan alu nte Jakɔb. ¹⁶ Ne Jakɔb alu nte Josef, Josef ayi menɔ Meri. Meri abyε Jisɔs Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa. *

¹⁷ Mmyε ke nnó upyáne ukouko, manlɔ mbaá Abraham ókwóné mbaá Devid úlú nyá úfyáneúni. Manlɔ ntó mbáa Devid ókwóne gébégé ájyé ne εbwó né Babilɔn úlú ntó úfyáneúni. Ne mámanlɔ gébégé ájyé ne εbwó né Babilɔn kpaá τε gébégé ábyεné Kras, upyáne úlú nyá ntó úfyáneúni.

*Nebyε né Jisɔs Kras
(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Na ne nebyéné Jisɔs Kras nekené. Mma wuú akamege Meri. Josef abó akpε mambá Meri ayi alu mambyε Jisɔs, nsa nnó εbwó ákaá ujógéné atε, Meri age nnó ji alu ne unε né utó Mendoó Ukpea. ¹⁹ Josef akaáge nnó Meri alu ne unε, elé ji Josef alú nyá cho né mbε ushu Esɔwɔ, akélé fɔ manchyε ji mekpo unɔ́ wɔ́, ashuú manwá neba bwó bibí. ²⁰ Nɔ́ere ji áférege depɔ εtiré mbɔ, Esɔwɔ ató ekiénné wuú échwó gáre ji né gejya eké, “Josef mpyáne Devid, ɔ́fóge fɔ manse mendée wyε Meri né neba, néndé elé Mendoó Ukpea ne εpyéé ji akpané unε. ²¹ Ne ji abyεne nyé maá mende, ayi áférege nyε bóó bíí né εfwyale εwé gabo achwɔ́ ne εwú. Getu εyigémbɔ, ɔ́bɔ mamfyε ji mabɔ nnó Jisɔs.” †

* **1:16** Elú wáwálé nnó: Kras, ula utene nnó Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa. † **1:21** Elú wáwálé nnó: Mabɔ Jisɔs matene nnó Muú yi áférege nyε bóó bíí né εfwyale.

22 Unó bina uko úpyéé nnó ébé wáwálé nkane
 Εσωω apye Asaya muú ekpávέ wuú ajóó nnó, †

23 “Wuúge, gembwénégé mendée gékpáne nye
 unε,
 gébyé maá mende, ákuú nye ji nnó Emanuel.” Ula
 útené nnó, “Εσωω alu ne εsé.”

24 Ne Josef ápégé géjyá ase mendée wuú Meri
 wyé ndare ekiénné Εσωω εgaré ji. 25 Yémbω ebwó
 ákaá ujógéné ate wó, kpaá te Meri ábyené maá wuú
 mende. Ne Josef afyé ji mabω nnó Jisωs.

2

Ande abi ágií depóre ambe, áchwω gé Jisωs

1 Abyé Jisωs né meló Betelεhem, né gebagé mewaá
 Judiya, gébé eyigé Herod álú mfwa né gebagé
 mewaá eyígémbω. Abyégé Jisωs, ande fó abi ágií
 depóre ambe átané né égbé ewé ημεέ étánege
 ákene áchwωó né Jerosale ágige bωó aké, 2 “Maá
 meke ayi ábyené nnó ábé mfwa bωó Jus alu fó?
 Eσε degige mbω, gétúgé dégené membe wuú mbaá
 ημεέ étánege ayi áleré εsé nnó ábyé ji, ne εsé
 déchwó manógé ji.”

3 Mfwa Herod aké awuú mechwε ewe, metωó étyá
 ji mmu wyεmbω ntó ne épyéé ne bωó Jerosale ako.

4 Mfwa Herod akuú, ánó baá ámpyé upε Εσωω ne
 ánleré mabé Εσωω, ebwó ako áchomé mbaá ama,
 agií ebwó aké, “Ndé mbaá ábωó mambyé muú ayi
 ákuú ji Kras?”

5 Ashuú ji meko aké, “Abó mambyé ji né
 Betelεhem, fa gebagé mewaá Judiya.” Néndé,
 mbω ne Εσωω apye bωó ekpávέ bií ásáme nnó,

† 1:22 Elú wáwálé nnó: Asaya ájóó depó εtiré na εbele nya aημε 750
 ne ále sa ηwe Matyo.

6 “Wɔ Betlehem, né gebagé mewaá Judiya, yé elé wɔ ɔlu kɔɔ, ɔpɔ́fɔ́ nɛ́nɛ́nɛ́né né geluágé malo genwá ayi álu né mme Judiya.

Néndé, eta wyé ne mfwa átánege nyɛ ayi ágbárege bɔɔ ba Isreli,

nkane mémbamé mágónɲme ápéle magónɲme jíí.”

7 Ne Herɔd áwúgé mbɔ, akú ankeé bimbo ájwólé bíbíí, agíí ebwɔ aké, “Gárege me gébé eyigé enyú dégéné membe yimbɔ né melɔ nyú tíí.” 8 Eféé ne Herɔd átome ebwɔ aké, “Chóge né Betlehem démyémmye dégé mbaá ayi maá yimbɔ álu, dégege ji kérege meso, déchwɔ dégáre me nnó nɲyé nnógé ji ntó.” 9 Ne ankeé bimbo áwúgé genɔ eyigé mfwa yimbɔ ajɔɔ ne ebwɔ, áló manɲyɛ. Ne ndere ebwɔ ájyé ágé wyé membe yimbɔ ayi ebwɔ ábɔ ágene nkane aɲyé mbe, ebwɔ ákwólege ji meso. Akwónégé né Betlehem membe yimbɔ atené né mfaánebuú cho né gepú eyigé maá yimbɔ álu. 10 Ebwɔ ágegé membe yimbɔ eféé, matɔɔ ágɔ ebwɔ dɔɔ. 11 Akpége né mmu gepú eyigémbɔ, ágé maá yimbɔ ne mmá wuú Meri. Eféé ne átomé manó mme áchyé ji enogé. Ne ánené uba bwɔ áferé unó mabɔ áchyé ji, gémá gélú genógé gesege ɲka eyigé ákuú nnó gul, gémá gélú gefógé emmá ewé ewyaá gebe gelógélɔ ne eyige fɔ gelú laménda ayi alú gefógé mawéé gebé gefɔ. 12 Nkane ankeé bimbo ábelé ne utuú, Eɔwɔ achwɔ kwéle ebwɔ mbeé né geɲyá nnó ekage ákéré meso mbaá Herɔd. Ebwɔ ákoó meti ewéchá ne ájyé né melɔ bwɔ.

Josef ne Meri ákpá Jisɔs ábɔ áfé né melɔ Ijip

13 Anke bimbo áwúlégé, ekiénné Eɔwɔ ékwɔ Josef ushu né geɲya, éjɔɔ ne ji eké, “Josef, Kwílé ka, kpa

maá yina ne mmá wuú débo deyyé né meló Ijip. Déjyegé láge éwu kpaá te bií bí ngárege nyε enyú nnó dékéré meso. Néndé Herōd ákelege maá yina manwá.” ¹⁴ Josef apégé géjyá ne utuú bimbɔ, apye wyé nkane ekiénné Εσωω εgaré ji εκέ. “Kpá maá yimbɔ ne mmá wuú ɔjye né Ijip.” ¹⁵ Akwónégé Ijip, ála wyé kpaá te gebégé mfwá Herōd ágboó. Unó bi na úpye nnó depɔ ετίρέ Εσωω ápye nnó muú εκpávε wuú agáré bɔ́ bií débé wáwálé, nnó, “Nkú maá wa átané né Ijip.” *

Herōd ajɔ́ nnó áwá baá ande

¹⁶ Herōd agégé nnó áhkeé bimbɔ ábwólé ji, nchye anywóné ji mmu. Achyé meko aké, “Áwá baá ande ako né Betlehem né maló ayí kwókwólé, áló né baá abi ákwóné aɔmé ápea áshúlégé.” Herōd ajɔ́ mbɔ gétúgé ji áferé nnó élé mé aɔmé ápea ayí ji agií áhkeé bimbɔ gébé eyigé εbwó ágené membe yimbɔ. ¹⁷ Mechɔ ewéna épyembɔ nnó, genó eyígé Jerimaya muú εκpávε Εσωω ájɔ́ gepyε wáwálé. ¹⁸ Ajɔ́ nyá aké, “Meko negbo átanegé né meló Rama ne gejamégé elúlú ne dámpepe. Rashel alili baá bií, bɔ́ áfyéé ji metɔ́ nnó ágó magbo, akámégé gétúgé baá bií abi ágboó.”

Josef ne Meri ákeré meso ne Jisɔs né Nasaret

¹⁹ Herōd ágboógé, ekiénné Εσωω εκwó Josef ushu né géjyá né Ijip, ²⁰ εκέ “Josef, kwilé ka ókpá maá yina ne mma wuú, enyú dékéré meso né mme Israeli. Bɔ́ abi ákelege manwá ji ágboó.” ²¹ Josef ápégé, ase maá yimbɔ ne mmá wuú áfé né mme Israeli. ²² Yémbɔ ji áwúgé nnó Achelɔs ase gefwagé

* **2:15** Elú wáwálé nnó: Meló ηwe ewé na etané né ηwe Hosea 11:1.

nte wuú Herōd né gebagé mewaá Judiya, abó efo manjye wyé. Né gejya eyígé ji áma gé, Eṣṱwṱ ákwelé ji mbeé nnó ajye né gebagé mewaá Galilíí. ²³ Ne Josef ajye jwóle né meló Nasaret ewé élú né gebagé mewaá eyigémbó. Mechó wé epye nnó genó eyígé Eṣṱwṱ abó apye nnó muú ekpávé wuú agaré bṱṱ bií gébé wáwálé nnó, “Bṱṱ ákuú nye ji nnó muú Nasaret.”

3

Mekomejṱṱ ayi Jṱn menwyaá bṱṱ manaá Eṣṱwṱ ágarége

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jṱn 1:19-28)

¹ Né gébé eyigémbṱ, ndere Jisṱs alu né Násaret, mende fṱ ayi akuú ji Jṱn menwyaá bṱṱ manaá Eṣṱwṱ, aló mangaré mekomejṱṱ Eṣṱwṱ né mashwṱne né gebagé mewaá Judiya aké,
² “Kwórege matṱṱ nyú délyá gabo néndé gébé eyigé Eṣṱwṱ ágbárege gefwa ne bṱṱ bií géla kwókwólé.”
³ Jṱn yina ne Asaya muú ekpávé Eṣṱwṱ ágarége nyá átomé ne jíí nnó,
 “Muú fṱ abene mbṱ né mashwṱne aké,
 ‘Kwyege meti Ata dakené,
 nyaáge éwú ébé cho’.”

⁴ Gefṱgé nkúu eyígé Jṱn abó afyé ájo ne bya mpṱ mashwṱne. Awélé ekandá mekṱ menya né gebwe jíí, ne menyéé wuú alu nyá lé égomé ne nwyṱṱ.
⁵ Ne gejaméagé bṱṱ áchwṱ manwú mekomejṱṱ ayi Jṱn agárege. Bṱṱ bina átané Jerosale, ne gebagé mewaá Judiya meko ne maló mako ayi álú kwókwólé ne ebéé Jodan. ⁶ Ndere ebwṱ áshuú ekúu né gabo ayi ebwṱ ápyéé, Jṱn awyaágé ebwṱ manaá Eṣṱwṱ né mmu ebéé Jodan.

⁷ Ndere Jɔn ágárege mbɔ, agé gejamé gé ekwɔ bɔ Farasi ne ekwɔ bɔ Sadusi fɔ ndere áchwɔɔ nnó ji awyaá ebwɔ manaá Esɔwɔ, aké ne ebwɔ, “Enyú mmyɔ! Ndé muú agaré enyú nnó, dekage bɔ efwyale ewé Esɔwɔ achwɔ tó?” ⁸ Yéndémuú nyú apyé gé unó ebí úleré nnó akwɔré metɔɔ wuú alyá gabo wáwálé. ⁹ Déferé gé fɔ nnó, dekage déjwɔle déli mmye nnó, elé esé délú upyáne Abraham dékágé bɔ efwyale ewé echwɔɔ. Kaáge wáwálé nnó, Esɔwɔ akage pye mataá yina ábwɔlé upyáne Abraham. ¹⁰ Ye nana, enyú debɔ mankaá nnó, ábwéé mé etɔɔ mfaá mango yéndé genɔɔ ne makaka eyigé gélagé wɔmé umpomé ulúúlú ásóré áfɔme mmu mewε. ¹¹ Me nwyage enyú ne manaá Esɔwɔ mamimami manleré nnó, enyú dékwɔré matɔɔ nyú. Yémbɔ, muú fɔ achwɔ mbɔ me meso, ayi áñeá geme apwɔ me, nkwané yé muú ayi mkpane unó uká bií wɔ. Achwɔgé, awyage nye enyú ne Mendoó Ukpea ne mewε. ¹² Achwɔɔ nyé ne ékóriyá né ebwɔ wuú mánchá esa. Aneré gé ashwané nye matoo álá pópó, afye esa né mmu uba abelé. Ne ukwɔɔ ebi ulaá akpane agbe né mewε ewé élá nómégé. *

*Awyáá Jisɔs manaá Esɔwɔ
(Mak 1:9-11; Luk 3:21, 22)*

¹³ Éwyá yé wɔ, Jisɔs atané gebagé mewaá Galilií achwɔ né ebeé Jodan mbaá Jɔn nnó awyaá ji manaá Esɔwɔ. ¹⁴ Yémbɔ, Jɔn abɔ ashya ne ajɔɔ ne Jisɔs aké, “Nnó me nchwɔ eta wyé ɔwyaá me manaá Esɔwɔ, wɔ ɔma ɔchwɔ eta wáa?” ¹⁵ Jɔn ájógémbɔ,

* **3:12** Elú wáwálé nnó: Mendoó Ukpea echwɔge muú né mmye, echyεge ji eshye mampye utɔɔ Esɔwɔ, mbɔntó ne mewε esɔɔ yéndé gabo ayi muú ápye epye ji akpea.

Jis̄os ashuū ji meko aké, “Gó éwú ébé mb̄o nana, el̄me nnó dépyé yéndégenó eyigé Es̄ow̄o akélege. Ef̄é ne Jon̄ akamé manwyaá Jis̄os manaá Es̄ow̄o.”
 16 Ténéténé ayi áwyaá Jis̄os manaá Es̄ow̄o, atané mmu nnyi, aké apele mfaánebuú anené, agé Mendó Es̄ow̄o éshúlege nkane gepwine ne echwó téné ji mmyé. 17 Ne meko atané mfaánebuú aké, “Gé maá wa na, ngboó ne ji, apyéé metóó egóó me.”

4

Danch̄ameló ammua Jis̄os *(Mak 1:12, 13; Luk 4:1-13)*

1 Ef̄é Mendóó Ukpea épye Jis̄os afé né mashw̄one nnó danch̄ameló ammua ji. 2 Jis̄os abelé éwu usaá nd̄o upea, utuū ne ηw̄omésé ayi alá nyéé menyéé wó ne mesa aló mammye ji. 3 Gébé eyígemb̄o ne danch̄ameló áchwó j̄ó ne ji aké, “Mb̄ogé w̄o ɔlu Maá Es̄ow̄o, garé mataá áyina ábwólé ntoó br̄ed.”
 4 Jis̄os ashuū ji meko aké, “Asá mmu ηwe Es̄ow̄o nnó, menyéé jiji f̄ó wó awyaá eshye mángbaré genwáge mekwaá wó, yéndé mekomej̄ó ayi Es̄ow̄o aj̄ó awya ntó eshye mangbaré genwáge mekwaá.”
 5 Aj̄ógé mb̄o, danch̄ameló ase ji afé né Jerosale melo ukpea, abelé ji né melu ewé élú tete mfaá echa upe Es̄ow̄o. *

6 Ne aké ne ji, “Mb̄ogé w̄o ɔlu Maá Es̄ow̄o, nyó ch̄o mme, néndé ásá né mmu ηwe Es̄ow̄o nnó, ‘Es̄ow̄o at̄ome nye makiénné jí nnó áchwó ábámé w̄o’, áma sá nnó:

* **4:5** Elú wáwálé nnó: Bó Jus áferé nnó Jerosale alú melo ukpea bwó néndé, echa upe Es̄ow̄o elú nyá wye. Echa upe Es̄ow̄o eleré né eta bwó nnó Es̄ow̄o alú fa mme.

‘Agbárege nyé wá né amu bwó chánchá nnó ókagé
ótó enóó geká né ntaá.’ ”

⁷ Jis̄s ashuú ji meko aké, “N̄gba, me nyogé f̄s
néndé, ása ntó né mmu ηwe Εσωω nnó, ‘Mekwaá
ákpelégé f̄s Nte wuú Εσωω mankpea ji nnó ápyé
genó.’ ” ⁸ Alyágé eféé, danch̄meló ama akpá ji áfe
né mfaá mékwé ewé éηogé d̄óó ne aléré ji mal̄o mme
mako ne gefwa eyi gélú wyé. ⁹ Ne alérégέ Jis̄s
mb̄o, ajóó ne ji aké, “Menchyεge nyε wá unó bina
uko mb̄ogé otogé manó mme onogé me.” ¹⁰ Jis̄s
anyá ji aké, “Kwilé me ushuú, wá danch̄meló,
ása mmu ηwe Εσωω aké, ‘Obó manógé élé Nte wyε
Εσωω jimbiú ne okpáné wyε lé ji defwε.’ ” ¹¹ Ajógé
mb̄o, danch̄meló alyá ji áfe. Eféé ne makiénné
Εσωω áchwó p̄oo Jis̄s.

Jis̄s ab̄o utóó biú né Galilii

(Mak 1:14, 15; Luk 4:14, 15)

¹² Jis̄s áwúgέ nnó ápyε J̄on menwyaá b̄oó manaá
Εσωω áfyéé den̄o, alyá gebagé mewaá Judiya akeré
né gebagé mewaá Galilii. ¹³ Ajyéégé, ábelé f̄s né
Nasaret d̄óó wó, akoó kóge ajyé jwólé né Kapan̄m
mel̄o ewé élú né mapea gentoógé mewaá Galilii né
gebagé mewaá Σεbul̄n ne Naftali. ¹⁴ Ebo epyεmb̄o
nnó genó eyigé Asaya muú ekpávέ Εσωω asamé
gébé wáwálé nnó,

¹⁵ “Mme Σεbul̄n ne mme Naftali, mme ayi álú
meti ebeé mega, né égbé ebeé Jodan, gebagé
mewaá Galilii eyigé gejamégé b̄oó abi alá p̄o
b̄oó Jus ájwólege wyε. ¹⁶ B̄oó abi ábó álú mmu
gemua ágé gekpékpégé gen̄gbó. Ne b̄oó bi
álú nya mmu manóó negbo, nana gen̄gbó
gégeneé, ebwó átane meti.”

¹⁷ Ελό né gébé εγίγέμβω, Jis̄as al̄o mangaré b̄oó mekomej̄oó Ε̄σωω̄o aké, “Kw̄órege matoó nyú délya gabo nénde, gébé εγigé Ε̄σωω̄o ágbárege gefwa j̄i ne b̄oó géla kw̄ókwólé.”

*Jis̄as akú baá ut̄oó bií ani abi mbe
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

¹⁸ Bií f̄o, ndere Jis̄as akéné né mbále ebeé mega εwe elu né Galilií, agé áηmé ápea mmá ama, nte ama. Ama akamege Simun ayi ákuú j̄i ntó nnó Pita, ne meηmo wuú Andru. Εbw̄o áηmée ut̄ofó bw̄o, elé álu áwáné meshuú. ¹⁹ Jis̄as aj̄oó ne εbw̄o aké, “Kw̄ólege me, n̄lerege nye εnyú, ndere ákpálege b̄oó eké meshuú.” ²⁰ Tenétené yimbo Simun εbw̄o ne meso wuú Andru ályaá ut̄ofó bw̄o ne ákwólé j̄i. ²¹ Ndere Jis̄as ályá efeé ayyeé mbe gachye, áma gé áηmó abif̄o ápeá J̄emsi ne J̄on meηmo wuú εbw̄o álu baá Seb̄edee. Alú né mmu ékpée ne nte bw̄o Seb̄edee átóme upaá ut̄ofó bw̄o. Akuú εbw̄o nnó ákwólé j̄i. ²² Jis̄as aj̄ógé mb̄o, yé gébé ách̄o w̄o ályá ékpée mbaá nte bw̄o ne ákwólé j̄i.

*Jis̄as alerege, agarege mekomej̄oó Ε̄σωω̄o ne apye
b̄oó mamée dtóoge
(Luk 6:17-19)*

²³ Ne Jis̄as akéné gebagé mewaá Galilií geko. Ndere akene, alerege b̄oó mekomej̄oó Ε̄σωω̄o, né mmu macha mmyemenene bw̄o. Agarege εbw̄o abya melómél̄o ndere Ε̄σωω̄o ágbárege gefwa ne b̄oó bií. Ama apye b̄oó abi ameeé mamée uf̄oó uf̄oó átóoge. ²⁴ Abya yi apye ηḡo Jis̄as akw̄o kpaá akw̄oné gebagé mewaá Siriya geko. B̄oó ákpáne b̄oó bw̄o ako abi ámeeé mameé uf̄oó uf̄oó ne abi ágene

efwyaale dɔɔ áchwɔ eta wuú nnó ápye ebwɔ átoó. Né geluágé bɔɔ bina, abifo áwya áló nchye, abifo ákwéne usasa ne abifo ámeé uchanchi. Jisɔs apye ebwɔ átoó. ²⁵ Ewena épyegémbo, gejamégé bɔɔ ako abi átané gebagé mewaá Galilíí ne gebagé mewaá eyige ákuú nnó malɔ áfya ne Jerosale ne Judiya né egbé ebéé Jodan, ebwɔ ako álɔ mankwólége Jisɔs. †

5

Jisɔs alerege bɔɔ mekomejɔɔ Esɔwɔ né mfaá mekwé

¹ Jisɔs ágégé gejamégé bɔɔ abi áchwɔɔ matómató né mbaá ayi ji alú, akwɔ ajye jwɔle mfaá mekwé. Ne baá utɔɔ bíí ájwólé áno ji mme.

Jisɔs alerege mejé ewé wáwálé
(Luk 6:20-23)

² Ne alɔ mánleré ebwɔ aké: ³ “Esɔwɔ ajé bɔɔ abi ágené nnó mbɔgé ji alá pɔ ebwɔ ápó yé genó; néndé gefwa eyigé Esɔwɔ ágbárege ne bɔɔ bíí gelú eyigé bwɔ. ⁴ Esɔwɔ ajé bɔɔ abi alú ne masome, néndé Esɔwɔ áfyéé nye ebwɔ metɔɔ. ⁵ Esɔwɔ ajé bɔɔ abi alá sélé gemεge bwɔ eke genó, néndé mme meko abéé nyé awe bwɔ. ⁶ Méjé elu ne bɔɔ abi áwyaá matɔɔ mampye genó eyigé Esɔwɔ akélege, néndé ji apyéé nye ebwɔ ápye genó eyigé ebwɔ akélege. ⁷ Esɔwɔ ajé bɔɔ abi ágene bɔɔ meshwe, néndé Esɔwɔ ntó agene nye ebwɔ meshwe. ⁸ Esɔwɔ ajé ebwɔ abi áwyaá matɔɔ mmu pópó, néndé ágene nye Esɔwɔ ne ame bwɔ. ⁹ Esɔwɔ ajé bɔɔ abi ámmyéé nnó bɔɔ ábé nesɔ ne ate, néndé, ákuú nye ebwɔ nnó baá Esɔwɔ. ¹⁰ Esɔwɔ ajé bɔɔ abi bɔɔ ámyé amu ne ebwɔ

† 4:25 Elú wáwálé nnó: Malɔ afya yina, élé Dekapolis.

gétúgé ápye unó ebí Ɛsɔwɔ akélege néndé gefwa eyigé Ɛsɔwɔ ágbárege ne bɔ́ bií gelu eyigé bwó. ¹¹ Méjé elu ne enyú abi bɔ́ áju enyú mashye mmye, enyú abi ámmyéé amu ne enyú detúdetú ne enyú abi ama ájɔ́ge ufɔ́ unó uboubo ebi úlú gebý eta nyú gétúgé dékwɔlegé me. ¹² Bége lé ne metɔ́ megɔmegɔ ne nechóchó, néndé, gekpékpégé nsá nyú alu né mfaánebuú. Kaáge ntó nnó mbɔ ne ámye nyá amu ne bɔ́ ekpávé Ɛsɔwɔ abi ábɔ́ mbe ne enyú.”

Jisɔs alerege nnó áhkwɔle bií álú eké mega ne genɔ́ mbaá bɔ́ mme

¹³ Enyú bi delu áhkwɔle baá délu eke mega mbaá bɔ́ mme meko, yémbɔ mbɔ́gé mega élá pɔ́ sé ne ugɔ́ bií, ápyeé mbɔ́ nnó ne ugɔ́ bií ukéré? Ɛfúlé sé yé genó, éla lé genó eyigé ágbéle dafye bɔ́ ájyále ne uka. ¹⁴ Enyú delu genɔ́ mbaá bɔ́ mme meko, wye ndere melo ewé átené mfaá mékwɔle éla ebígé fɔ́ mangé. ¹⁵ Mbɔ́ntó ne muú alwégé étúléká alá abɔ́ fɔ́ gesá ákwéré ewú. Yémbɔ, alwégé éwú aɲma ewú mfaá mbaá yi égénege yéndémuú né mmu gepú ágené. ¹⁶ Wyembɔ́ ntó ne élɔme nnó délyá genwáge nyú gégénégé eké mewɔ mbaá bɔ́ ako, nnó yéndémuú ágé uló melu ebí enyú dépyé ne áfége Nte nyú Ɛsɔwɔ muú alu né mfaánebuú.

Jisɔs alerege bɔ́ depɔ́ré mabé Mosis

¹⁷ Déferégé fɔ́ nnó me mbɔ́ nchwó élé mánchɔ́ mabé Mosis ne unó bi bɔ́ ekpávé Ɛsɔwɔ ábɔ́ áleré. Nchwó lé nnó mpye unó ebí mabé yimbɔ́ ájɔ́ úbé wáwálé. Nchwó fɔ́ mánchɔ́ ájí wó. ¹⁸ Ngarege enyú wáwálé nnó, téé mfaá ne mme ábyeé, ye ekéké genó eyigé áférege né mabé Mosis yina gépɔ́ yé

genéné nnó, kpaá tée unó uko ebi ásámé úbée nyε wáwálé. ¹⁹ Ne yéndémuú ayi abyaá ekéké genó né mabé ayi, nnó epófó genó, ne álérege ntó nnó bọ́ abýágé εwu, abeé gembyánkwógé muú né gefwa eyigé Εσωω ágbarege ne bọ́ bíí. Yémbọ́ muú ayi ábélege mabé Εσωω ayi, ne alerege ntó bọ́ nnó ábélégé áji abeé nyé gekpékpégé muú né gefwa eyigé Εσωω ágbárege.*

²⁰ Ngarege enyú wáwálé nnó mbọ́gé enyú delá fyéé mekpo mambele mabé Εσωω depwó ekwọ́ bọ́ Farasi ne ánleré mabé Εσωω wó, degene fó meti mankre né gefwa eyigé Εσωω ágbárege ne bọ́ bíí cháchá.

Jiswás alérege depwó metwó uswó

²¹ Enyú debó déwú nyá nkane ebé Mosis ejọ́ mbaá ukwéne ante sé nnó, ékagé muú áwá nte. Muú ayi ápyeé mbọ́, akpéne nyé unwó mpa. ²² Yémbọ́ me ngarege enyú nnó, yéndémuú ayi abwó metwó uswó ne nte menmémé akpene nyε unwó mpa eso. Ne muú ayi ashýéé nte menmémé nnó, “wọ́ ọ́lu waá?” Akpene nyε ntó eso ewe kpaá. Ne muú ayi ajwógé ne nte menmémé ntó nnó, “Wọ́ genkekenégé muú” akpene mmu mewε ewé élá nómégé. ²³ Ne ndere elúmbọ́, ébégé nnó muú abó echýε manchyé, né mbaá ayi áchyége echýε Εσωω, ne atεge nnó apýε genó eyi geswó menmémé wuú metwó, ²⁴ ályá echýε ewémbó eféé, abọ́ kre mbe ajyé akwyé depwó ne menmémé wuú, ne achwó achýé echýε wuú mbaá Εσωω. ²⁵ Muú abwógé efwyale ne muú mawámé wuú, akamégé fó ji ajýε

* **5:19** Elú wáwálé nnó: Bọ́ Jus ákuú gefwagé Εσωω nnó gefwagé mfaánebuú gétúgé ebwó áfó mantya mabọ́ Εσωω, detú detú.

ne εwú né eso. Akwyεέ depɔ ábé meko ama gemεge nnó ajyε né eso. Néndε, álá pyε mbɔ wɔ, gébé gékoógé ajyεgé ne éwú né eso, afyε nyε ji né amú mempané mpa. Ne mempané mpa afyε ji né amú bɔɔ bɔ nku, ne bɔɔ nkú áfyεé nyε ji denɔ. ²⁶ Ne kaáge wáwálé nnó alaá né denɔ εtirémbɔ, kpaá τε ákwóle ujwɔɔ bimbo uko.

*Jisɔs alérege depɔré ulɔ ne neba manwá
(Mat 19:9; Mak 10:11, 12; Luk 16:18)*

²⁷ Enyú debɔ dewú nyá nkane εbé Mosis εjɔɔ nnó muú ákwεgé ulɔ. ²⁸ Yémbɔ me ngarege εnyú nnó, muú ayi apéle mendée dómee, ne abɔɔ nkyaá né metɔɔ wuú mambelé ne ji, akwe mé mbɔ lé ulɔ ne mendée yimbɔ né mmu metɔɔ wuú. ²⁹ Ne ndere εlúmbɔ, mbɔgé dambɔónnyi wyé ayi εbwɔnyε apyε nnó ókwé εbé Εσωω ju ji εfére, néndé élú galógálɔ nnó gepógé menyammyε génó wɔ, ne nnó εbé ne upɔɔ mmyε uko, ójyε né mewε εwé élá nóμέgé. ³⁰ Ne mbɔgé εbwɔnyε wyé έpyé wɔ nnó ókwé εbé Εσωω, sɔ éwú εfómé, néndé élú galógálɔ nnó jɔgé menyammyε wyé génó ne nnó menyammyε wyé mekomeko ákpé mmu mewε εwé élá nóμέgé. ³¹ Enyú dewú nyá nnó εbé Mosis εjɔɔ έké muú akage wá neba ne mendée wuú mbɔgé achyεgé ji mekpó ηwε. ³² Yémbɔ me ngare εnyú nnó, muú ayi awáne neba ne mendée wuú εwé mendée wuú álá kwe ulɔ wɔ, muú yimbɔ apyε nnó mendée wuú akwé ulɔ mbɔgé abagé menɔ ayi chá. Ne yε ndé mende ayi abagé mendée ayi menɔ wuú alya ji neba akwé ntó ulɔ.

Jisɔs alérege depɔré manyéméno

³³ Enyú debɔ déma wú nyá nkane ebé Mosis ejóó ne ukwéne ante sé nnó, ékágé muú anyémeno mampye genó eyige gélá pó ji metáó mampye. Muú abó mampye genó eyigé ji ányémeno né mbε ushuú Eṣṣwɔ nnó apyεé. ³⁴ Yémbɔ me ngarege enyú nnó ékágé muú akele kaŋka, ye ébéle mannkú mabɔ mfaánebuú, néndé élé geluɔge Eṣṣwɔ. ³⁵ Yé ébéle mankele ákú mme néndé mme alu geluó eyige Eṣṣwɔ ánérege uká bií wyé ágbége mmyε, ne muú akelégé akú ye Jerosale néndé ele Eṣṣwɔ mfwa yi kpaá ne abóó meló Jerosale. ³⁶ Ne ékágé muú akélé yé mekpo wuú néndé ákágé bwɔle eŋkaá méjwé ema ébé pópó yé lé megilí. ³⁷ Kámélé nnó “E é” mbɔgé genó gélú eyigé wɔ ɔkamege ne shya ntó nnó, “Ngba” mbɔgé genó, gélú eyige wɔ ɔshyáa. Yéndégenó eyigé ɔmage gbεé né mfaá eyina getané mbaá danchomeló.

Jisɔs alerege nnó ékágé muú ashúú gabo mfaá gabo

(Luk 6:29, 30)

³⁸ Enyú debó dewú nyá ntó nnó ebé Mosis éké muú anigé dambóónnyi nte menjmé, áníí ntó awuú. Ne yé amugé nénjéné nte, ámu ntó eníí. ³⁹ Yémbɔ me ngarege enyú nnó, ékágé muú ashúú gabo mfaá gabo. Ne muú adogé wɔ égbé etaá ewé ebwɔnyε, bwólé ewé fɔ ntó ado. ⁴⁰ Ne mbɔgé muú aké akélege mampye mpa ne wɔ nnó ase nkú wyε ayi mmu, chyεé ji chonchó ne ayi dafyε. ⁴¹ Mbɔgé muú bee agbarégé wɔ nnó ɔkpá metuú wuú ɔjyε mkpa neke ama, chó ne ji mkpá neke épeá. ⁴² Muú akɔgé wɔ genó, chyεé ji géji ónyogé. Ne muú achwɔgé nnó ópwó ji genó ntó óshyagé, pwó ji gejí.

*Bó gejeé ne bɔ́ mawáme
(Luk 6:27, 28, 32-36)*

⁴³ Enyú debó déwú me nnó ebé Mosis eké, “Gbógé ne bɔ́ abi dényéé détúge ne ebwó ne paáge bɔ́ abi alá kíí enyú.” ⁴⁴ Yémbɔ me ngarege enyú nnó bógé gejeé ne bɔ́ mawámé nyú, dénénemmye mbaá Ɛsɔwɔ nnó aje bɔ́ abi ámmye amu ne enyú. ⁴⁵ Depyege mbɔ, debéé nye baá Nte enyú muú alú né mfaánebuú. Ji apyéé m̄m̄méé étyéé mbaá bɔ́ abi ápyéé galógáló ne abi apyéé gabogabo, ne manaá nnó akwéné mbaá bɔ́ abi ápyéé unó bi ji ákélege ne abi alá pyéé. ⁴⁶ Ne mbɔgé enyú dégbóo lé ne bɔ́ abi ágboó ne enyú, ndé nsá ayi enyú debɔ́ wyéé? Pó wyémbɔ ntó ne ánselé nká makpo apyéé? ⁴⁷ Ne mbɔgé enyú dedoó lé abya ne bɔ́ abi denyéé detúge ne ebwó, nde mechó ewé enyú depye mbɔ ewé muú alá pyéé? Yé bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus; mbɔntó ne ápyéé. ⁴⁸ Né gétú eyigé na debó mambé cho ndere Nte enyú muú alú né mfaánebuú álú.

6

*Jisɔs alerege nkane débɔ́ mampyéé unó Ɛsɔwɔ
dela lerege mmye né mbe ushu bɔ́*

¹ Yémbɔ Jisɔs alérégé aké, “Sége gébé nnó ékágé délérégé mmye né mbe ushuú bɔ́ nnó ágené enyú gétúgé unó Ɛsɔwɔ ebi depyéé. Muú apyéé mbɔ, abɔ́ fɔ́ nsa ayi nte nyú né mfaánebuú áchyege. ² Getu eyigembɔ, yéndégébé muú nyú aké apoóge mbya muú ekagé ádó makánka melóméló nkane bɔ́ démbwólé ápye, né macha mmyemenene, ne metáó melo nnó bɔ́ áfégé ebwó nnó álú bɔ́ alááló. Me ngarege enyú wáwálé nnó mamféé ayi bɔ́

áfεεge mbə ebwó gé le áwu bwó nsa ne ebwó abóó me mbə. ³ Ndere elúmbə, muú nyú aké apoóge mbya muú, apoó gefóó eyígé yeé muú ayi álu kwókwólé ne ji alá kaágé. ⁴ Nnó mampoo ayi dépoóge mbya muú abε bíbí. Deké dépyembə, nte nyú muú alú mfaánebuú agene yendé unó bi bóó ápyéé bíbí achyεge nyé nyú nsá.”

Jisəs alerege nkane muú abóó manemmye mbaá
Esəwə
(Luk 11:2-4)

⁵ Jisəs afe mbe mánleré aké, “Ne yéndégébé, enyú deké denenemmye, dénégé fó eké bóó abi ábwólégé gemεge bwó néndé, ebwó ágbóo mantené téné né macha mmyemenene ne mapeá anóó mati ánenemmye nnó bóó ágéné ebwó. Me ngarege enyú wáwálé nnó mangε ayi bóó ágéne mbə ebwó, gé le áwú bwó nsá ne ebwó ábóó me mbə. ⁶ Ndere elúmbə, yéndégébé muú nyú aké ákélege manemmye, aje akpe mmu gepú jíí, mbaá ayi ji abεé jimbií, agbé gepú, anemmye mbaá nte wuú Esəwə ayi alá géneé ji ne amε. Ne nte wuú ayi agene yéndé unó bi bóó ápyéé yéndé mbaá, achyεge nyé ji nsá. ⁷ Ne muú nyú aké anenemmye ájəógé mejóó ewé alá pó ne mekpo ne ula ndere bóó abi alá pó bóó Jus ápyéé. Gétúgé ebwó áfεrege nnó ájəógé mejóó dóó ne Esəwə awú mmyemenene bwó. * ⁸ Déβεgé fó eké ebwó, néndé nte nyú Esəwə akaá mé genó eyigé dékélege gemége nnó degií ji. ⁹ Ne yéndégébé déké denenemmye nege na, Nte esé Esəwə, wə yi ólú mfaánebuú, pyé mabə mmyé mábé ne énoógé. ¹⁰ Pye

* **6:7** Elú wáwálé nnó: Esəwə ayi bóó ubeé ánenemmye, ápófó Esəwə ayi abóó mfaá ne mme.

gefwa jyeé géchwó. Pye bɔ́ apyεge elé genó eyigé wɔ́ ókelege fa mme nkane ápyεé né mfaánebuú. ¹¹ Chyεgé εsé menyεé yi dékélege bií ne bií. ¹² Jinte gabo yi ese dépyε eta wye ndere ese ntó déjigente gabo yi bɔ́ ápyεé eta εsé. ¹³ Okamégé εsé dékpré né mmuameno ayi apyε εsé dékwéne né gabo. Yémbɔ́ féré εsé né amu danchɔ́meló. †

¹⁴ Mbɔ́ ne débɔ́ manεmmyε. Né εβεγέ ojigé nte gabo yi ate bɔ́ apyé ne eta wyé, Nte wye εsɔ́wɔ́ né mfaánebuú ajigé ntó nte gabo wye yi apyé. ¹⁵ Yémbɔ́ alá jinte gabo ayi ate bɔ́ apyé né eta wyé wó, Nte wyé εsɔ́wɔ́ ajigé nyé fɔ́ ntó nte gabo wye yi apyé.”

Jisɔ́ alεrege nkane debɔ́ manlyáge menyεé kpékpé gétúgé depɔ́ré εsɔ́wɔ́ délá léregé mmyε

¹⁶ “Ne yéndégébé deké délyage menyεé kpékpé gétúgé depɔ́ré εsɔ́wɔ́, ekagé déla meshwεmeshwε nkane bɔ́ abi ábwólégé gemεgé bwó ápyεé. Ebwó álaá meshwεmeshwε eké bɔ́ abi ágene εfwyale, nnó bɔ́ ákaá nnó εbwó ályá menyεé kpékpé. Me ngarege enyú wáwálé nnó mangé ayi bɔ́ ágene mbɔ́ εbwó, gé le awu bwó nsá ne εbwó ábɔ́ me mbɔ́. ¹⁷ Ne éβεγέ muú nyú alyagé menyεé kpékpé gétúgé depɔ́ré εsɔ́wɔ́, áshwóné ushu bií, áwaá maweeé, ne achá mejwé wuú. ¹⁸ Muú nyú apyεgé mbɔ́, bɔ́ ákágé fɔ́ nnó alyá menyεé kpékpé, élé Nte wuú εsɔ́wɔ́ muú akaáge unó bi bɔ́ ápyεé bíbí ne akaáge nyε. Ne Nte wuú εsɔ́wɔ́ muú agéne yéndégenó eyigé ji apyεé bíbí, achyεge nyé ji nsá.”

† **6:13** Elú wáwálé nnó: Ukwene bɔ́ ηwe abifo áké, Nénde gefwa jye, uto bye ne ηgɔ́ wye úlú te kwyakwya ne kwyakwya Amen.

*Ekágé muú abya Esɔwɔ gétúgé unó mme
(Luk 12:32-34)*

¹⁹ “Ekágé désélé gefwage nyú dékwígé fa mme, mbaá ayi baá menya ne nfrákánj anyéé nye geji, ne ánjó ntó ágyále gepú ákpε ákpá yendé genó.

²⁰ Genó eyigé yéndémuú abɔɔ mampyε gelu nnó ábélé gefwa ji né mbaá yi Esɔwɔ mbɔɔ gefwa alú, mbaá yi baá menya ne nfrákánj alá kaágé anyε ne ánjó ntó alá kágé gyá gepú ákpá yendégenó.”

²¹ Nénde, mbaá ayi muú ábélege gefwa jíí, eféé ntó ne metɔɔ wuú ebéé.

*Jisɔs alerege bɔɔ genɔgbógé menyammyε
(Luk 11:33-36)*

²² “Amé mekwaá álu eke etúlékánj né menyammyε wuú meko. Ne mbɔgé amε jyé álú chánchá, ebyennó menyammyε wyé meko abéé ne genɔgbó. ²³ Ne ebegé amε jyé ala apó chánchá menyammyε wyé meko akwene gemuagemua. Ne mbɔgé genó eyi gepyε wɔ ɔgéne mbaá gekwege gemua, ébyennó menyammyε wyé meko alu mmu gekpekpegé gemua.”

*Jisɔs alerege nkane débɔɔ mambé ne Esɔwɔ ne unó
mme
(Luk 12:22-31)*

²⁴ “Muú ama akágé kpá fɔ defwé mbaá bɔɔ apea gébé gemaá. Apyεgémbo, apaá nyé ama agboó ne ayifɔ. Ne ánogé nyé ama abyaá ayifɔ. Enyú dekágé nógé fɔ Esɔwɔ ne nka gébé gemaá. ²⁵ Gé ula bi ngarege enyú nnó déchyεgé fɔ gemεge nyú efwyale, désómégé nnó dényé nyé ndé? Dényuú nyé ndé? Ne defyεé nyé ndé? Genwáge mekwaá gepwɔ menyéé wó? Ne menyammyε mekwaá

apwɔɔ mandeé mamfyé wɔɔ? ²⁶ Pége denywɔné, deti depené menyéé, déferenge ne débélégé mbwé, yémbɔ nte nyú muú álu né mfaánebuú achyεge déti menyéé, nnó enyú denɛá gεε dépwɔɔ deti wɔɔ? ²⁷ Déchyεgé fɔ gεε nyú εfwyale, ndé muú nyú ayi mesóme wuú ekáge gbée yéé bií uma né amηme ayi εsɔwɔ achyé enyú nnó débélé fá mme? ²⁸ Ulannó déchyεgé gεεge nyú εfwyale gétúgé mandeé? Pége dégé unɔɔ mewaá εbi úkome ukoó ulúúlú ndere úwéné, úpyé fɔ utɔɔ, ukwyége ye mandeé. ²⁹ Yémbɔ ngarege enyú wáwálé nnó ye Mfwa *Solomun ayi abɔ awyá unó uko, apó ye ne nkú ayi alómé akwɔné ukoó εbi unɔɔ bina. ³⁰ Mbɔgé εsɔwɔ achyεge bya mewaá bina ukoó ulúúlú. Bya εbí fina úlú ube geyá úgbó átuú áfyé mewε, deféré nnó ákágé chyéé fɔ enyú mandeé apwɔ ndere ji apele bya mewaá? Metɔɔ εwé enyú defyéé ne εsɔwɔ éηené kpaá épwɔ amu. ³¹ Désómégé sé désshaágé mmyε nnó dényé nyé ndé? Dényuú nyé ndé? Ne defyéé nyé ndé? ³² élé bɔɔ abi alá pɔ bɔɔ Jus ne anerege matɔɔ né ufɔɔ unó bina. Kaágé nnó Nte nyú εsɔwɔ muú alu mfaánebuú akaá me nnó debɔ mambε ne ubi uko. ³³ Ne bóge mbe dékelé kpé meti εwé εsɔwɔ abεé mfwa nyú depyεgé unó bi ji ákélege, dépyεgé mbɔ, achyεge nyε enyú unó bina uko. ³⁴ Ne déchyεgé fɔ εfwyale né menyammyε enyú désómégé gétúgé unó bi geyá, yéndé bií uwyá eti depɔ eti déchwɔɔ ne ubi. Desεge fɔ εfwyale εwé bií εbi chá décho ne ewe fina.”

Dépagé mpa bɔ́ ne metɔ́ usɔ́
(Luk 6:37, 38, 41, 42)

¹ “Dépagé mpa atɛ ne defya, nnó ékagé Esɔwɔ apa awe nyú. ² Néndé gefɔ́ eyigé dépane mpa atɛ, wyémbɔ ntó ne Esɔwɔ ápane awu nyú. Gefɔ́ eyigé démege genó déchyége muú, mbɔntó ne ámege nyɛ áchyéé enyú. ³ Ulannó óchérege ekéké gabo ayi alu eke maá gejwaá né dambɔ́nni nte menmé wyé ɔla ɔfyé mekpo ne gabo ayi alu eke mekwɔkwɔ né dambɔ́nni awye wɔmbɔ́? ⁴ Epyembɔ nnó ne ɔjɔ́ ne menmé wyé nnó, ‘Léré me nféré wɔ maá gejwaá ayi alú wɔ né dambɔ́nni’ ayi ɔlá gɛné mekwɔkwɔ ewé ekwere wɔmbɔ́ né dambɔ́nni? ⁵ Wɔ muú dembwólé b́ kpé mbe féré ntó mekwɔkwɔ ewe elú wó né dambɔ́nni, ɔké ɔgene mbaá chájéné ne ɔféré ekéké gejwaá ewé elú menmé wyɛ né dambɔ́nni.

⁶ “Débɔ́gé fɔ unó Esɔwɔ déchyé mbaá bɔ́ abi álá bɔ́ gébé ne ji wó. Alu eké bɔ mammyɛ. Depyɛgé mbɔ abwɔlege mmyɛ áno enyú. Débɔ́gé fɔ genó gelógéló déchyége mbaá bɔ́ abi álú eké ukwende, depyɛgé mbɔ ájyárege geji ne uká ábulé né utwɔntwɔ.

Jisɔs alerege nnó ɔké ɔkelege genó, gi Esɔwɔ né mmyɛmenɛne
(Luk 11:9-13)

⁷ “Gige wyɛ Esɔwɔ gige, achyɛge nyé enyú unó bi dekelege, kelege wyɛ kelege ápyɛ nyé enyú degɛ ubi. Dóoge wyɛ menombi doó, anénege nyɛ enyú ewú. ⁸ Néndé muú yi agigé genó, asele nyɛ, ne ayi akelégé, agɛne nyɛ, ne muú yi adogé menómbí, anénege nyé ji éwú. ⁹ Ndé muú nyú ayi maá wuú agigé ji bred áchyége ji ntaá? ¹⁰ Ne ye ebe elé nnó

agii ji meshuú áchyége ji mmyɔ? * ¹¹ Mbɔgé enyú ákwaá abi délú bɔɔ nchye, dechyege unó ulúúl mbaá baá nyú, ndé gepye ne Nte nyú Eɔwɔ muú alu né mfaánebuú alá chyége unó ulúúl mbaá bɔɔ abi ágíge ji ubi?

¹² “Depɔ deko etire menjɔɔ mbɔ delú nnó, pyége etá bɔɔ wyé genó eyíge dekélege nnó ápye eta nyú. Gé mémma mechɔ ewé mabé Mosis ne bɔɔ ekpávé Eɔwɔ ábɔ ásamé na.

Menómbi mamkre né genwá eyi géla gebyeé élú mámále

(Luk 13:22-30)

¹³ “Koóge né menómbi ewé élú mámále néndé ewé muú akogé wye ajye né meti negbo elu fuú. Ne gejamége bɔɔ ákwólege le éwú. ¹⁴ Yémbɔ menombi ewé muú ákóge wyé ájyeé né meti genwá eyi gélagé byé élú mámále ne meti ewémbɔ épɔ kɔkoge. Ne bɔɔ abi ágene ewu ája wó.

Genɔ ne umpomé bií

(Luk 6:43, 44)

¹⁵ “Sége gébé ne bɔɔ gebyó abi áké álú bɔɔ ekpávé Eɔwɔ. ɔgege ebwó né ame álú nyameé eké magónne, nsanjí élé ukwaála. ¹⁶ Dekage nyé ufɔɔ bɔɔ ebi ebwó álú né gepɔ eyíge ebwó áwyaá, wye ndere ákage genɔ né umpomé bií. Muú ákagé jye fɔ né dásɔ ákyé gempomé eyíge gegɔɔ. Muú ajye fɔ né agbójélé ákyé geloge sokoro. ¹⁷ Unɔ ulúúl uwɔme umpomé ulúúl, ebi uboubo uwɔme umpomé uboubo. ¹⁸ Genɔ gelógéló géwómé fɔ umpómé uboubo ne eyi gebogebo géwómé fɔ umpómé ulúúl. ¹⁹ Ne yéndé genɔ eyí gélagé wómé

* **7:10** Elú wáwálé nnó: Bɔɔ Jus aseé manye mmyɔ.

umpomé ulóúló mbóó mekóó ákéle geji ásòré áfyé mewé. ²⁰ Mechó ewé me njóó mbó, elú nnó, dékaáge nyé bóó gebyó abi áké álú bóó ekpávÉ Èsòwò né gepò eyigé ebwó áwyaá.

*Jisòs agarege nyé bóó abifò nnó ji akaagé ebwó
(Luk 13:25-27)*

²¹ Jisòs ama jyε mβε mánjòógé aké, “Èpófó yéndémuú ayi akúu me ‘Ata Ata’, ne anyéé nyé gefwage Èsòwò. Ele bóó abi ápyé genó eyigé nte wa Èsòwò muú alu né mfaánebuú akélege ne anyé nyε geji. ²² Ne bií mpa Èsòwò úkwónégé, bóó ájòóge nyé ne me áké, ‘Ata Ata! Pò nnó esé ne Èsòwò apyε dégáre ná bóó mekomejòó ayi atané eta wuú né mabó myεé? Déma débuú gejamégé aló nchye ne déma depyεé ntó ukpekpe unó né mabó myεé?’ ²³ Bií bi mbó ngarege ebwó gbógónó nnó, ‘Kwílege me ushuú enyú bóó abi déla pyεé unó bi Èsòwò ákélege, nkágé fó enyú!’

*Ufóó ánténé upú áped
(Luk 6:46-49)*

²⁴ “Ne yéndémuú ayi awuúge unó bi ngare mbó uko ne ápyεé ndere ájòó alu eké muú dénǵá ayi átené gepú jíí né mfaá etárávé; ²⁵ yé manaá ákwe, mannyi akpe, ne mbyo amyε gepú eyigémbó gekwene fó, gétúgé átené géjí né mfaá etárávé. ²⁶ Ne yéndémuú ayi awúu mekomejòó wa yina, ne alá pyεé fò ndere ákélege; alu eké, geñkekenegé muú ayi atené gepú jíí né mfaá gesóó. ²⁷ Manaá ákwegé, mannyi ákpegé, mbyo ammyεgé, gepú eyigémbó gékwé mme kpakpa!”

Jisòs alerege nkane muú ayi ajòógé ésóó

²⁸ Jisᵛs anérégέ manjᵛó depᵛ εtire na, gejamégέ bᵛó abi álú éféé ála mano mekpᵛo fuú né gefᵛó εyígέ ji álérege, ²⁹ néndé álérege ne ncha ayi atane mbaá Εσωᵛ έpᵛfᵛ eke ánleré mabé Εσωᵛ.

8

Jisᵛs apye muú ubá atoó
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Jisᵛs ánérégέ mánlere unó bina né mfaá mekwé áshulé mme. Gejamégέ bᵛó ákwᵛlé ji. ² Aké ápéle muú ubá fᵛ achwᵛó tó ji mánó mbe ushu, anε ji mmyε aké, “Ata mbᵛgέ ᵛkelege, pye me nkpea.” * ³ Jisᵛs anyaa εbᵛᵛ wuú ata ji aké, “Me nkεlege, ubá byé ubyé, kpea.” Ténéténé yimbᵛ mende yimbᵛ akpea. ⁴ Jisᵛs ajᵛó ne ji aké, “Ekagé ópye muú fᵛ akaá genó eyi gépye ne wᵛ. Chó léré lé mmyε jyé mbaá mémpyé upε Εσωᵛ áchééré agé nnó ᵛtoó. Ne chyéé genó εyígέ εbέ Mosis éjᵛó, mampye bᵛó ákaá nnó ᵛtoó.”

Jisᵛs apye maá defwé muú kpaá bᵛó bee Rom atoó
(Luk 7:1-10)

⁵ Jisᵛs afé né meló Kapanᵛm, ákwᵛnégέ wyé, muú kpaá bᵛó bee né Rom ajye báne Ji ne alᵛ mánε ji mmyε, nnó apᵛó ji. ⁶ Aké, “Atá maá defwé wa amee, akᵛre ala mmu bélé ne ubalé.” ⁷ Jisᵛs ajᵛó ne ji aké, “Nchwᵛ pyé nyé ji atoó.” ⁸ Ne muú kpaá bᵛó bee yimbᵛ aké, Ata nfu yé muú fᵛ ayi ókpéne gepú εyá wᵛ, yémbᵛ wᵛ jᵛó lé genó ne maá defwé wa

* **8:2** Elú wáwálé nnó: Né gepᵛgέ bᵛó Jus muú aké amee uba, ásele ji nnó alú debadeba né mbe ushu Εσωᵛ. Apᵛ sé muú ayi áchóme mmyε ne ate, ne ákamegέ fᵛ nnó ji akpe né mmu εcha upε Εσωᵛ.

atoge nyε. ⁹ Elé mentó nwyá bɔ́ kpakpa né mbe, abi me nwúu ne εbwó. Ajóógé ne me nnó, “Mpye genó eyi, mpye. Ne nwyá ntó bɔ́ bee abi áwúu ne me.” Yé ayi ndé ne njóóge ne ji nnó, “Chó fa aje, njóógé ne yimbɔ́ nnó chwó we, achwó.” Ne njóógé ntó ne maá defwé wa nnó pye eyi, apyéé géji. ¹⁰ Jisɔs awúgé mbɔ́, byɔ́ uwɔ́ ji mmu. Abwólé mmye ajóó ne bɔ́ abi ákwólege ji aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, me nlú danjé muú ayi áfyéé metóó ne me na, yeé ébélé né Isrēli. ¹¹ Ngarege enyú nnó gejamé gé bɔ́ átánege nyé né umε malɔ́ mme mako ájwólé chónchó ne ukwene ante se, Abraham, Asek ne Jakɔb manye gefwa eyigé εsɔwɔ́ ágbárege. ¹² Ne gejamé gé bɔ́ Isrēli abi gefwa eyigé na gebó gélu eyigé bwó áfomege nyε εbwó dafyé ála mmu epinyá gemua álili, ányéé mánjéné.” ¹³ Jisɔs áneré gé manjóó unó bina ajóó ye ne muú kpaá bɔ́ bee yimbɔ́ aké, “Kéré meso né gepú jyéé, okamé nnó εsɔwɔ́ akaáge pye maá wyé atóó, chó yéndégenó gébéé wyεmbɔ́.” Wyε ndere Jisɔs ajóó mbɔ́ maá defwé yimbɔ́ atóó.

*Jisɔs apye gejamé gé bɔ́ mamée átoó
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁴ Ne Jisɔs alyaá gé eféé, afé né gepú gé Pita, ndere akpené mmu, agé mmá mendée Pita né mfaá ukwó bélé, amée njaja gefwine. ¹⁵ Jisɔs aje tá εbwɔ́ wuu. Ténéténé yimbɔ́ gefwine gebyé ji mmye, akwilé ka akεle menyéé achyé ji. ¹⁶ Nkwale akwóné gé bɔ́ áchwó ne gejamé gé bɔ́ bwó abi aló nchye áchyége εbwó εfwyale mbaá Jisɔs. Ne Jisɔs ányá aló nchye bimbɔ́ ne mekomejóó wuu, átané bɔ́ bimbɔ́ mmye ne apye abi amée ako átoó. ¹⁷ Jisɔs apye unó bi

nnó genó eyigé Asaya muú ekpávè Èsɔwɔ ájɔ́ nyá átome ne ji gebé wáwálé nnó, “Aferé esé né ubale, apye mamée se ábyé.”

Geḡwágé áḡkwálé Jisɔs
(Luk 9:57-62)

¹⁸ Jisɔs agégé nkane gejamégé bɔ́ géchwɔ́ nɔ́ ji mme, ajɔ́ ne baá utɔ́ bíí aké, “Déchyaá gentógé mewaá deyyé égbé né.” ¹⁹ Gemεge nnó εbwɔ́ áchyaá, menleré mabé Èsɔwɔ fɔ́, achwɔ́ mbaá Jisɔs aké, “Ménleré, nkelege nnó me nkwólégé wɔ́ déjyé gé yéndé mbaá ayi ɔ́jyé.” ²⁰ Jisɔs ashúú ji meko né nekanémejɔ́ aké, “Ushua úwya ambu ayi úbélege wyé, denwɔ́né dewyaá anywa ne me Maá Nte Mekwaá mpó ye ne melu ewé nshwórege mekpo ngbeé mmye.” ²¹ Ne maá utɔ́ Jisɔs ayi ama ajɔ́ ne ji aké, “Ata gó njyé nníi kpé nte wa ne nchwɔ́.” ²² Jisɔs ashúú ji meko aké, “Gó bɔ́ abi álú éké áwuú bɔ́ áníi mewu bwɔ́, wɔ́ kwɔle me.”

Jisɔs anyá mbyonnyi atené
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Ndere Jisɔs akpene mmu ékpe, baá utɔ́ bíí ákwálé ji nnó áchyaá ájye égbé géntoógé mewaá. ²⁴ Ndere εbwɔ́ áchyaáge, mbyonnyi metometo átané mbelepo alɔ́ mammye. Amye kpaá apye ḡgbannyi ado ékpe éla mankemanke, yémbɔ́ Jisɔs ábɔ́ abelege ji gejyá. ²⁵ Ne εbwɔ́ ájye peé ji aké, “Ata pɔ́ esé, déchwɔ́ nó nnyi.” ²⁶ Jisɔs ajɔ́ ne εbwɔ́ aké, “Défɔ́ ndé? Metɔ́ ewé enyú défyéé ne me épɔ́ ne unɔ́.” Ajɔ́gé mbɔ́ akwilé ka, anyá mbyo nnyi yimbɔ́ nnó áténé! Atené, mbaá akwené tɔ́meé. ²⁷ Mechɔ́ ewé épye baá utɔ́ bíí ála mano mekpo fuú

ájóóge ne ate áké, “Ndé gefógé muú ná, ayi ányáge yé mbyo nnyi ne ngba nnyi áwuú ji?”

*Jisós abú aló nchye átané ande fò apeá mmye
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

²⁸ Jisós ne baá utóó bíí áchyage gentoógé mewaá, áfé né gebagé mewaá Gadarén. Akwónégé éwu, ande fò apeá abi aló nchye áchyege ebwó efwyale átane né manómé bó mbaá ayi ebwó ájwólege áchwó báne Jisós. Ande bimbo ápye efó kpaá te bóó ákámégé sé mánkógé né meti ewémbó. ²⁹ Ndere ebwó ágené Jisós, álb mánkálegé áké, “Wó Maá Esowó, óbó ndé mechó ne esé? Óchwó chye esé efwyale ayi gébége eyige Esowó áchye esé géláge kwone wó”? ³⁰ Eké épyembó, nfóné mekwende fò nébó nényéé éféé kwókwólé, ³¹ aló nchye abi álú ande bimbo né mmye áne Jisós mmye áké, “Mbógé óbuúge esé, te esé déjye dékpré né nfóné mekwende eniné mbó.” ³² Jisós ajóó yé ne abi áké, “Tánége déjye.” Aló nchye bimbo átané ájye kpré nfóné mekwende eníné mbó né mmye. Éféé mbó nfóné mekwende eniné mbó nésóó ne gatelé, né shulé mékwe né kwe mmu gentoóge mewaá né nyú manaá négbo. ³³ Ambamé mekwende eyimbo, ágégé ndere epyeé, ábó gatelé áfé né meló ágaré genó eyi gépyeé ne ande bimbo. ³⁴ Awúgé mbó, meló meko etané manjye báne Jisós, égége ji éne ji mmye nnó ályaa mewaá bwó.

9

*Jisós apye muú úchánchi atoo
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)*

¹ Jis̄s alyágé b̄ó melo Gadaren, ákeré meso né mbále gentoógé mewaá, akpe ekpée achyaá afé né melo ewé ji ájw̄olege wyé. ² Akwónégé wyé, b̄ó f̄o ákpá muú úchánchi f̄o né uló áfé ne ji eta wuú nnó apyé ji átoó. Ne Jis̄s agégé nnó b̄ó bimbo áfyéé matóó ne ji wáwálé nnó ji akaáge pye muú úchanchi yimbo atóó, áké ne mende úchanchi yimbo, “Maá wa, gbaré metóó, ófógé, ájiiinte gabo wyéé.” ³ Ewéna epye ánleré mabé Es̄w̄o f̄o abi álú wyé ál̄o mangígé ate nnó, “Mende yina abóó f̄o maméé mmye ne Es̄w̄o w̄ó.” ⁴ Jis̄s akaá genó eyigé ebwó áférege, ne agii ebwó aké, “Ulannó enyú déwya uféré uboubo né mmu matóó nyú? ⁵ Nde gelu pere manjóó, ‘Nnó ájiiinte gabo wyé’, waá manjóó nnó, ‘Kwile téné ké?’ ⁶ Nkelege mámpye enyú dékaá nnó Maá Nte Mekwaá awyaá uto fa mme manjinte gabo mekwaá. Eféé ajóó yé ne muú úchanchi yimbo aké, “Kwilé ka kpa uló byéé chó mmu.” ⁷ Muú úchanchi yimbo atóó, akwilé ka akpá uló bií awulé né gepú jii. ⁸ B̄ó ágégé genó eyigé pyé, efó ékwó ebwó matóó. Al̄o mamféégé Es̄w̄o gétúgé gefoge uto ebi ji achyéé akwaá.

*Jis̄s akuú Levi ndere maá utóó wuú
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ Jis̄s alyágé mbaá yimbo, ákene ájyéé, agé mende f̄o ayi akamege Matyo ménselé nkamakpo. Ji ajw̄alé né melú utóó wuú, Jis̄s akuú ji aké, “Kwólé me.” Ne akwilé ka al̄o mankwólé ji. ¹⁰ Ewyágé, Matyo ane Jis̄s né gepú jii, ndere Jis̄s ajw̄ole ányéé menyéé ne baá utóó bií, gejamégé ánselé nkamakpo ne b̄ó ubeeé áchwó bane b̄o Jis̄s ányéé menyéé ne ebwó. ¹¹ B̄ó Farasi f̄o ágégé mb̄o, agii baá utóó

Jis̄as aké, “Ulannó ne ménleré enyú anyeé menyéé ne ánselé ñkamakpo ne b̄ó ubee?” ¹² Jis̄as awúgé genó eyíge ebwó ágí baá utó bíí, ató ebwó neka aké, “B̄ó abi alá meé, ákélége f̄ó muú uka, élé abi ámeé ne ákélege.” ¹³ “Chóge dégí dékaá genó eyigé ñwe Ēs̄w̄a agaré esé. Ásá wye nnó, genó eyigé me nkélege, gelu nnó ákwaá ágene ate meshwe épóf̄ó ure manpyege eta wa. Kaáge nnó nchwó kú f̄ó b̄ó abi álú cho né mbe ushu Ēs̄w̄a wó, nchwó lé mánkú b̄ó abi ápyeé ubeé.”

*Nkwé manlya menyéé kpékpé
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

¹⁴ Baá utó J̄on ménwyaá b̄ó manaá Ēs̄w̄a áchwó gíí Jis̄as aké, “Ulannó esé ne b̄ó Farasi délyáge menyéé kpékpé gétúge dep̄aré Ēs̄w̄a ne baá utó byé alá pye f̄ó mb̄ó?” ¹⁵ Jis̄as ashúú ebwó meko aké, “Nnó ájeé men̄o neba ályage menyéé kpékpé ayi men̄o neba alu ne ebwó? Cháchá. Yémb̄ó gébé gebéé nye eyíge men̄o neba alá b̄éé nyé sé ne ebwó, éféé ne ályáge nyé menyéé kpékpé né mboó gébé gétúge dep̄aré Ēs̄w̄a.” ¹⁶ Ne muú akaágé sé f̄ó gebagé ndeé geké akw̄omé embu né ndeé eyi gekwéne. Apyegé mb̄ó, gebagé ndeé eyigémb̄ó génywerege nye gépye ndeé yimb̄ó egyalé d̄ó. ¹⁷ Élímé f̄ó ntó nnó muú akpá mm̄ó make áfáné mmu ukwéne unó mm̄ó ebi akwyéé ne mek̄o menya. Apyegé mb̄ó, mm̄ó mimb̄o mabene nyé mapye ukwene unó mm̄ó ebimb̄o ugb̄o ne mm̄ó mawule mme. Muú ab̄ogé mm̄ó make afyéé lé né mmu unó mm̄ó uke. Apyegé mb̄ó mm̄ó ne unó mm̄ó ubéé nye ch̄ánéné.

*Maá Jarɔs ne mendée ayi ataa nku Jisɔs
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

¹⁸ Ndere Jisɔs alú jɔɔge ne ebwɔ́, aké ápele, muú kpaá fɔ achwɔ́ kwé ji uká, alɔ manjɔ́ɔ ne ji aké, “Maá wa ayi mendée agbo mbɔ wye nana. Nné wɔ mmye, Ata chwɔ́ nɛre ji ebwɔ́ mmye, apege nye.”

¹⁹ Jisɔs akwilé ka ne baá utɔ́ɔ bií ákwɔle mende yimbɔ. ²⁰ Ndere ájyεé, mendée yi agéne me efwyale dɔ́ɔ ayi manɔ́ mabɔ matanégé ji mbe málé aɲmé áfyá ne ápeá, achwɔ́ ji né meso ata manó nku wuu.

²¹ Elé ji abɔ aferé me né metɔ́ɔ wuu nnó, “Mbɔgé ntagé yé lé nku wuu, ntoge nye.” ²² Jisɔs abwólé mmye agé mendée yimbɔ ajɔ́ɔ ne ji aké, “Gbaré metɔ́ɔ maá wa, ɔtoó gétúgé ɔfyεé metɔ́ɔ wye ne me.” Ténéténé yimbɔ mendée yimbɔ ató. ²³ Jisɔs akoó yé afé né gepúgé muú kpaá yimbɔ. Akwónégé né gepúge Jarɔs, agé bɔ́ɔ ndere álile ne gejamégé abifɔ nkane ákwéle ubeé áfómege ambya. ²⁴ Ajɔ́ɔ ne ebwɔ́ aké, “Chógé, mesɔ́ mendée yina agbo wɔ́, abelege lé géjyá.” Jisɔs ajɔ́ɔgé mbɔ, bɔ́ɔ bimɔ́ɔ álɔ manjwáné ji jwané. ²⁵ Ne Jisɔs ábúgé bɔ́ɔ bimɔ́ɔ ako átánégé dafye, ákpe mmu ágbaré ebwɔ́ mesɔ́ mendée yimbɔ, apye ji apeé, akwilé ka. ²⁶ Ne ngó mechɔ́ ewéná akwɔ́ akwɔ́né malɔ mako né gebagé mewaá eyígembɔ.

Jisɔs apye bɔ́ɔ ame nónómé apea ágéne

²⁷ Ndere Jisɔs alyaa gepúgé Jarɔs ajyεé, bɔ́ɔ ame nónómé fɔ apea álɔ mankwólégé ji ábeége aké, “Jisɔs, Mpyáne Devid gé esé meshwe.” ²⁸ Jisɔs akwónégé né mmu gepú eyigé ji ajwólege ande bimɔ́ɔ ájyεe báne ji. Jisɔs agii ebwɔ́ aké, “Nnó enyú défyεé matɔ́ɔ ne me nnó nkage pye enyú dégéne?”

Akamé áké, “Ata défyε.” ²⁹ Akámégé mbɔ, Jisɔs ata ame bwó aké, “Ébé wyé ndere enyú défyéé metɔ́o ne me.” ³⁰ Bɔ́o bimɔ́o álo mángéné mbaá. Ne Jisɔs aji εbwó εtu aké, “Ékagé dépyε muú ákaá mecho εwena.” ³¹ Yémbɔ́o ájyégé ákage cho metɔ́o ápyε ngó Jisɔs akwó akwóné malɔ mako gétúgé utɔ́o bí ji apyε εta bwó.

Jisɔs apyε mbú ajɔ́oge mejɔ́o

³² Ne wyε ndere ande bina makpó ápeá ályaá ájyéé, bɔ́o fɔ́ áchwó ne muú fɔ́ mbaá Jisɔs ayi meló nchye apyé ji álaá mbú. ³³ Jisɔs ábúgé meló nchye yimɔ́o, mbú yimɔ́o alɔ mejɔ́o manjógé. Ne gejamégé bɔ́o abi álú éféé ágégé mbɔ, matyε mawá εbwó meno álo manjógé áké, “Délú danjé gefɔ́gé genó eyina gepyε fana né melo Israeli.” ³⁴ Yémbɔ́o bɔ́o Farasi ájɔ́o aké, “Elé danchɔmeló mfwa áló nchye ne achyéé ji uto nnó ábúgé áló nchye”.

Jisɔs agéne bɔ́o meshwε

³⁵ Jisɔs alyage eféé akene ajyéé né malɔ ayi kɔ́kɔ́o ne ayi kpakpa, alerege bɔ́o mekomejɔ́o Éɔwɔ́o né mmu macha mmyεmenene bɔ́o Jus. Ama agarege ntó bɔ́o abya melóméló nkane Éɔwɔ́o ágbárege gefwa jí. Apyéé ntó bɔ́o abi ámeé mamée ufɔ́ufɔ́o átóoge. ³⁶ Ndere Jisɔs agéné gejamégé bɔ́o abi áchwó́o εta wuú, meshwε akwɔ́o ji metɔ́o dɔ́o gétúgé bɔ́o bímbɔ́o, néndé εfwyale bwó εjaá dɔ́o, ála mbyambya éké mágóηme ayi ála pɔ́o ne mémbamé. ³⁷ Éféé ne ájɔ́o ne baá utɔ́o bíí aké, “Mbwé mamferé ajá dɔ́o ne bɔ́o utɔ́o abi áférege ája wó. ³⁸ Nége mmyε mbaá Éɔwɔ́o mbɔ́o mekɔ́o nnó ató bɔ́o utɔ́o abifɔ́o nnó áchwó áferé mbwé wuú.”

10

Jisəs ajya àṅgbá bíí áfyáneápeá
(*Mak 3:13-19; Luk 6:12-16*)

¹ Ne bíí úma Jisəs akuú àṅgbá bíí áfyáneapeá, áchwóge achyεé ebwó uto εbi ábuú aló nchye né mmye bó ne mampye bóó abi ámée mamée ufóó ufóó átóoge. ² Gé mabó àṅgbá Jisəs áfyáneápeá na. Ayi mbe akamege Simun (ákúú ji ntó nnó Pita) ne meṅmó wuú Andru, Jεmsi ne Jɔn baá Σεβεdee. ³ Filip ne Batolomyo, Tɔmasi ne Matyo ayi álú ménselé ηkamakpo, Jεmsi maá Alfəs, Tadiyəs ne ⁴ Simun muú ukógé ayi ammyεé nnó bóó bíí ábé mmyεmmye bwó ne Judas Iscarot ayi achyεé Jisəs maṅkwaá.

Jisəs ató àṅgbá áfyáneápeá nnó ápye utóó bíí
(*Mak 6:7-13; Luk 9:1-6*)

⁵ Jisəs agare ebwó bina aké, “Mentɔme enyú dafye. Déjyεé mbó dékpegé fó maló bóó abi alá pó bóó Jus ye né gebagé mewaá Samariya. ⁶ Chóge lé né mbaá bóó Isrɛli. Ebwó álú eké mágóṅme ayi ánome. ⁷ Dégáregé ebwó nnó gébé eyigé Εσωω ágbárege gefwa ne bóó bíí géla kwókwólé. ⁸ Pyεége bóó mameé átóogé, peége bóó abi ágboó ákérégé né geṅwá, pyεége ntó bóó ubá átóogé, búge aló nchye abi áchyεégé bóó εfwyale né mmye. Nchyeé enyú utó mampye unó bi, déchyé ηka wó, chóge dépyégé ntó mbaá bóó dégigé ηka. ⁹ Ekagé déjyεé ne yéndé gefóge ηka né mmu uba nku nyú. ¹⁰ Muú nyú ákpagé fó gébagé neke, yé ébélé nkú ayichá, yeé unó uká ne metó neke, néndé ábó manchyé muú utóó genó eyigé ji abóó mambé ne géjí. ¹¹ Yéndé melo εwé dékpené, kélege muú yi ábóó gejeé mansε enyú

nnó déjwàle ne ji, jwàlége wye eféé kpaá te délyáge melo ewémbò. ¹² Dekpegé mmu gepú eyimbo, támege bɔ́ɔ́ abi álú mmu nnó, ‘Méjé Èsòwò ébé ne enyú.’ ¹³ Ne mbɔ́ge bɔ́ɔ́ abi álú mmu ásege enyú chánéné, nége mmye nnó méjé Èsòwò élá ne ebwó, mbɔ́ge alá se ntó enyú wó, nége mmye nnó Èsòwò áse méjé wuú. ¹⁴ Mbɔ́ge muú alá se enyú yé ebe elé manwú mekomejɔ́ nyú wó, déké detanega melo ewémbò yé ebe lé gepú eyigémbò kwége mpúpú eyi élú enyú uká ne délyáá déjye. ¹⁵ Ne me ngarege enyú wáwálé nnó, bíi unɔ́ mpa, Èsòwò agené nyé bɔ́ɔ́ Sodom ne Gomàra meshwe apwò bɔ́ɔ́ melo ewé éshyaá manwú mekomejɔ́ enyú.”

*Jisòs agare àngbá bíi efwyale ewé ebwó agéne nyé
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)*

¹⁶ Aké, “Wuúge, mentòme enyú mbaá bɔ́ɔ́ mme nkane mágòhme né mpú ukwaála, kaágé chánéné nkane dékéne ne bége nyaáme dékélégé mpa. ¹⁷ Sége gébé, néndé bɔ́ɔ́ ápyéne nyé enyú áfé ne enyú né eso ákpakpa melo ne ádóo nyé enyú baá unɔ́ né macha mmyemenene bwó. ¹⁸ Ne ájame nyé enyú áfé né mbe ushu bɔ́ gómèna ne afwa melo gétúgé délu ankwòle ba, ápyegé mbo ébyennó degé mbo lé meti mangaré ebwó ne bɔ́ɔ́ abi alá pò bɔ́ɔ́ Jus mekomejɔ́ wa. ¹⁹ Gébége ásege enyú ájyegé né macha eso, déchyegé menyammye nyú efwyale, dégígé nnó dejoge nyé nnó néndé gebe eyígé mbo gékwónégé Èsòwò achyegé nyé enyú genó eyígé débɔ́ɔ́ manjɔ́. ²⁰ Njogé mbo néndé, uchu mejɔ́ ebí enyú déjoge nyé úbéé fɔ́ ebí nyú, élé Mendoó Ukpea ewé Nte nyú Èsòwò atóme nyé ne égárege nyé enyú genó eyígé débɔ́ɔ́ manjɔ́. ²¹ Ne gebé eyígé

mbəntó, aḡmó áchyége nyé atéé aḡmó nnó áwá. Ante áchyegé nyé baá bwó nnó áwá. Baá áténege nyé ukóló ne amamá bwó ne ante bwó mampye nnó áwá ébwó. ²² Bóó ako ápaá nye enyú gétúgé délú bóó ba. Yémbə yéndémuú ayi akogé metóó te kwyakwya áférege nye ji né éfwyale gabo. ²³ Yéndé melə éwé bóó áchyegé enyú éfwyale kwilége wyé wáwá déjyé éwé chá. Kaáge wáwálé nnó, gemégé nnó déké maló Isreli mako mampye utóó ba, me Maá Nte Mekwaá nchwó nyé. ²⁴ Kaáge nnó maá ḡwe akaágé fó ḡwe ápwó menleré wuu, ye maá defwé aḡeáge fó geme apwó muú ayi abóó ji. ²⁵ Maá ḡwe aferégé fó nnó ápyéé nye galógáló ne ji apwə menleré wuu ne maá defwe ntó áferégé fó nnó ápyéé nye galógáló ne ji apwə muú ayi abóó ji. Mbəgé bóó ákage ḡea matóó akuú me ayi nlu nte ula gepú Éswə nnó nlu danchəmeló (Bəsebəb) ne enyú bóó ula gepú ba yé, ákiú nyé enyú ufóó mabə ufóó ufóó ámi mabóó mapwóó amu. *

*Muú ayi débóó mamfə lé Éswə épəfə mekwaá
(Luk 12:2-7)*

²⁶ “Défəgé ye muú fó, genó fó gépó eyigé ákwérége géjí bóó alá géné nye, ye eyigé ábigé bóó alá kágé nye gépó. ²⁷ Unó bi ngárege mbə enyú né metóó utuú, gárege úbí gbəḡḡə ne ebi dewuú mbə enyú enyú garege ubi mbaá bóó ako áwúu. ²⁸ Défəgé fó bóó. Ébwó ákage wá lé muú wáne, ákágé wá fó méndóó wuu. Fóge lé Éswə muú awyaá utó manwá muú chóncho ne méndóó áfyé mmu ntoné mewé. ²⁹ Gege baá denwyəné abi

* **10:25** Elú wáwálé nnó: Bəsebəb élé mabə danchəmeló ami fə pé ntó né 12:27.

aname ne ηκα εyi έλά fuú yέ genó wό. Yέmbα yέ ama ayi átánege né mfaá akwé ayi Nte nyú Εσωω άλά kaá wό apό. ³⁰ Mbontό ne έlú ne εnyú, Εσωω akaá mpa dénkaaré mejwe eti délú yéndémuú nyú mekpo. ³¹ Défagé fό genó eyigé bόό apyé nye eta nyú, εnyú denεa gemε né mbe ushuú Εσωω dépwα ekwό denwyoné.

*Muú ayi άfyέé metόό ne Kras ne ayi ashya ji
(Luk 12:8, 9)*

³² “Ne yéndémuú ayi ágárege gbónónó né mbe ushu bόό nnó alu muú wa, mentó ngarege nyé gbónónó mbaá Nte wa muú álú né mfaánebuú nnó ji alu muú wa. ³³ Yέmbα, yéndémuú ayi áshyagé né mbe ushu bόό nnó ji apό fό muú wa, bíi mpa Εσωω, mentó nshyaá nyé ji né mbe ushu Nte wa muú alu né mfaánebuú nnó ji apό fό muú wa.

*Mekomejόó Jisαs achwό ne mawámé έpφf nesα
(Luk 12:51-53; 14:26, 27)*

³⁴ “Enyú déferégé fό nnó menchwό fá mme mampye bόό ábé nesα ne ate, nchwό lé mampye bόό ámmyégé ne ate. ³⁵ Nchwό pyé nnó maá ayi mende ámmyé ne nte wuú, ayi mendée ámmye ne mmá wuú. Mendée menα ammye ne ηmogétá wuú. ³⁶ Ne bόό mawámé muú átanégé elé né ula gepú bíi. ³⁷ Muú abogé gejeé ne mma wuú yélé ne nte wuú gépwogé gejeé εyi abόό ne me, ebyennó akwane fό mambe menkwale wa wό. Ne muú abogé gejeé ne maá wuú ayi mende yélé ayi mendée gépwoge gejeé εyi abόό ne me okwane mambe menkwale wa wό. ³⁸ Ne mbogé muú álá kame mamkpa gekwa jíi akwalege me wό, ebyennó akwane fό mambe

menkwale wa wó.” † ³⁹ Muú ayi akélege mampóó genwá jii, ji yimbó ne ágbóo nyε, ne ayi akélege manii genwá jii getú ya εbyennó abóo nyε genwá eyi gélagé byé.

Esɔwɔ achyεge nyε nsa mbaá muú yi asele muú utɔ́ wuu ne nechóchó
(Mak 9:41)

⁴⁰ “Yéndemuú ayi asele enyú ne metɔ́ megómégó εbyennó ase mbó le me, ne muú ayi ásele me ase mbó lé Esɔwɔ muú átome me. ⁴¹ Yéndemuú ntó ayi asele muú ekpávε Esɔwɔ ne metɔ́ megómégó élé akaá nnó alu muú utɔ́ Esɔwɔ, Esɔwɔ achyεge nyε ji nsa wyε ndere achyεge muú ekpávε wuu. Muú ayi asele muú yi apyεé genó eyigé Esɔwɔ akélege, asele nsa wyε nkane ayi Esɔwɔ achyεge muú yimbó. ⁴² Ne muú ayi achyεge ηkɔ manaá makwε mbaá muú ama né geluagé abi alu ankwale ba, yé ayi alú byábyá né ame bóo, ngarege enyú wáwálé abóo nyε nsa.”

11

Bóo dentɔ́ Jɔn menwyaá bóo manaá Esɔwɔ
(Luk 7:18-35)

¹ Ne gébégé Jisɔs anéré mangaré baá utɔ́ bií makpo áfyanéapeá genó eyigé εbwó abóo mampyε, alyaá melú εwémbo afé né maló bóo Jus ayi fɔ né gebagé mewaa Gálilí nnó álérégé ne áamá ágáregé ntó εbwó abya melóméló. ² Né gébé eyigémbo ntó Jɔn menwyaá bóo manaá Esɔwɔ abó akpε deno.

† **10:38** Elú wáwálé nnó: Gekwa gelú mbaá ayi bóo Rom áwane nya bóo abi atóo makpo ne εbwó, mamkpa gekwa akwale Jisɔs, ula úlu nnó mangε εfwyale ewé ekáge chwó muú yé εbe élé ne negbo getu jii.

Awúgέ unó bi Jis̄s, Muú yi Es̄w̄ akweré ji elá gefwa, apyέ, ató baá utóó bií abif̄o nnó ájyέ ágií ákaá gef̄ogé muú ayi ji álú. ³ Ajyégé ágií Jis̄s aké, “W̄o ne ólú muú ayi abó alú manchw̄ó wá εs̄é dégilé ayichá?” ⁴ Ne Jis̄s ashuú εbw̄ó meko aké, “Choge dégaré J̄on unó bi enyú déwuú b̄óó áj̄oge ne εbi enyú amb̄óó dékpané amε dégene. ⁵ B̄óó amε nónómé ágéne, ubwéré, ukwilé úkéne, b̄óó abi ámeé ubá átoó, b̄óó matu gbégbé ál̄o manwúgέ, abi ágboó ápeé, ne ubyá b̄óó úwú abya melóméló. ⁶ Meje ébé ne muú yi alá pó ne dembyó né metóó gétú yá.”

Jis̄s agare b̄óó gef̄ogé muú ayi J̄on alu

⁷ Ndere baá utóó J̄on ályaá ájyέ, Jis̄s al̄o manj̄óó dep̄are J̄on ne gejamégé b̄óó abi álú εfέ aké, “Tégé gébégé enyú déjyέ nya né mashw̄one, defέ mangε ndé gef̄ogé muú? Déjyέ gé le muú ayi alú eké mancha ami afofo akpáne áténe εgbέ εwe ne εwe? ⁸ Mb̄ogé mb̄o f̄o w̄ó, defέré nnó deyjé gé ndé gef̄óogé muú? Défé manjyέ γε muú ayi afyέ mandeé malómáló? Chyaá-o. Dekaá f̄o nnó b̄óó abi áfyέ ufóó mandeé yimb̄o ájw̄olege lé né mmu dachi afwa b̄ó w̄ó? ⁹ Ne enyú défé yé éwú mánjyέ gé waá? Elé muú ekpávέ Es̄w̄o? Eh, gé muú yi enyú dégené mb̄o. Ngare enyú wáwálé nnó, ajeá gεmε apw̄o yéndémuú ekpávέ Es̄w̄o. ¹⁰ Elé J̄on yina ne ábó ásamé gétú jíí nnó Es̄w̄o aké, ‘Wuúgέ, nt̄ome nyé muú dentóó wa ayi abó nyé mbέ ne w̄o manchw̄o kwýé meti wyέ.’” *

¹¹ Jis̄s afé mbέ aj̄oge aké, “Kaáge wáwálé nnó, né geluágé b̄óó ako abi ándée ábyené, ye muú ayi

* **11:10** Elú wáwálé nnó: “W̄o” né mel̄o η̄we εwéna, atene mbaá muú ayi Es̄w̄o akwere ji elá gefwa.

añeá gеме eke Jɔn menwyaá bɔ́ɔ manaá Ɛsɔwɔ apó. Yémbɔ muú ayi álá fuú ye genó wó né geluágé abi Ɛsɔwɔ abeé mfwa bwó añeá gеме apwó Jɔn. ¹² Gefwa eyigé Ɛsɔwɔ ágbárege gejeyé mbe ne eshye elɔ né gébé eyigé Jɔn menwyaá bɔ́ɔ manaá Ɛsɔwɔ agarege mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ, ekwɔne bií ebi fina. Ne bɔ́ɔ abi amyε mankpε wyε, amyε ne eshyε. † ¹³ Gemégé nnó Jɔn áchwó álɔ́ utɔ́ bií, bɔ́ ηwe abi Mosis asame ne abi bɔ́ɔ ekpávε Ɛsɔwɔ ako ábɔ́ mé mbe ágare unó bi upyéé nyε né gébé eyina. ¹⁴ Ne mbɔ́gé dékelege mankame ne genó eyigé me njɔ́, gɔge me ngare enyú nnó Jɔn ne alu Elija ayi bɔ́ɔ ekpávε Ɛsɔwɔ abɔ́ ajɔ́ nnó achwɔ́.” ¹⁵ Muú yi áwyaá matu mawú, áwú.

¹⁶ “Mmege na kpé nje enina ne ndé? Nélú nkane baá melɔ́ abi ájwɔle né metɔ́ melɔ́, akuú ate aηme bwó aké, ¹⁷ ‘Ɛsé dékwe enyú ubeé neba nnó débé, déshya mambé, dékwa makwaá negbo nnó deli déshya manlí.’ ” ¹⁸ Njógε mbɔ́ néndé, Jɔn menwyaá bɔ́ɔ manaá Ɛsɔwɔ achwɔ́ nyá, ji ányuú fɔ́ mmɔ́, ne gebé eyigé fɔ́ alyage menyéé kpékpé gétúgé depɔ́ré Ɛsɔwɔ getu eyigémbɔ́, bɔ́ɔ aké, “Awyaá meló nchye.” ¹⁹ “Me Maá Nte Mekwaá nchwó, nnyε menyéé, nnyu mmɔ́ gbene, enyú déké pélé muú genɔ́ ne menyúú mmɔ́ yi, mejeé ánselé ηkamakpo ne mejeé bɔ́ɔ ubeé. Yémbɔ́ ákaágé nnó denjaré Ɛsɔwɔ etiré muú áwyaá delu cho né unó ulúlɔ́ ebi ji ápyéé.”

*Malɔ́ ayi álá áfyéé matɔ́ ne Jisɔs wó
(Luk 10:13-15)*

† **11:12** Elú wáwálé nnó: Melɔ́ ηwe ɛwéna, né bɔ́ ηwe bifɔ́ ájɔ́ cha. Pe TEV, RSV ne abifɔ́ ntó.

20 Bɔ́ abí á́lú né malɔ́ ayí Jisɔ́s ápye nyá ukpékpé ufélekpá wye, ályaá fɔ́ mámpyégé gabo wó. Ewena epye Jisɔ́s alɔ́ manshulege ebwó ndo. 21 Ake, “Útónkwa ubé nye ne enyú bɔ́ meló Korasin, utónkwa ubé ntó ne enyú bɔ́ Betsada néndé, ukpékpé ufélekpá ebi mpye eta nyú, mbɔ́ mpye nyá ubi mbaá bɔ́ Tiya ne Sidon mbɔ́ ályaá mé gabo bwó te gachií, áfyé uchálé mandeé, áwaá matwɔ́ né mekpɔ́ mánléré nnó ályaá gabo ebwó. 22 Ngárege enyú wáwálé nnó, bíí unɔ́ mpa Eɔ́wɔ́, Eɔ́wɔ́ agene nye bɔ́ Tiya ne abí Sidon meshwe apwɔ́ enyú. 23 Ne enyú bɔ́ Kapanɔ́m, déferé nnó dékwɔ́me nye ηgɔ́ dɔ́? Gebyɔ́, Eɔ́wɔ́ awáne nye enyú gelu degbo dékwɔ́né melɔ́ áwuú bɔ́. Néndé, ukpékpé ufélekpá ebi mpye na eta nyú, mbɔ́ mpye ubi mbaá bɔ́ Sodom, mbɔ́ Eɔ́wɔ́ áwaá nya fɔ́ ebwó wó, ábɔ́ á́lú ábe té fina. 24 Ngarege enyú wáwálé nno, bíí unɔ́ mpa Eɔ́wɔ́, Eɔ́wɔ́ agene nye bɔ́ Sodom meshwe apwɔ́ enyú.”

Jisɔ́s aké ‘Muú yi akelege ugbeé mmye achwó eta wáa’

(Luk 10:21, 22)

25 Wyeé né gébé eyigémbɔ́, Jisɔ́s anemmye aké, “Nte wa, Ata ayí abɔ́ mfaá ne mme, mfeé wɔ́ dɔ́, nkane ɔ́pyeé nnó depɔ́ etire detome ne me debe bibíí mbaá bɔ́ denjá ne abí ákaá ηwe dɔ́. ɔ́nené deti gbógónó mbaá bɔ́ abí á́lú kaáge ye genó nnó ákaá. 26 Elu wáwálé Nte wa, mbɔ́ ne wɔ́mbɔ́ ókéle nnó ébé.” 27 Ama jɔ́ ne bɔ́ aké, “Nte wa achye me unó uko ne ye muú ayí akaáge gefɔ́gé muú ayí Maá alú á́pɔ́, ekosé Nte wuú ne ye muú ayí akaáge gefɔ́gé muú eyigé Nte alu á́pɔ́ ekose Maá ne bɔ́ abí jí ájyaá

nnó ápye ebwó ákaá Nte wuú. ²⁸ Enyú ako abi depwaá gétúgé dékpané matuú efwyale ayi ánoó enyú, chwage eta wa, nsele áji nchye enyú ugbeé mmye. ²⁹ Chyége gemεge nyú eta wa degí géno eyige nlérege, néndé me nlu nyame ne mbwégé fó mmye. Dépyégémbó, debóó nyε ugbeé mmye. ³⁰ Genó eyigé ngarege enyú nnó dépye gejawerege fó ne eyigé nchyége enyú nnó dékpá genó fó.”

12

Nkwé ayi bií uwyaá bóó Jus (Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ Ebélé ye wó, né bií uwyaá fó Jisós ne baá utóó bií ákoóge né mekóó gefóge nchi fó eyi ákuú nnó wid. Mesa abó ammye baá utóó bií. Apye ebwó álo mánkóge nchi eyimbo ányé. ² Ekwo bóó Farasi fó ágege mbó, ájóó ne Jisós áké, “Gé ebé se ékámé fó nnó baá utóó byé ákóó nchi bií uwyaá wó.” ³ Ne Jisós ashuú ebwó meko aké, “Enyú délu danjú né mmu ηwe Esowó dékaá genó eyigé mfwa Devid ápyé nyá gébége mesa ámmye ji ne bóó bií wó? ⁴ Akpe nyá mmu echa upe Esowó abó bred ayi achyεge matame mbaá Esowó, anyé ne bóó abi álu ne ji. Elú ebé nnó muú yicha abóó fó manyé menyé yimbo wó ekosé ámpye upe Esowó ne ányé.” ⁵ Ama gií aké, “Délu danjú ebé Mosis ewé eké, ámpye upe né echa upe Esowó ákwene ebé bií uwyaá, ebé ewé éké muú apyégé fó utóó bií uwyaá. Nkane ebwó ápye utóó né bií uwyaá ákwe εbe ewémbó. Yémbó ebé Mosis ewémbó egbaré fó ebwó nnó ápye utóó bií uwyaá wó? ⁶ Góge ngaré ye enyú nnó muú alu fa ayi ápwó ye bélé echa upe Esowó. ⁷ ηwe Esowó ajóó aké, ‘Genó

eyigé Ɛsɔwɔ ákéllege gélú nnó dégéné ate meshwe épófó lé mámpye ure eta wuu'. Mbɔgé debó dékaá mekomejɔ́ yina, mbó enyú déjɔ́ fɔ nnó bɔ́ abi ála pye gyéé wó ákwé mpa. ⁸ Kaáge ye nnó, me Maá Nte Mekwaá ne nlu Ata ayi abɔ́ bií uwyaá.”

Jisɔs apye mende yi ebwɔ egboó ji atoo
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Jisɔs ályágé éféé, ajye kpe né echa mmyemenene bwó. ¹⁰ Mende fɔ ayi ebwɔ egboó ji abó alú wye. Ɛféé mbɔntó, bɔ́ fɔ abi ákéllege meti mánjɔ́ nnó Jisɔs ápye genó gebo alú wye. Agíi Jisɔs áké, “Nnó ébé se ékamé nnó ápyéé muú atoo né bií uwyaá?” ¹¹ Jisɔs ashuu ebwó meko áké, “Mbɔgé muú nyú awyaá egɔɔme, ne ekwegé mmu gepyéé bií uwyaá, nnó áférégέ εwu?” ¹² Ne mekwaá áyi aneá geme ápwó egɔɔme ye! Ndere elúmbɔ, ébé egbárégé fɔ muú nnó apoóge fɔ nte menme bií uwyaá. ¹³ Ɛféé ne Jisɔs ájɔ́ ne mende ayi ebwɔ egboó ji áké, “Nyaá ebwɔ wye.” Anyágé, ténéténé ebwɔ wuu etoo ekere mebe nkane ewe fɔ. ¹⁴ Bɔ́ Farasi abi álu éféé ágégé mbɔ, átané ájye ásó mala nnó ápye Jisɔs áwá.

Ɛsɔwɔ ajya Jisɔs nnó dbé muú utó wuu

¹⁵ Ne Jisɔs akaágé nnó ájɔ́ geju manwá ji, alyaá mbaá yimbɔ afé mbaá yicha. Gejamégé bɔ́ ákwólé ji, apye abi ámeé ako átoó. ¹⁶ Ne aji ebwɔ etu áké, “Ɛkagé ájye ágáre bɔ́ depɔ eti.” ¹⁷ Jisɔs ájɔ́ mbɔ nnó mechó ewé Ɛsɔwɔ apyéé Asaya muú ekpávé wuu ájɔ́ ébé wáwálé ¹⁸ nnó, “Gé muú utó wa ayi njyaá na, mbɔ gejeé ne ji, apyéé metɔ́ egɔ́ me dɔ́, nchyege nyé ji uto Mendoo wa,

ne agarége nye bɔ́ɔ abi alá pɔ́ bɔ́ɔ Jus nnó me mpyéé
nye ebwó átene cho né mbe ushu wa.

¹⁹ Abéé fɔ́ muú mawáme,
ne ménjɔ́ mejɔ́, abéé muú ayi ala awuú fɔ́ mejɔ́
wuú né melɔ́ tametame.

²⁰ Ajógé fɔ́ mejɔ́ metometo ne bɔ́ɔ abi áwyaá matɔ́
dada,
ne ápyéé fɔ́ matɔ́ ásó ubya bɔ́ɔ ne abi ágene
efwyale.

Wyembɔ́ ne abéé ne bɔ́ɔ kpaá te apye nye wáwálé
wuú apwɔ́ unó uko.

²¹ Ne bɔ́ɔ malɔ́ mme meko ánerige nye matɔ́ ne ji
mambɔ́ geɲwá.”

*Jisɔ́s apɔ́ fɔ́ ula uma ne Belsɛbɔ́b mfwa aló nchye
(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)*

²² Ewyágé, bɔ́ɔ fɔ́ áchwó ne muú ayi meló nchye
ápyé ji álaá mbú ne amɛ nónómé mbaá Jisɔ́s. Apye
ji ató alɔ́ mángéné mbaá, ajɔ́ge mejɔ́. ²³ Genó
eyigé Jisɔ́s apye, gépye gejamégé bɔ́ɔ abi álu wye
matye mawá ebwó meno áɔ́ mángígé ate áké, “Nnó
mpyáne Devid áwu álu mánychwó nkane mem-
póó se na waá?” ²⁴ Ne ekwó bɔ́ɔ Farasi áwúgé
nnó Jisɔ́s apye muú ayi meló nchye áchyége ji
efwyale ató, áɔ́ mánjɔ́ áké, “Élé Belsɛbɔ́b mfwa
aló nchye ne áchyége ji utó nnó ábúgé bɔ́ɔ aló nchye
mmye.” ²⁵ Jisɔ́s ákaá genó eyigé ebwó áférége, ajɔ́
ne ebwó áké, “Yéndé melɔ́ ewé bɔ́ɔ alá pɔ́ meko
ama, éténégé. Ne yéndé ulaá gepú ebi ummye ne
ate ulaá tyatya. ²⁶ Ne mbɔ́gé nte meló nchye áké
abuu ayifɔ́, ebyennó gefwage danchɔ́meló gekaré
mmye ne épyéembɔ́ nnó ne geji géténé? ²⁷ Mbɔ́gé
Belsɛbɔ́b ne achyége me uto mamferé bɔ́ɔ aló nchye

mmye, waá achyége bɔ́ ɛnyú utó mámferege bɔ́ aló nchye mmye? Ne mbɔ́gé ɛnyú dekame fɔ́ nnó Belsebɔ́b ne achye ebwɔ́ utó aferege bɔ́ aló nchye ne mmye wɔ́, ebwɔ́ ambɔ́ ne álérege nyɛ nnó ɛnyú délu gyéé né genó ɛyigé dejógé mbɔ́ ne me.” *

²⁸ Ne mbɔ́gé élé né Mendoó Ɛsɔ́wɔ́ ne mbuú bɔ́ aló nchye mmye, kaáge nnó gefwage Ɛsɔ́wɔ́ gélo mé fá ne ɛnyú. ²⁹ Muú ákaáge kpe fɔ́ gepúgé meto muú ájó genó mbɔ́gé alá bɔ́mbɛ áwé ji wɔ́. Ɛkosé nnó abɔ́gé mbe awége ji ne ákaáge kpe ajó yéndégenó. ³⁰ Yéndémuú ayi alá pɔ́ ula uma ne me, alu muú mawame wa, ne yéndémuú ntó ayi alá pɔ́oge me manyweré bɔ́, atya ebwɔ́ tyaá nnó abɛ tɛtɛ ne Ɛsɔ́wɔ́. ³¹ Kaáge nnó Ɛsɔ́wɔ́ ajígente yéndé gabo ne mejɔ́ mebomebo ɛwé bɔ́ ájóge ne ate. Yémbɔ́ ájígé fɔ́ nte mejɔ́ mebomebo ɛwé bɔ́ ájóge atome ne Mendoó Ukpea. ³² Ɛsɔ́wɔ́ ájígé nyɛ nte yéndé mejɔ́ mebomebo ɛwé muú ájóge atome ne Maá Nte Mekwaá yémbɔ́ ájígé fɔ́ nte mejɔ́ mebomebo ɛwé muú ajógé atome ne Mendoó Ukpea. Yé ebelé fa mme yina ne ayi achwɔ́.

Genɔ́ ne umpomé bíí

(Luk 6:43-45)

³³ Désége nnó umpome genɔ́ ulɔ́me, debɔ́ mansɛ ntó nnó genɔ́ geji ambɔ́ gélo me. Ne désége nnó genɔ́ gélo me fɔ́ ɛbyennó umpome bíí ntó ulɔ́me fɔ́, néndé akaáge genɔ́ né mbaá umpome bíí géjí géwóme. ³⁴ Ɛnyú abi délu éke mmyɔ́ ɛpyémbɔ́ nnó ne déjó galógáló ne muú ayi ɛnyú délu bɔ́ abo? Néndé, genó eyi gélu muú metɔ́ géjí ne gétánege

* **12:27** Elú wáwálé nnó: “Belsebɔ́b” élé mabɔ́ amifɔ́, ami ákuú danchɔ́meló pé ntó né 10:25.

ji meno. ³⁵ Muú melóméló ájǒgé depǒ delódeló eti délú ji né metǒó, muú mehomebo ájǒgé depǒ debodebo eti délú ji metǒó. ³⁶ Kaáge wáwálé nnó, bíí unǒó mpa Ɛsǒwǒ yéndémuú ágarege nyε ula bi ji ajǒó yéndé gechugé mejǒó gebogebo εyi gétané ji meno. ³⁷ Néndé yε mpa akwilege wǒ, yε akwene wǒ, ásǒó ji lé né uchu mejǒó byε.

*Bǒó ákεlege Jisǒs apyεé ufélekpa
(Mak 8:11, 12; Luk 11:29-32)*

³⁸ Jisǒs ájǒgé mbǒ, ánlere mabe Ɛsǒwǒ ne bǒó Farasi fǒ ájǒó ne ji áké, “Ménlere, pyε ufélekpa εse dégé, manlere nnó utó byε utané mbaá Ɛsǒwǒ.” ³⁹ Jisǒs ashúú εbwǒ meko aké, “Ɛnyú nnyε eniné na debǒ, delu bǒó abi átií meso ne Ɛsǒwǒ. Dekεlege me nléré enyú ufélekpa, yémbǒ yé uma nlérégé fǒ, wyε lé ufélekpa Jona muú ekpávε Ɛsǒwǒ ne me nlérege nyε enyú. ⁴⁰ Wyε nkane Jona ábelé ndǒ εléé né mmu unε mekwǒle, mbǒntó ne áníge nyε me Maá Nte Mekwaá mbelé ndǒ εléé utuú ne ηwǒmese né mme. ⁴¹ Bíí unǒó mpa Ɛsǒwǒ, bǒó meló Ninενε ákwilege nyε áshulé enyú bǒó nnyε enina ndo nnó dépyε gabo, néndé, ákwǒré nya matǒó bwǒ ákame né Ɛsǒwǒ gébégé Jona ágaré εbwǒ mekomejǒó Ɛsǒwǒ. Góge mpyε enyú dékaá nnó, muú alu né metǒó metǒó nyú ayi ágárege mekomejǒó apwǒ Jona yémbǒ dékélégé fǒ mánkwǒré. ⁴² Bíí unǒó mpa Ɛsǒwǒ, mfwa mendée né melǒ Shεba ákwilege nyε ashule bǒó nnyε enina ndo nnó ápyε gabo. Néndé, atané nya kpaá tete εwu áchwǒ wú unó bi mfwa Solomun áleré nya bǒó ne déngá. Kaáge yε nnó muú alu mbǒ né metǒó metǒó enyú ayi álérege

mekomejɔ́ ne dénǵá apwɔ́ mfwa Solomun yémbɔ défyéé fɔ́ matu manwúge.”

*Meló nchye ayi akeré meso
(Luk 11:24-26)*

⁴³ Jisɔs afé mbe ajɔge aké, “Abúgé meló nchye atanege muú mmye, alá yia yiáge né mmu mashwɔne akélege melu ewe ajwɔlege. Akélege alá ge wó,
⁴⁴ ajɔgé ne geme jii aké, ‘Nkerege meso mbaá ayi mbɔ nlu.’ Akerege meso agegé nnó melu ewémbɔ élú mewa, áshwa eia pópó ákwyéé ábelé,
⁴⁵ akerege, afé ase áló nchye abifɔ akénéama abi abɔ́ apwɔ́ ji, ákpé ájwólé mmu. Ne gefɔ́ eyígé muú yimbɔ ábéé gebɔ́ gépwɔ́ eyígé mbe mbe. Wye na ne epye nye ne enyú nyené bɔ́ abo bina.”

*Jisɔs aléré ufɔ́ bɔ́ abi alú aɲmó bíi ne mmá wuú
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Ne nkane Jisɔs alú jyéé mbe manjɔ́ mejɔ́ ne bɔ́ bimbɔ, mmá wuú ne aɲmó bíi áchwó téné dafye ákélege manjɔ́ mejɔ́ ne ji. ⁴⁷ Muú fɔ́ akulé agare ji aké, “Ge mmá wye ne aɲmó byéé álú mbɔ dafye téné ákélege manjɔ́ mejɔ́ ne wɔ.” † ⁴⁸ Jisɔs ashúú muú yimbɔ meko aké, “Ndé bɔ́ álú mmá wa ne aɲmó ba?” ⁴⁹ Abwéé ebwɔ́ asá mbaá baá utɔ́ bíi aké, “Gé gé mmá wa ne aɲmó ba ná.” ⁵⁰ Nendé, yéndémuú ayi apye genó eyigé Nte wa muú alu né mfaánebuú ákélege, ji yimbɔ ne alu mmá wa ne meɲmó wa.

† **12:47** Elú wáwálé nnó: Né bɔ́ ɲwe ukwene bifo malɔ yina apɔ wye.

13

Nekanemejǎ́ mentya mbwε (Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Wye né bíi bimbo, Jis̄s atané né gepú eyigé ji abó alú wye, ashulé ajye jwóle né mbale géntoógé mewaá. ² Gejamégé bǎ́ akwǎlé ji áfé ewu. Ji ágégé nnó bǎ́ bimbo ájá dǎ́, ajye kpe ajwǎlé mmu ékpée ewé élú né mbále nnyi. Bǎ́ bimbo ako átené né mbale géntoógé mewaá. ³ Alo manleré ebwǎ géjamégé unó né makámejǎ́. Ató neka eníne mbe aké, “Bíi uma mempye makǎ́ fǎ afé manjye tya mbwé né mekǎ́ wuú. ⁴ Ndere átyaá ájyεé, ámé mbwé áyifǎ́ ákwé né maá meti ayi ákoge wye, denywǎné dégégé déchwǎ chwé dényé. ⁵ Amé áyifǎ́ ákwé né mfaá mme etárávé mbaá ayi mme alá jaá wye wǎ. Ebelé yeé wǎ áchií. Ne élé mme alá jaá wye wǎ, ⁶ ηmeé étyégé, edo mbwé yimbo, ne élé maka alá kpe mme chánchá wǎ, adé agbó. ⁷ Amé áyifǎ́ ákwé né mme ayi genkpé ntó géchíge wye, áchíge, genkpé eyigémbǎ́ géwé gekweré mbwé yimbo meshíí ejo agbó. ⁸ Yémbǎ́ ámé ayifǎ́ ákwé né mme melómélǎ́, áchií áwé, chánchá, áfyε ulǎ. Ayifǎ́ áfyε usaá ulǎ uta, áyifǎ́ áfyεé usaá ulǎ uléé, ne áyifǎ́ áfyεé ulǎ esaá meso efya ápwǎ nkane ábǎ́ ápené.” ⁹ Jis̄s ánerégé manto nekanemejǎ́ eníne na aké, “Muú yi áwyaá matu mawú, áwú”.

Ula bi Jis̄s atóme makámejǎ́ (Mak 4:10-12; Luk 8:9, 10)

¹⁰ Jis̄s ánerégé mántó nekanemejǎ́ enina, baá utǎ́ bíi ájye gíí ji áké, “Ata ula nnó wǎ olérégé bǎ́ bina né makámejǎ́”? ¹¹ Jis̄s ashúú ebwǎ meko aké, “Élé enyú ne Esǎwǎ apyé nnó dékaá wáwálé

depɔ ɛtiré délú nya bíbíí ndere ji ágbárege nyɛ gefwa jíí. Yémbɔ ji anene fɔ deti gbógónó mbaá bɔɔ abifɔ nnó ɛbwɔ akaá wɔ. ¹² Néndé, yéndémuú ayi awya genó, ji ne ágbége nyé ji ɛbwɔ nnó abé ne gejamé. Ne muú ayi alá pɔ, yé ékéké ɛwé ji awya, áséle nyɛ ɛta wuu. ¹³ Gégé ula bi menlérege ɛbwɔ né makamejɔ na, áwyaá amɛ mangé, yémbɔ ágéné fɔ, áwyaá matu mánwú yémbɔ áwuú fɔ, yɛ mankaá ákaágé fɔ cháchá. ¹⁴ Ne ndere ɛbwɔ ápyɛé mbɔ, genó ɛyigé ɛsɔwɔ apyɛ Asaya muú ɛkpávɛ wuu ajɔ nyá getane wáwálé, nnó,

‘Enyú dénénege nyɛ matu manwú mekomejɔ wa
yémbɔ dekaágé ula,
défyɛ nyɛ amɛ mangé unó ɛbí mpyɛ yémbɔ
dégéné fɔ.

¹⁵ Néndé bɔɔ bina aɲea matɔɔ,
awyaá matu mmeé.
Ákwere amɛ bwɔ né depɔré ɛsɔwɔ,
mbɔgé ɛpɔ mbɔ fɔ wɔ, mbɔ ágéne mbaá ne amɛ bwɔ,
áwuú ne matu bwɔ
ákaá chánchá
ákwɔré matɔɔ ákeré ɛta wa
nnó mpyɛ ɛbwɔ ápó.’

¹⁶ Enyú dewya éfwɔ, néndé, amɛ nyú áge ne matu nyú ntó áwu. ¹⁷ Kaáge wáwálé nnó gejamégé bɔɔ ɛkpávɛ ɛsɔwɔ ne bɔɔ abi álu cho né mbɛ ushu ɛsɔwɔ, ákelé nya meti mangé unó bi enyú dégéne mbɔ, yémbɔ áge wɔ, ne manwú unó bi enyú déwuú mbɔ yémbɔ áwuú wɔ.”

*Jisɔs agare baá utɔɔ bíi ula nekanémejɔ mentya
mbwɛ
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)*

18 Jis̄as af̄e mbe mánjógé aké, “Wúge ye ula nekanémej̄ó mentya mbwe. 19 Mbwe ayi akwené né maá metí ayi ákoóge wȳe alu éke b̄ó abí áwúgé mekomej̄ó Es̄w̄o ayi ágárege nkane Es̄w̄o ágbárege gefwa jíí alá ákaágé ula, danch̄ameló achw̄ó aferé jí né mmu mat̄ó bw̄ó. 20 Ne mbwe ayi ákwené né mfaá mme etárávé, álu eké b̄ó abí áwúgé mekomej̄ó Es̄w̄o ténéténé yimb̄o, áse jí ne nechóchó. 21 Yémb̄o, mekomej̄ó yimb̄o akpé f̄ó ebw̄ó mmu mat̄ó chánchá w̄ó, awyágé mano. Gébége álógé mangé efwyale ndere b̄ó ápaá ebw̄ó gétúgé mekomej̄ó Es̄w̄o, ájá mmye meso. 22 Ne mbwé ayi ákwené né mme genkpé meshíí ejomé, álú eké muú ayi áwugé mekomej̄ó Es̄w̄o, uf̄éré unó mme ne mmwólé né unó bi uchw̄ó ne gefwa, ujo mekomej̄ó yimb̄o upȳéé jí áw̄o umpome ul̄úúl w̄ó. 23 Mbwé ayi ákwené né mme melóméló, alu eké b̄ó abí áwugé mekomej̄ó Es̄w̄o, ákaágé ula. Mekomej̄ó yimb̄o akw̄órégé genwáge ebw̄ó gebéé eké mbwé ayi áchíí áwene chánchá afȳéé gejamégé ul̄o. Ayif̄o áfȳéé usaá ul̄o uta ayif̄o usaá ul̄éé, ne ayif̄o esaá meso efya.”

Nekanémej̄ó mancha ami muú mawámé apene mmu mek̄ó mbwe

24 Jis̄as ama tó nekanémej̄ó enínef̄ó aké, “Gefwa eyigé Es̄w̄o ágbárege gelu eké nekanémej̄ó eníne na. Mende f̄o ape mbwé melóméló né mek̄ó wuú. 25 Ne bíí f̄o ndere mb̄ó mek̄ó yimb̄o, apene mbwé yimb̄o, muú mawámé wuú akwilé ne utuú ayi yéndémuú abelé geja, ayye pe ntó mancha né mpu mbwé yimb̄o, alya af̄é. 26 Ne gébége mbwé yimb̄o áchíí áwene afȳéé ame, ne b̄ó ágéné nnó mancha

ntó ne mawene mbɔ né mekɔ́. ²⁷ Efée ne bɔ́ utɔ́ mende yimbɔ ájye gií ji áké, ‘Ata pɔ ɔpena lé mbwé áyi álú melóméló né mekɔ́ wyé? Ne mancha matané efó wyé?’ ²⁸ Ashuú ebwɔ́ meko aké, ‘Ebe nyé lé muú mawámé wa ne ajye pe mancha mimbɔ.’ Bɔ́ utɔ́ bimɔ́ ágií ji áké, ‘Nnó ɔkelegé ese déjyé degoó mancha mimbɔ?’ ²⁹ Mende yimbɔ ashuú ebwɔ́ meko aké, ‘Ngba, debɔ́gé mangoó mancha yimbɔ nana, dechome nyé ne mbwe yimbɔ degoó. ³⁰ Góge áji awe chonchó ne mbwe, gébége mbwe ákwɔ́nége mamferé ngarege nyé bɔ́ abi áferége nnó ábɔ́ mbe ágoó mancha mimbɔ áwé uboubo áfyé né mewé, ne áferé mbwe áfyé mmu meke ákpá áchwɔ́ ábélé mfaá gélalé.’ ”

Nekanémejɔ́ mbwé ayi ákuú ji Mɔ́sta
(Mak 4:30-32; Luk 13:18, 19)

³¹ Jisɔ́s ama tó neka enínefó aké, “Gefwa eyigé Eɔ́wɔ́ ágbárege gélú eké nekanémejɔ́ eníné na. Mende fɔ́ ape nyiné gempome genɔ́ eyigé ákuú nnó mɔ́sta né mekɔ́ wuú. ³² Nnyiné gempome eyigémbɔ́ géjjené gépɔ́wɔ́ amé mbwé ayifó. Yémbɔ́ gébége néchií nówé, népɔ́wɔ́ baá unɔ́ abifó abi ápené nébwɔ́lé gekpékpége genɔ́ eyigé denywɔ́né déshíge, déténege anyua bwɔ́ wyé.”

Nekanémejɔ́ Yis
(Luk 13:20, 21)

³³ Jisɔ́s ama tó nekanémejɔ́ eníné fó aké, “Gefwa eyigé Eɔ́wɔ́ ágbárege fa mme gelú eké yis uka ebi upye bred amualé ebi mendée abɔ́ achwaré ne ge-jamége flawa abelé kpaá te flawa meko amuále.”

Ula ébi Jisɔ́s álerege né makámejɔ́
(Mak 4:33, 34)

³⁴ Né gejamégé ndɔ eyi Jisɔs abó alerege nya unó bina ne gejamégé ebifó mbaá bɔ́, alerege lé né mákamejɔ́. Alerégé nyá fɔ́ bɔ́ bimbo genóge fɔ́ ayi alá tóme nekanémejɔ́ wó. ³⁵ Atome nyá makamejɔ́ yina nnó genó eyigé muú ekpávé Ɛsɔwɔ́ fɔ́ abó ajɔ́ gébé wáwálé. Ajɔ́ nya aké, “Me njógé nyɛ mejɔ́ ne ebwó né makamejɔ́, nlerenge ebwó unó bi Ɛsɔwɔ́ abelé bibí tɛ gébége ji akwye mme.”

Jisɔs agaré ula nekanémejɔ́ mancha ami muú mawámé apɛné né mekɔ́

³⁶ Jisɔs alya gejamégé bɔ́ bimbo ajye kpe mmu gepú ne baá utɔ́ bíí. Ɛféé ne baá utɔ́ bíí ágií ji aké, “Nte sé, gare ese ula nekanémejɔ́ mancha mi muú mawámé apɛné né mekɔ́.” ³⁷ Ashuú ebwó meko aké, “Muú yi apɛne mbwe melómélɔ́ yimbo elé Maá Nte Mekwaá.” ³⁸ Mekɔ́ ɛwémbo ɛtené mbaá mme meko, ne mbwe melómélɔ́ yimbo atɛné mbaá bɔ́ gefwage Ɛsɔwɔ́. Mancha matɛné mbaá bɔ́ danchɔ́meló. ³⁹ Ne muú mawámé ayi apɛne mancha elé dánchɔ́meló. Mamferé mbwe atɛné mbaá gébé eyigé mme yina abyéé. Ne abi áférege mbwe yimbo elé makiénné Ɛsɔwɔ́. ⁴⁰ Wye nkane ánywérege mancha uboubó áfyé né mewe, mbɔ́ntó ne ápyéé nyɛ ne bɔ́ danchɔ́melo gébége mme yina abyéé. ⁴¹ Gébé eyigémbo, me Maá Nte Mekwaá ntɔme nyɛ makiénné ya, áfe ájya bɔ́ abi ápye ate ákpéne né gabo ne abi alá akpege mabe áfere né mpu bɔ́ gefwa ya. ⁴² Makiénné yimbo áferégé ebwó, áfomé mmu gekpékpége ntoné mewe. Ɛféé mbo ne ebwó álilí nyɛ, ányé manéné. ⁴³ Gébé eyigémbo gepɔ́ge bɔ́ abi álú cho

né mβε ushu Εσωω gegénege nyε eké mημεé né gefwage nτε bwó Εσωω. Muú ayi awyaá matu awú chánéné.

Nekanémejó genóge ηka eyi abii

⁴⁴ Jisós ama tó nekanémejó ενiné fó aké, “Gefwa eyigé Εσωω ágbárege fa mme gélú εke nekanémejó ενiné na. Muú fó age genóge ηka eyigé ábii né melu mme, agege abí geji chánchá alya, afé ne gejamégé nechóchó. Akpó yéndégenó eyigé ji awyaá ajye na melu mme ewémbω.”

Nekanémejó ntaá ενiné né jamé ηka

⁴⁵ Ama ato neka ενínefó aké, “Gefwa eyigé Εσωω ágbárege fa mme gélú ntó eké nekanémejó ενinéna. Menkene gese fó akene akelege mataá ayi ajamé ηka dóó mana. ⁴⁶ Agégé né máa ενiné né jamé ηka, ajye kpo unó bi ji awya uko anna néni”

Nekanémejó dansa

⁴⁷ Jisós ama ató neka ενiné na aké, “Gefwa eyigé Εσωω ágbárege fa mme gélú eké nekanémejó ενinéna. Anwané meshuú fó, áσω dansa né nnyi. ⁴⁸ Nδere áσω meshuú εσε wyε ufóufóó, ágégé nnó meshuú εσε wyε dóó, aja ákwó né mapea mewaá. Ajya eyi melóméló áfyé mmu uba ne eyi mebomebo atuú ágbε. ⁴⁹ Wyεmbω ntó ne εβεé nyε bíi mpa Εσωω gébége mme abyεé. Makiénné Εσωω áchwó fére nyε bóó abi ápyéé gabo né mpu abi ápyéé genó eyigé Εσωω akélege. ⁵⁰ Aferégé εbwó, áfómege mmu gekpékpégé ntoné mewε. Alaá wyε álilí, ányé manéné.”

Jisós ajoge depó etiré deke ne etiré gekwéne

⁵¹ Jis̄s agií baá utóó bií aké, “Pó enyú dékaá depó etiré na chánéné?” Akamé aké, “Eh dekaá.” ⁵² Ajóó ye ne ebwó aké, “Yéndé menleré mabe Es̄wó ayi agií ndere Es̄wó ágbárege gefwa jí fa mme, alu eké mbóó gepú ayi akaáge unó Es̄wó bi uké ne ebi gekwéne ebi úlú né mmu maá gepú ayi ji ábélege unó bií wye.”

Bóó Nasaret ábya Jis̄s
(*Mak 6:1-6; Luk 4:16-30*)

⁵³ Jis̄s anérégέ manleré makamejóó yi, alyaa melu ewémbó, ⁵⁴ akeré meso né melo wuú. Ndere aló manlérégέ bóó mekomejóó Es̄wó né mmu echa mmyemenene bwó, ála mano mekpo fuú ágige ate aké, “Ndé muú áchyéé ji gefóógé denjá eti? Ne utó mampye ukpékpé ufélekpá bina? ⁵⁵ Pó maá menwóné upú ná? Pó Meri ne alu mma wuú? Pó nnó aḡmo bií abi ande elé Jamsi, Josef, Simun, ne Judas? ⁵⁶ Ne pó aḡmo bií abi andée álu na fa ne esé? Ne ji atané ye efó ne gejamégé dénḡa etirena?” ⁵⁷ Né getú eyigémbó, ábya ji, yémbó Jis̄s ajóó ne ebwó aké, “Anoge muú ekpávέ Es̄wó yéndé mbaá. Wyélé bóó melo wuú ne abi ula gepú bií ne ála nógé ji.” ⁵⁸ Ne tée mbaá ála áfyéé fó metóó ne ji wó, ji ntó ápye fó gejamégé ufélekpá né melo wuú wó.

14

Negbo né J̄on Menwyaá bóó manaá Es̄wó
(*Mak 6:14-29; Luk 9:7-9*)

¹ Né gébé eyigémbó Heróó muú alu muú kpaá né gebagé mewaá Galilií, ji awúgé ḡḡo ukpékpé unó bi Jis̄s ápyeé, ² ajóó ne bóó abi apyeé utóó ne ji aké, “Elé J̄on menwyaá bóó manaá Es̄wó. Es̄wó apye

ji akwilé né negbo. Ge ula bi ji awya utó mampye ufélékpa”³ Herød aferé mbò néndé ji ne ápyéé nnó ágbaré Jòn áwé áfyé né mmu gepúgέ denò, gétúgέ agaré gabo ayi Herød apyéé nnó aferé Heròdyas mendée menmo wuú Filip abá. *⁴ Né gébége Herød aselé Heròdyas né neba, Jòn agarege ji aké, “Ébé Èsòwò ekame fò nnó wò òse mendée menmo wye òbá wó.”⁵ Herød akelé meti manwá Jòn, yémbò afò bòó Jus, néndé ébwó ákame nya nnó Jòn alu muú ekpávé Èsòwò. ⁶ Ne né bíí ébi Herød anené epaá mante bíí ébi ábyené ji, maá Heròdyas mesò mendée, abé mabeé malómáló né mbe ushu bòó abi áchwóó nyé epaá ewémbò kpaá te metòó megòmegò epye Herød, ⁷ ajòó ne maá yimbò aké, “Nkelé nnó, Nchyege wò yénde genó eyigé òkelege nnó menchye wò.”⁸ Maá yimbò ase majye mma wuú ajye jòó ne mfwa Herød aké, “Fye mekpo Jòn menwyaá bòó manaá Èsòwò fa né gebagé nkpagene nana.”⁹ Mechó ewéna epye Herød álá jòó, yémbò elé ji akele mé né mbe ushu ankéé bíí abi áchwó epaá, ákágé sé nkane amáge kwóre mejòó wuú. Aké bòó bee ápye genó eyigé maá yimbò ajòó. ¹⁰ Ajye ásó mekpo Jòn né mmu gepúgέ denò áchwóó ne ewú. ¹¹ Anérégέ afyé ewú né gebagé nkpagene áchwó chyé maá yimbò mendée, ase ajye chyé mbaá mma wuú. ¹² Ne baá utòó Jòn áchwóó kpá genkwò jíí ájye níí. Ajye ágare Jisòs nkane epye ne Jòn.

*Jisòs achyéé délé bòó áta menyéé
(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jòn 6:1-14)*

* **14:3** Elú wáwálé nnó: Filip alú meso Herød. Ji abá Heròdyas. Èbelege Herød afere Heròdyas mendée Filip, abá.

13 Jisɔs awúgɛ abya negboné Jɔn, alyaa melu ewémbɔ ájyɛ kpɛ mmu ekpée ne baá utɔ́ bíí, áfé né mbaá ayi álú bɔmbɔ, nnó ebwɔ́ ábɛ ewú ebwɔ́ ebwɔ́. Yémbɔ bɔ́ áwúgɛ nnó akpɛ ekpée ale jyɛ, átané né umɛ malɔ́ ákɛ ne uka ákwɔ́lege ji. 14 Jisɔs átanégɛ mmu ekpée, mankwɔ́ mapea mewaá, agé gejamégɛ bɔ́, ne meshwɛ akwɔ́ ji metɔ́ gétúgɛ ebwɔ́, apyɛ ebwɔ́ atoó mbaá mameé ayi ebwɔ́ ábɔ́ ámée.

15 Nɔ́ere nkwale akwɔ́nege baá utɔ́ bíí ájyɛ báne ji ákɛ, “Ata bíí úfé ne mbaá yina alu eke mashwɔ́ne, lyaá bɔ́ bina ájyɛ áná menyéé né baá malɔ́ ayi álú fa kwɔ́kwɔ́lé ányé.” 16 Jisɔs ashúú ebwɔ́ meko aké, “Ngé fɔ́ ula bi ebwɔ́ ájyɛ kéle menyéé wó. ɛnyú ambɔ́ chyége ebwɔ́ genó ányé.” 17 Baá utɔ́ bíí ákɛ, “Déwyaá lé ntó brɛd étáa ne meshuú épea fa, yɛ genó eyigécha gepó.” 18 Jisɔs aké ne ebwɔ́, “Chwɔ́ge me ne éji.” 19 Agaré gejamégɛ bɔ́ bimɔ́ aké ájwɔ́lé né dambyanja, asé ntóo brɛd eyimbɔ́ étáa ne meshuú épeá, apɛ amɛ mfaánebuú achyéé matame mbaá ɛsɔwɔ́ agyá éjí ubauba achyéé baá utɔ́ bíí, nnó ákaré mbaá gejamégɛ bɔ́ bimɔ́. 20 Yéndémuú ányé ágbeé. Ne baá utɔ́ bíí ákɛ ányweré ayi álaá, ágbeé usá úfyáneupeá. 21 Mpa bɔ́ abi ányé menyéé yimbɔ́ mbɔ́gɛ alá gbɛé fɔ́ ándée ne baá wó, ande ebwɔ́ ebwɔ́ álú delé bɔ́ átáa.

Jisɔs akɛ mfaá mekɔ́ manad
(Mak 6:45-52; Jɔn 6:15-21)

22 ɛpyégɛ mbɔ́, Jisɔs aké baá utɔ́ bíí ákpɛ ekpée ábɔ́ mbɛ áchyaágɛ gentoógɛ mewaá. Ji ala meso agare bɔ́ nnó ebwɔ́ ákéré né upú bwɔ́. 23 Anérégɛ mangaré ebwɔ́ nnó ákéré, akwɔ́ afé mfaá mékwé jimbíí manɛmmyɛ. Alu éwu jimbíí kpaá tɛ nkwale

akwóné. ²⁴ Né gébé eyigémbò ekpée ewé ekpané baá utóó bií éfé mé tete metóó nnyi. Mbyo ammye ne ewu, apyéé ngbannyi adoo ewu egbé ewé ne ewé. ²⁵ Elo né gejjéjégébi kpaá te dondo, Jisós akéné mfaá mekò manaá manjye báne ebwó. ²⁶ Baá utóó bií aké ágéne nkane ji akéne achwó mfaá mekò manaá, éfo ekwó ebwó matóó akálege áwére aké “Meló ɔ ó, meló ɔ ó”. ²⁷ Ténéténé yimbò Jisós ajóó ne ebwó aké, “Élé me, gbarege matóó nyú, défoge.” ²⁸ Pita ashúú ji meko aké, “Ata mbógé nnó ele wò wáwálé pye me ntó nshulé nke mfaá mekò manaá nchwó mbané wò.” ²⁹ Jisós aké ne ji, “Shulé chwó, ajóge mbò.” Pita atané mmu ekpée ashule nnyi alò mánkené mfaá mekò manaá manjye báne ji. ³⁰ Ne nkane ágené mbyo nnyi ammye ne eshye, éfo ekwó ji metóó ne alò manke mmu nnyi. Akalé aké, “Ata, poó me.” ³¹ Jisós asá ebwò ténéténé yimbò agbaré ji, ajóó aké, “É é metóó ewé ofyéé ne me elú dada, waá aké wò ɔbe ne dembyò né metóó.” ³² Ebwó ákpégé né mmu ekpée, mbyo yimbò apwá. ³³ Eféé ne bóó abi álú mmu ekpée ánogé Jisós, ájógé aké, “Wáwálé wò ɔlu Maá Ésowò.”

*Jisós apye bóó mameé átoó né Genésáret
(Mak 6:53-56)*

³⁴ Bò Jisós ánerégé manchyaá gentoógé mewaá eyigémbò, ákwóné né melò Genésáret. ³⁵ Ne bóó abi álú eféé ákaá nnó gé Jisós na, álò meko né malò ayi álú né gebagé mewaá eyigémbò geko. Bóó bimbo ákpá yé bóó abi ámeé ako áchwó ne ebwó mbaá Jisós. ³⁶ Ane Jisós mmye nnó agó ebwó áta lé mano nkú jíí. Ne yéndémuú nemeé ayi atáá mano nkú Jisós atóó.

15

*Jisᵛs agarege unó bi ukwene ante bᵛᵛ Jus áleré
(Mak 7:1-13)*

¹ Bᵛᵛ Farasi ne anleré mabé Ἐσωᵛᵛ fᵛ átané Jerosale áfᵛ mbaá Jisᵛs ágií ji áké, ² “Ulannó ne baá utᵛᵛ bye ályaá mankwólégé unó bi ukwene ante sé áleré? Pe ebwᵛᵛ áshwónégé fᵛ amu gefᵛᵛ eyigé ukwene ante sé ájᵛᵛ nnó esé dépyégé ne dényégé menyéé.” ³ Jisᵛs awúgé mbᵛ ashuú ebwᵛᵛ meko áké, “Enyú ntó delyaá mabe ayi Ἐσωᵛᵛ aké débélégé, dela kwólé lé unó bi ukwene ante nyú álerége? ⁴ Dese ndere Ἐσωᵛᵛ ajᵛᵛ nnó, ‘Nógé mma wyᵛᵛ ne nte wyᵛᵛ.’ Ne ájᵛᵛ ntó nnó, ‘Mbᵛgé muú ajᵛᵛgé mejᵛᵛ mebo ne mma wuú yé elé ne nte wuú ábᵛ manwá ji.’ ⁵ Yémbᵛ né egbé ewé nyú, dela gáre lé nnó, mbᵛgé muú abegé ne genó eyigé ji akage poó mma wuú yeé ebélé nte wuú ne geji, ‘Ágáre lé nnó anyé mé meno manchye geji mbaá Ἐσωᵛᵛ.’ ⁶ Apyegembᵛ abᵛᵛ sé manleré enógé, apóó mmá wuú ne nte wuú manchyeé ebwᵛᵛ geji wᵛ. Wyembᵛ ne enyú desele mabe Ἐσωᵛᵛ ne gembya gétúgé gepᵛ eyigé ukwene ante nyú áleré. ⁷ Enyú bᵛᵛ dembwólé, Asaya muú ekpávᵛ Ἐσωᵛᵛ abᵛ alu cho gébége agaré nyá mekomejᵛᵛ Ἐσωᵛᵛ atomé ne enyú nnó, ⁸ “Bᵛᵛ bina ánógé me ne ubómeno, yémbᵛ ánógé fᵛ me né mmu matᵛᵛ bwᵛ cháchá. ⁹ Enógé ewé ebwᵛᵛ ánoge me elú detú, nénde ásele unó ukwene ante bwᵛ álerege eké mabe ya.”

*Unó bi upye mekwaá alá béé fᵛ cho né mbe ushuú
Ἐσωᵛᵛ
(Mak 7:14-23)*

¹⁰ Jis̄s akuú njuné b̄ó̄ eniné mb̄o nechwó eta wuú, aké,

“Wúge genó eyigé menk̄elege mangaré enyú ne kaáge nnó.

¹¹ Unó bi upye muú alá b̄é cho né mbe ushuú Es̄w̄o, upó f̄o ebi ukp̄éne ji né meno, elé eyi getanege ji né meno.”

¹² Jis̄s ajógé mb̄o baá ut̄ó̄ bií ake mmye afí ji agíí aké, “Ōkaá nnó genó eyigé w̄o ɔ̄j̄ó̄ mb̄o gepye b̄ó̄ Farasi á̄s̄o mat̄ó̄ w̄ó?” ¹³ Jis̄s ashuú ebwó meko aké, “Nte wa muú alu né mfaánebuú agoóge nȳe yéndé genó eyigé ji alá p̄éé w̄ó. ¹⁴ Dechyegé gem̄ege nyú efwyale gétúḡé b̄ó̄ Farasi bim̄b̄o. Ebwó álú b̄ó̄ am̄e nónómé abi ájame abif̄o meti. Ne mb̄ogé muú ayi am̄e anómé ji, ajame nte muú am̄e nónómé meti, ebwó ako ákwéne mmu gepȳéé.” ¹⁵ Jis̄s ajógé mb̄o, Pita agíí ji aké, “Gáré esé ula nekanémej̄ó̄ eniné w̄o ɔ̄tome na nnó, ep̄óf̄o unó bi ukp̄ene muú né meno ne upȳéé ji alá b̄é f̄o cho né mbe ushuú Es̄w̄o.” ¹⁶ Jis̄s aké ne ebwó nnó, Enyú ntó delú def̄ó̄ p̄ó eké ate? ¹⁷ Enyú dekaá f̄o nnó, yéndégenó eyi gekp̄éne né meno gékoóge le né un̄e ne getané w̄ó? Geji gepȳéé f̄o nnó muú áb̄é debadeba né mbe ushu Es̄w̄o. ¹⁸ Yémb̄o unó bi útánege muú né meno utanege ji né mmu met̄ó̄, ubi ne upye ji ab̄é debadeba né mbe ushuú Es̄w̄o. ¹⁹ Elé né met̄ó̄ ne uf̄éré uboubo utanege, ubi ne upye b̄ó̄ áwáne ate, ákwene mal̄o, ánáne manáné tametame, ájo ej̄o, átenege nt̄ésé gebȳo, ne manch̄oge mab̄o ate. ²⁰ Gé unó bi upȳéé muú alá b̄é f̄o cho né mbe ushuú Es̄w̄o na. Mb̄ogé muú anyegé menȳéé amu deba ep̄yé f̄o nnó ji áb̄egé cho né mbe ushuú Es̄w̄o.

Mendée ayi áfyéé metóó ne Jisós
(Mak 7:24-30)

²¹ Bó Jisós ályaá eféé, áfé né gebagé mewaá Tiya ne Sidón. ²² Ne mendée fó né geluage bóó Kanaan ajwólege né gebagé mewaá eyimbo, achwó báne Jisós anene ji mmye aké, “Mpyáne Dεvid, Ata γε me meshwε. Melo nchye akpe maá wa mmye, achyεge ji efwyale dóó.” ²³ Jisós ashúú yéé ji meko wó, eféé ne baá utóó bíí ajóó ne ji áké, “Bú mendée yina aje ne ndéé achyεge εsé efwyale ne mejóó.” ²⁴ Ne Jisós aké, “Esówó ató me nnó nchwó le mbaá bóó Isrēli abi álu éké magómηme ayi ánomé.” ²⁵ Yémbó mendée yimbo achwó tó manó né mbe ushuú wuú anene ji mmye aké, “Ata poó me.” ²⁶ Jisós ashúú ji meko aké, “Élómé fó nnó muú ase menyéé ayi baá melo ányé achyεé bó mammye.” ²⁷ Mendée yimbo ntó ashúú ji meko aké, “Ata elú wáwálé, yémbó bó mammye ányéé uchóchógééré menyéé εbi utanegé mfaá ékpókópógélé ante bwó ukwene mme.” ²⁸ Jisós awúge mbó, ashúú ji meko aké, “É, é, mma metóó εwé ófyéé ne me εja gé. Esówó apye nye genó eyigé wó ókélege.” Wyε né gébé eyigémbó, Esówó apye maá mendée yimbo atóó.

Jisós apye gejamé gé bóó mameé dtóó

²⁹ Bó Jisós ályaágé yéé eféé, ákoó né mapea géntoógé mewaá Galilí. Akwó mfaá mékwé ajwólé ka. ³⁰ Gejamé gé bóó áchwó εta wuú ne ubwiré bó, bóó aμε nónómé, bóó uchánchi, abi álá jógé mejóó álá wuú, ne gejamé gé bóó mameé abifó. Abelé εbwó mbe ushuú Jisós ne apye εbwó ako átoó. ³¹ Bóó bimbo álá mano mekpo fuú ndere ágené bóó abi ábó álá jógé mejóó, ájóóge abi ábóó álá

wuú, áwuú, bɔ́ ɔ́ uchánchi átoó, ubwiré úkéne ne abi amɛ nónómé ágene. Bɔ́ bimbɔ́ áféé Ɛsɔwɔ́ ayi bɔ́ Ɛsrɛli ánóge.

Jisɔs achyɛ́ dɛlé bɔ́ ani menyɛ́
(Mak 8:1-10)

³² Jisɔs akuú baá utɔ́ bií ajɔ́ ne ɛbwɔ́ aké, “Meshwɛ apyɛ́ me ne bɔ́ bina gé néndé ále mbɔ́ fa ndɔ́ ɛlé ne me ne nana ápɔ́ yɛ́ ne genó ɛyigé ányɛ́. Nkélégé fɔ́ manlyaá ɛbwɔ́ ájyɛ́ unɛ mesa ɛkage muú bwɔ́ fɔ́ átɔ́ né meti.” ³³ Baá utɔ́ bií ágií ji áké, “Fa né mashwɔ́ne ɛse degene mbɔ́ menyɛ́ fɔ́ ayi ákwanegɛ njuné bɔ́ bina manyé né mbaá yina ayi melɔ́ ɛlá ɛpɔ́?” ³⁴ Ne Jisɔs agíí ɛbwɔ́ aké, “Ɛnyú dewyaá ntoó brɛd ɛníí ɛféé?” Ashuú ji meko áké, “Dewyaá ntoó brɛd ɛkénéama ne ukéké baá meshuú.” ³⁵ Ɛféé mbɔ́ ne Jisɔs agaré bɔ́ bimbɔ́ aké, “Jwólege mme.” ³⁶ Aségé yɛ ntoó brɛd ɛyimbɔ́ ɛkénéama ne ukéké baá meshuú bimbɔ́, achyɛ́ matame ɛta Ɛsɔwɔ́ gétúgé menyɛ́ yimbɔ́. Agya ji ubauba achyɛ́ baá utɔ́ bií nnó ákáré mbaá bɔ́ bimbɔ́. ³⁷ Ɛbwɔ́ ako ányɛ́ ágbeé ne gébége baá utɔ́ bií ánywéré uba bi ulaá ugbeé usá ukeneama. ³⁸ Mpa ande abi anyéɛ menyé yimbɔ́ álu bɔ́ dɛlé aníí. Apaá fɔ́ andée ne baá melɔ́ wɔ́. ³⁹ Ɛpyégémbɔ́, Jisɔs ate bɔ́ bimbɔ́ áwilé. Jimbɔ́ ajyɛ kpe mmu ɛkpée afé né gebagé mewaá Magadon.

16

Ɛkwɔ́ bɔ́ Farasi ne Sadusi ágií Jisɔs nnó aléré ɛbwɔ́ ufélékpa
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Gébé eyigémbɔ, bɔ́ ɛkwɔ́ Farasi ne bɔ́ Sadusi áchwɔ́ mua Jisɔs áké, “Pyɛ ufélekpa ese dégé, manlere nnó Ɛsɔwɔ ne atóme wɔ.” ² Yémbɔ Jisɔs ashuú ɛbwɔ́ meko aké, “Nkwale akwɔ́négé nebuú né gelege deké bií ulɔme nyɛ geyá. ³ Ne dondo akwɔ́négé nebuú nshulégé goge, dansama aké apyɛé deké, ‘Manaá achwɔ́ kwé’. Enyú degɛgé nkane nebuú nélú dekaáge gefɔ́gé genó eyigé gechwɔ́ pyɛ, yémbɔ enyú dékaáge ula unó bi upyɛ mbɔ né gébé eyigé na. ⁴ Enyú njyɛ eniné na debɔ, delu bɔ́ abi átíi meso ne Ɛsɔwɔ. Dekɛlege me nléré enyú ufélekpa, yémbɔ yé uma nlérégé fɔ́, wyɛ lé ufélekpa Jona muú ɛkpávɛ Ɛsɔwɔ ne me nlérege nyɛ enyú.” Ajɔ́gé mbɔ atané afé ji.

Jisɔs akwelé baá utɔ́ bií mbeé nnó áse gébé ne yis bɔ́ Farasi ne bɔ́ Sadusi (Mak 8:14-21)

⁵ Ne baá utɔ́ Jisɔs achyaá géntoóge mewaá afé ɛgbé ɛwé né, ndere ájyɛ ájinte mamkpa brɛd. ⁶ Ndere ɛbwɔ́ ájyɛé, Jisɔs ajɔ́ ne ɛbwɔ́ aké, “Sɛge gébé ne yis ɛkwɔ́ bɔ́ Farasi ne ɛkwɔ́ bɔ́ Sadusi.” ⁷ Ɛbwɔ́ álb manjɔ́gé ɛbwɔ́ ɛbwɔ́ aké, “Ndɔ́fɔ́ ajɔ́gé mbɔ lé délá kpaá brɛd wɔ́.” ⁸ Jisɔs akaá genó eyigé ɛbwɔ́ ajɔ́gé ne agií aké, “Ɛ é metɔ́ ɛwé enyú defyɛé ne me ɛlu dada. Ulannó enyú dejɔ́ge mechɔ́ brɛd ayi enyu dela pɔ́ ne ji? ⁹ Nnó enyú delu dekaá? Ɛlúmbɔ ɛké dejinte nnó me nkaáge chyɛé enyú menyɛé. Tege nkane nselé ntoó brɛd éta nchyeé délé bɔ́ eta ányɛé ne usá ɛbi ulaá. ¹⁰ Ma tege ntó, ntoó brɛd ɛkénéama eyi nselé nya nchyeé délé bɔ́ eníí ányɛé ne usá ɛbi ulaá. ¹¹ Enyú dekaá nnó me mbɔ njɔ́gé fɔ́ lé gétúgé brɛd wɔ́? Gɔge me mmá

nyware njóó nnó ségé gébé ne yis ekwá bós Farasi ne ekwá bós Sadusi.” ¹² Efée mbá ne baá utóó bíí ákaá yé nnó ji abó ajóógé atome fó lé ne yis ayi apye bred amuale. Ajóógé atome lé ne unó bi ekwá bós Farasi ne ekwá bós Sadusi álérege.

Pita aké Jisós alu muú ayi Esòwá akwere ji ela gefwa

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Ne Jisós alyaáge efée, afé né gebagé mewaa Kaisaria Filipi. Akwónégé wye, agíí baá utóó bíí aké, “Nde gefógé muú ayi bós ajóógé nnó me Maá Nte Mekwaá nlu?” ¹⁴ Baá utóó bíí ashúú ji meko aké, “Bós abifó ajóóge nnó ólu mewené Jón menwyaá bós manaá Esòwá, abifó aké ólu Elija ne abifó ntó aké ólu Jerimaya, elá pó mbó fó wó, ókage be muú ekpávè Esòwá fó.” ¹⁵ Ne ama gíí ébwó aké, “Yé enyú ambóó deké me nlu waá?” ¹⁶ Ajóógé mbó, Simun Pita ashúú ji meko aké, “Wó ólu Muú yi Esòwá akweré ji elá gefwa, Maá Esòwá muú álu mebe yéndégébé”. ¹⁷ Ne Jisós ashúú ji meko aké, “Simun maá Jón, galógáló alu ne wó néndé, mechó éwé ójóó mbó, ákwaá fó wó, aléré wó éwú wó, elé Nte wa né mfaánebuú ne aléré wó. ¹⁸ Ne ngarege wó nnó ókamege etarave. Gébégé ntenégé nyé echomele bós ba, etarave ewena ne ebéé nebóme. Ne negbo népó ne uto mampwó ewu. * ¹⁹ Ne nchyege nyé wó egbógóló né gefwa eyigé Esòwá ágbárege. Ne yéndégenó eyigé wó óshyaá fa mme, ebyénnó Esòwá ntó ashya mé né mfaánebuú ne eyigé wó ókamégé fa mme ebyénnó Esòwá ntó akamé mé né mfaánebuú.” ²⁰ Ne aji yé baá utóó bíí

* **16:18** Elú wáwálé nnó: Mabo ‘Pita’ mantene nnó etarave né mejóó Grek.

etu nnó ékágé ágaré muú fò nnó ji ne alu Kras, Muú yi Èsòwò akweré ji elá gefwa.

Jisàs agaré efwyale wuú ne negbo nií
(Mak 8:31—9:1; Luk 9:22-27)

²¹ Èfèé ne Jisàs aló mangaré baá utó bíí pópó aké, “Mbó manjye né Jerosale, èfèé ákpakpa melò ne anó baá abi ápye upe Èsòwò ne ánleré mabé Èsòwò, ápye nyè me ngé gejamégé efwyale ne apyéè nyè bóó áwá me. Yémbò ndò èlèè ekwónégé Èsòwò abwège nyè me nkwilé né negbó.” ²² Ajógémbò, Pita ase ji átené babá, alò manshule ji ndò aké, “Cha-o! Ata Èsòwò akamégé mechó ewéna epye eta wye.” ²³ Yémbò Jisàs aké ne Pita, “Kwilé me mbe ushu, danchómeló. Ɔgbéè me meti mampye genó eyigé Èsòwò akélege néndé òferégé unó nkane mekwaá, òferégé fò èké Èsòwò.”

Meti efwyale ewé baá utó Jisàs ábóó mankwólé

²⁴ Jisàs agáre yé baá utó bíí aké, “Yéndémuú ayi akélege mambé menkwólé wa, abó manjinte gеме jíí akpá gekwa jíí nnó ákame negbo mankwólé me. ²⁵ Néndé yéndémuú ayi akélege mampóó genwá jíí ebyénnó aníige nyè geji, ne mbógé muú akamégé manchyéè genwá jíí getú ya, ebyénnó abò nyè geji. ²⁶ Ndé nsá ayi muú ábóó, mbógé abege ne unó mme uko ne aníige genwá jíí? Ndé géfógé genó eyigé muú akágé chyéè mankworé ne genwá jíí. ²⁷ Ngarege enyú unó bina uko néndé me Maá Nte Mekwaá nkerege nyè ne utó bi Nte wa Èsòwò achyéè me ne makiénné ya ne nchyege nyè yéndémuú nsá wuú, ndere ji apyéè utó. ²⁸ Ngarege enyú wáwálé nnó, gentógé bóó álú mbò fáná, abi

álá gbóo fɔ kpaá tɛ áɣene nyɛ ndere Maá Ntɛ Mekwaá achwɔ́o nyɛ mangbare gefwa jíí fa mme.”

17

Jisɔs akwɔ́ré gefɔ́o áɣenege mané mané

(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Ndɔ́ ékéné ékógé, Jisɔs ase Pita, Jɛmsi ne Jɔn menmo Jɛmsi ákwɔ́ áfɛ́ né mfaá mékwé ájwólé ébwɔ́o ébwɔ́o. ² Ne áké ápéle Jisɔs akwɔ́ré gefɔ́o, ushu bíí ugénege éké nésáné nme ne mandeé jíí abwólé áshwánege mané mané. ³ Ébwɔ́o áké ápéle, ágé nkane Mosis ébwɔ́o ne Elija ákwómé mbélépo ájɔ́oge mejɔ́o ne Jisɔs. ⁴ Pita ajɔ́o ne Jisɔs áké, “Ata elɔ́ ndere esé délú fa. Mbɔ́gé ɔ́kélege ntenege nyɛ enyú baá óto áléé fa, ama eta wye, ama eta Mosis ne ama eta Elija.” ⁵ Wye nkane Pita alu jɔ́oge mbɔ́, áké ápéle gekó gefɔ́o pópó gégénege mané mané gékweré ébwɔ́o ako mme ne meko muú atané né mmu gekó eyigémbɔ́ aké, “Gége maá wa ayi mbwi metɔ́o na, metɔ́o egɔ́o me ne ji, wuúge ne ji.” ⁶ Gébégé baá utɔ́o bina áléé áwuú meko yimbɔ́, efɔ́o ékwɔ́o ébwɔ́o metɔ́o ákwé pyó ne mashu mme. ⁷ Yémbɔ́o Jisɔs achwɔ́o ta ébwɔ́o ne ajɔ́o aké, “Kwilege mme defóge sé.” ⁸ Aké ápéle ágé sé muú yicha wó ekosé Jisɔs jí mbií.

Elija achwɔ́o me

⁹ Ndere ébwɔ́o áshulege mékwé ájyɛ́é Jisɔs ájí ébwɔ́o etu aké, “Dégarégé muú fɔ́o genó eyigé enyú dégené mbɔ́o kpaá tɛ me Maá Ntɛ Mekwaá akwilége né negbo.” ¹⁰ Jisɔs ájɔ́oge mbɔ́o, baá utɔ́o bíí ágíí yé jí áké, “Ulannó ánleré mabé Esɔ́wɔ́o ájɔ́o áké Elija abó mambɔ́o mbe akere meso fa mme gemenge nnó Muú yi Esɔ́wɔ́o akwere jí ela gefwa achwɔ́o?” ¹¹ Jisɔs ajɔ́o

aké, “Elú wáwálé nnó Elija abó mambɔ mbe achwó, akwyeé unó uko nnó ube cho. ¹² Yémbɔ ngárege enyú wáwálé nnó Elija achwó mé ne bɔ́ ákaá fɔ gefɔ́gé muú ayi ji alu wó, ápye gabo ne ji nkane ejíí ebwó. Wyembɔ ntó ne ebwó áchyege nye Maá Nte Mekwaá efwyale.” ¹³ Eféé mbɔ ne baá utɔ́ bií bimɔ álé kaá yé nnó mechó ewé ji abó ajóge mbɔ, atome mbɔ lé ne Jɔn menwyaá bɔ́ manaá Esɔwɔ.

Jisɔs apye maá ayi améé gesasa atóó
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Ebwó ákérégé meso ábané gejamégé bɔ́. Mende fɔ achwó tó mano mbe ushu wuú, ane ji mmye aké, ¹⁵ “Ata, ge me meshwe, maá wa mende améé gesasa. Ne nemeé eníné mbɔ nechyege ji efwyale dɔ́. Népyeé ji akwene yéndégébé né mewé né gébé eyigéfɔ akwene né nnyi. ¹⁶ Ne nchwó ne ji mbaá baá utɔ́ bye yémbɔ ápulé nnó ápye ji atóó meti epó.” ¹⁷ Jisɔs ashuú meko aké, “E é enyú nnye enina delu untantamé bɔ́ abi dela fyéé metɔ́ ne Esɔwɔ cháchá wó. Nkoge mbɔ metɔ́ ne enyú nnó? Mmage bé ne enyú ndɔ́ eníí ne défyéé metɔ́ ne Esɔwɔ? Chwóge me ne maá yimbɔ.” ¹⁸ Achwógé ne maá yimbɔ Jisɔs anyá meló nchye yimbɔ atané ji mmye. Wye né gébé eyigémbɔ maá yimbɔ atóó. ¹⁹ Ewyágé Jisɔs ne baá utɔ́ bií ála ebwó ebwó ne baá utɔ́ bií ágíí ji aké, “Ulannó ne esé dépulé meló nchye yimbɔ mambuú apwɔ?” ²⁰ Jisɔs ashuú ebwó meko aké, “Melo nchye yimbɔ apwɔ enyú mambuú gétúgé metɔ́ ewé défyéé ne Esɔwɔ elu dada. Ngárege enyú wáwálé nnó, metɔ́ ewé défyéé ne Esɔwɔ yé ebé elé nénéjéné eke nyiné mbwé ngbon, dekage gáre mékwé ewéna nnó,

‘Kwilé fa cho né mbaá yicha,’ ne ekwilége. Ye genó gefo gepwóó f3 enyú mampye.” ²¹ [Yémbó Ènyú dékage buú gefógé meló nchye yina wyelé mbógé dénege mmye ne délyage menyéé kpékpe gétúgé deporé Èsòwò ne mmyemenene.] *

*Jisòs ama gare baá utóó bií ndere ji ágboó nye
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)*

²² Bií f3 ndere Jisòs ne baá utóó bií alú melu ema né Galilií, ajóó ne ebwó aké, “Ela gachyéé áchyége nye Maá Nte Mekwaá né amu bóó nchye. ²³ Awáne nye ji ne ndó eléé ekwónégé Èsòwò apye nye ji akwilé né negbo. Jisòs ajóógé mbó, baá utóó bií ála mesómé mesómé ndere áwuú mbó.”

Jisòs agáre mechó ñka makpo echa upe Èsòwò

²⁴ Jisòs ne baá utóó bií áchwó né melo Kapanòm, ndere ebwó álu ewu, ánselé ñka makpo echa upe Èsòwò áchwó bane Pita ágií ji aké, “Nnó menlere nyú achyége f3 ñka makpo echa upe Èsòwò?” † ²⁵ Pita akame aké, “Achyége.” Gébégé ji ákere meso né mmu gepú, gemégé nnó ánené meno, Jisòs abó mé mbe ajóó ne ji aké, “Simun nwyaaá nkwe mangií wó. Nde ufóó bóó abi afwa mme ásele ñka makpo ne manka yifo eta bwó? Ásele na le mbaá ambóó melo wa mbaá ankéé bóó?” ²⁶ Pita ashúú ji meko aké, “Ásele mbaá ankéé bó.” Ajóge mbó Jisòs aké, “Mbó ebyennó baá ambóó melo áchyége f3 ñka makpo. ²⁷ Yémbó esé dekélégé f3 nnó depye matóó ásó bóó abi. Shule né gentógé mewaá, òhme eno

* **17:21** Elú wáwálé nnó: Melo ñwe ewéna epóf3 né mmú bó ñwe gekwene abifo. † **17:24** Elú wáwálé nnó: Ñka makpo yina, élé ñka eyi yéndémuú Jus áchyége nnó ákwyége echa upe Èsòwò.

wyε. Meshuú mβε ayi ɔbɔ́, néné meno wuú ɔgene nyε ηka wyε, ekwanεge machyεé ηka makpo ya ne εjyε. Bɔ εji ɔchyεé εta bwó.”

18

Ndé muú alú muú kpaá
(*Mak 9:33-37; Luk 9:46-48*)

¹ Ewyá yεé wó, baá utɔ́ Jisɔs ajyεé agíi ji áké, “Ndé muú áβεé muú kpaá né gefwa εyigé Eɔwɔ ágbárege?” ² Jisɔs akuú maá fɔ kɔ́ ayi alu εféé, achwógé apyε ji aténé né metɔ́metɔ́ baá utɔ́ bíi. ³ Ne aké, “Ngaré gé enyú wáwálé nnó muú ála kwaré abε éké mamane kɔ́ wó, abε fɔ muú ayi anyé nyε gefwage Eɔwɔ. ⁴ Nɔ́ere elúmbɔ, yéndémuú ayi ashulege mmyε ji mme nkane maá yina ne abεé muú kpaá ayi apwɔ́ amu né gefwa εyigé Eɔwɔ ágbárege. ⁵ Yéndémuú ayi akamege mampyε galógál ne mamane kɔ́ nkane ayina né mabɔ ma, εbyennó ase mbɔ lé me.

Mmuameno mampyε gabo
(*Mak 9:42-48; Luk 17:1, 2*)

⁶ “Yémbɔ, yéndémuú ayi apyεé mamane kɔ́ nkane ayina nnó apyε gabo né geluagé bɔ́ abi áfyεé metɔ́ ne me elú galógál nnó áshíi ji gekpékpé gé ntaá né geme áhémé ji né gentoógé εbεé mega. ⁷ Meshwε apyεε me ne bɔ́ mme yina gétúgé unó bi uténe εbwó ápyεé gabo. Unó bina ubɔ mampyε, yémbɔ εbɔ́ nyε ne muú ayi aténe nte yifɔ nnó apyεé gabo. ⁸ Mbɔgé εbwɔ wyε, yélé geká jyε ne gétene wɔ nnó ɔpyεé gabo, sɔ́ geji ɔfómé. Elú galógál nnó ɔkpe né genwá gechúchúle ne nnó ɔkpe né mewε εwé élá nómégé ne upɔ menyammyε

bye uko. ⁹ Ne mbogé dambónnnyi wye atene wə nnó ɔpye gabo, pwólé ji ɔfómé, élu galógáló nnó ɔkpe né genwá gechúchúle ne nnó ɔkpe né ntoné mewε ewé élá nómégé ne amé ápeá.

*Nekanémejó egomheme ewé enomé
(Luk 15:1-7)*

¹⁰ “Sege gébé, debyagé fə yéé muú ama né geluágé abi áfyéé matóó ne me eké ambáné kóó. Néndé, makiénné bwó álu yéndégébé né mbe ushuú nte wa muú alu né mfaánebuú. ¹¹ Néndé Maá Nte Mekwaá achwó mampoó bóó abi álá ákwəlege depərə Eσωwə.

¹² “Desε nnó muú awyaá usaá magóheme úta ne éma enogé apyéé nnó? Mferé nnó ályágé ayi usaá uni meso nekuúneeni né mbyə mékwé afe akele ewé enomé kpaá té ágéne. Pə mbə? ¹³ Akélégé ewu agegé, ngarege enyú wáwálé nnó, abeé ne nechóchó dáo né gétúgé ema ewé ji agené apwə áyi usaá uni meso nekuúneeni áyi ála no wó. ¹⁴ Wyémbə ntó ne Nte enyú muú alu né mfaánebuú alá kélégé nnó yéé muú ama ánó né geluágé abi áfyéé metóó ne me eké ambáné kóó.

*Jisəs alere ndere muú abeé ne nte menheme ayi apye
ji gabo*

¹⁵ Jisəs afé mbe manlérégé aké, “Mbogé nte menheme wye né echomele bóó ba apyégé gabo eta wyéé, chó báné ji bíbí ɔpye ji akaá gyéé ayi ji apyéé. Mbogé akamégé nnó alu gyéé ebyennó dema se ate ndere anheme. ¹⁶ Ne mbogé alá kamé nnó genó eyigé ji apyéé gélú gyéé wó, ‘se muú ama yé apea ɔkere eta wuú nnó unó bi ɔjoge ne ji bóó apea ye aléé ábé

ndere bɔ́o ntesé.’ * 17 Ne mbɔ́gé ake ashya wye shyá nnó apɔ́ gyéé né genó eyigé ji apyéé, kpá mechó ewémbɔ́ cho ne ewu né echomele bɔ́o ba. Ne mbɔ́gé echomele epagé nnó olu chó ne ji alá kámé wɔ́, sege ji nkane muú ayi alá afyéé metɔ́o ne Eɔ́wɔ́ wɔ́ ye eké mensele nkamakpo.” †

Baa utɔ́o Jisɔ́s áwyaá eshye fa mme

18 Jisɔ́s ajɔ́ogé mbɔ́ aké, “Ngárege enyu wáwálé nnó yéndégenó eyigé enyú deshaá fa mme, ebyénnó Eɔ́wɔ́ ashyaá mé geji né mfaánebuú. Ne yéndégenó eyigé enyú dekamégé fa mme ebyennó Eɔ́wɔ́ ntó akamé mé geji né mfaánebuú. 19 Ne genó eyigéfɔ́ eyigé mmage gáre enyú gelu nnó, yéndégébé enyú ápeá fa mme dekamégé meko ama mangíí Eɔ́wɔ́ genó, dénégé mmye Nte wa muú alú né mfaánebuú achyege enyú geji. 20 Néndé yéndé mbaá yi bɔ́o ba ápeá ye aléé áchomé gé mbaá ama me ntó mbe efeé ne ebwó.”

Jisɔ́s alere nnó déjinte gabo ayi ate aɲme ápyéé eta sé

21 Pita achwó gíí yé Jisɔ́s aké, “Atá njíge mbɔ́ nte gabo ayi nte meɲme apyéé eta wa ndɔ́ eníí? Nnó kpaá te ndɔ́ ekeneama?”

22 Jisɔ́s ashuú ji meko aké, “Ngba, epófɔ́ ndɔ́ ekénéama, ɔ́bɔ́ manjíí ji nte usaá ndɔ́ uléé meso efya né malu akeneama. 23 Me ngarege enyú mechó ewé gétúgé gefwa eyigé Eɔ́wɔ́ ágbárege gélú eké abya yina. Mfwa fɔ́ abɔ́o mankwólé bɔ́o

* **18:16** Elú wáwálé nnó: Né melo ɲwe ewéna, ajɔ́o wye nkane asame né mmu ɲwe Deterɔ́nɔmi 19:15. † **18:17** Elú wáwálé nnó: Anselé nkamakpo ányéé nya bɔ́o upwɔ́ gétúgé eyigémbɔ́ bɔ́o ásele nya nnó ebwó álu bɔ́o ubee.

utóó bíí abifó áchwó ne bóó utóó bíí ányéé ji. ²⁴ Ndere ala ula mankwólégé, bóó utóó bíí abifó áchwó ne muú utóó wuú ayifó ama ayi agbaré ji gejaméagé ηka eyi epwó amu. ²⁵ Ne elé álá kaáge kwó ujwóó bíí ji anyéé mfwa yimbó, mfwa yimbó aké ákpó mende yimbó, mendée wuú ne baá ne yéndégenó eyigé ji awyaá nnó agé ηka akwó ujwóó bíí. ²⁶ Ajóóge mbó, muú utóó wuú yimbó abogéné mmye mme ne mbe ushu mfwa yimbó, ane ji mmye aké, ‘Ata, nkpa geka jyε, chyéé me gébé nkwóle nyε ujwóó byéé uko.’ ²⁷ Apyéagé mbó meshwε akwó mfwa yimbó metóó dóó alyaá ji nnó ajyεé akwóagé sé ujwóó bimbo. ²⁸ Yémbó, ndere muú utóó yimbó atané mbaá mfwa ajyεé dafyε agé nte muú utóó ayifó ayi agbaré ji ekéké ηka ewé elá pó yéé genó maméé ne ηka eyi ji agbaré mfwa yimbó. Apyε ji anyuá amu mmwólé aké, ‘Chyéé me ηka ya eyi anyéé.’ ²⁹ Nte menme yimbó abogéné mme ane ji mmye aké, ‘Nte, chyéé me gébé nkwóle nyε ujwóó byé!’ ³⁰ Yémbó mende yimbó akame wó. Tenétené yimbó afyε mende yimbó né denó nnó akwó ujwóó bíí uko. ³¹ Gébégé bóó utóó mfwa abifó ágené mechó ewéna, metóó esó ebwó dóó ájyε toó mfwa yéndégenó eyigé gepyεé. ³² Mfwa akuú muú utóó ayi mbó, ayi ji abó ajóó nnó akwóagé sé ujwóó bi ágbarege ji nnó achwó. Achwóagé, ajóó ne ji aké, ‘Wó muú mebo yina, one me mmye ngé wó meshwε, nlyaá gekpékpéagé ujwóó ebi anyé me; ³³ óbó ólu mangé ntó nte menme wyε meshwε ndere me ngené wó meshwε, pó mbó?’ ³⁴ Ne metóó esó mfwa yimbó dóó ajóó aké áfyé mende yimbó né denó átulé ji kpaá te akwóle ujwóó ebi anyéé ji uko.” ³⁵ Jisós ánérégé manjóó aké,

“Wye mbɔ ntó ne ebe nye ne Esɔwɔ Nte wa muú alu né mfaánebuú. Mbɔgé ɔlá jinte gabo ayi nte menme wye ápyeé ne metɔ́ wyeé meko wó, Esɔwɔ apyeé nye ne wɔ ntó wye ndere mfwa yimbɔ abó apyeé ne muú utɔ́ wuú yimbɔ.”

19

Jisɔs alerege depɔré manwá neba (Mak 10:1-12)

¹ Jisɔs anerege manjɔ́ depɔ etire na deko, alyaá gebagé mewaá Galilíí afé né gebagé mewaá Judiya achyaá ebeé Jodan. ² Gejamege bɔ́ gekwɔle ji. Apye abi ámeé átoó. ³ Ndere ji alú ewú, bɔ́ Farasi fɔ́ afé eta wuú mammua ji áké, “Nnó ebé esé ekamé nnó mende awá neba ne mendée wuú né yénde eké mechɔ́?” ⁴ Agíge mbɔ, Jisɔs ashuú ebwó meko aké, “Élu wáwálé nnó enyú deké mé né mmu Esɔwɔ nnó, té ula ulɔ́ ebi Esɔwɔ muú ákwyeé nyá bɔ́, akwyéé ebwó, mende ne mendée.” ⁵ “Getú eyigé na mende alyage nye mmá wuú ne nte wuú afé acho mmye ne mendée wuú ebwó ápea ákwé muú ama. ⁶ Ebwó ápó sé bɔ́ ápeá nana, ála muú ama. Ndere elúmbɔ bɔ́ abi Esɔwɔ áchomé chónchó né neba ékágé muú akya nnó atyáa.” ⁷ Bɔ́ Farasi abimbɔ ágíí ji áké, “Ulannó ne ebe Mosis ejɔ́ eké mende akáge chyéé mendée wuú mekpo ηwe manlere nnó awá neba ne akage lyaá ji?” ⁸ Jisɔs ajɔ́ ne ebwó aké, “Mosis akame nnó enyú déwá neba ne andée nyú gétúgέ mekpo meto nyú. Yémbɔ, ebɔ epófɔ́ mbɔ gébégé Esɔwɔ abɔ́ mbe akwyéé mende ne mendée.

Jisɔs alerege depɔré ulɔ́ ne neba manwá (Mat 5:27-32; Mak 10:11, 12; Luk 16:18)

⁹ “Ne ngárege enyú nnó, yendé mende ayi awáne neba ne mendée wuú, mbɔgé mendée yimbɔ alá kwe ulɔ wó ne ajyege ba mendée ayichá akwé mbɔ lé ulɔ.” ¹⁰ Baá utɔ́ Jisɔs ájɔ́ ne ji áké, “Ebege nnó wyε mechó ulɔ́ εwuεwu ne muú akágé wa neba ne mendée wuú, elu chanéné nnó mende ábagé ye mendée cháchá.” ¹¹ Jisɔs ashúú εbwó meko aké, “Bɔ́ ako fɔ́ wó ákamégé manjwɔle ayi alá ábá neba wó. Ekose bɔ́ abi Εσωω achyέé εbwó εshye ne ákágé jwɔle. ¹² Kágé nnó ábyé ande abifɔ mpé, abifɔ elé ákwaá ne ápyéé εbwó álu mbɔ. Bɔ́ abifɔ ájwɔle wyεmbɔ eké mpé gétúgé utɔ́ gefwa eyigé Εσωω ágbárege. Bɔ́ abi ákamégé manjwɔlé ayi ála abá neba wó ájwɔlé.”

Jisɔs ajé ambáné kɔ́

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Bɔ́ fɔ́ áchwó ne baá bwó eta Jisɔs nnó anéré εbwó amu makpo anemmyε mbaá Εσωω ajé εbwó. Baá utɔ́ bií ányá bɔ́ bimbɔ. ¹⁴ Yémbɔ Jisɔs ajɔ́ ne εbwó aké, “Lyáge ambánékó áchwó eta wa, ekagé dégbé εbwó néndé gefwa eyigé Εσωω ágbárege gelú eyigé bɔ́ abi álu ndere baá bina.” ¹⁵ Ajógé mbɔ, anere ammu né mekpo yéndé maá ajé εbwó, anerege alyáá yé melu εwémɔ afé.

Abya muú ŋka

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Bií uma mende fɔ́ afé mbaá Jisɔs. Agií ji áké, “Ménleré mbɔgé nkélege genwá eyi gélagé byéé, nde galógáló ayi mbɔ́ mampye?” ¹⁷ Agíge mbɔ, Jisɔs ashúú ji meko aké, “Ulanó wɔ́ ɔ́gíge me genó eyi gelóme, Εσωω mbií ne alú muú ayi alóme. Mbɔgé ɔ́kélege mambɔ genwá, nógé yé

mabe Esɔwɔ.” ¹⁸ Ne mende yimbɔ agii Jisɔs aké, “Mabe ayi nde?” Jisɔs ashuú ji meko aké, “Ɔwáge muú, ɔkwége ulɔ, ɔjogé ejo, ɔténegé ntésé gebyó. ¹⁹ Nógé nte wyeé ne mmá wyeé ne gbógé ne nte ménémé wyeé ndere ɔgboó ne gеме jyé.” ²⁰ Ne mende yimbɔ ashuú Jisɔs meko aké, “Nlɔ mambélé mabé yina mako, ndegecha gelaá?” ²¹ Jisɔs ajɔɔ ne ji aké, “Mbɔge ɔkelege mambе chó, gé genó eyi gélaá, chó kpoó yéndégenó eyigé ɔwyaá, ɔchyeé ηka yimbɔ mbá ubya bɔɔ, ne ɔbεé nyε ne gefwa né mfaánebuú. Ɔpyεgé mbɔ, ɔchwó ɔkwɔlé me ndere maá utɔɔ wa.” ²² Mende yina awugé ndere Jisɔs ajɔɔ, alyaá afé meshwεmeshwε ne mesómé néndé ji awyaá gefwa dɔɔ. ²³ Ne Jisɔs ajɔɔ ne baá utɔɔ bií aké, “Ngárege enyú wáwálé nnó ejwerége ne muú ηka akpε né gefwagé Esɔwɔ.” ²⁴ Mmage gare enyú nnó elú wáwá nnó mpɔ mashwɔne áshwá né embú ábyamé ne nnó muú ηka akpε né gefwagé Esɔwɔ ágbárege. ²⁵ Baá utɔɔ bií áwúgé mbɔ matyε mawa εbwó meno ne agige ate aké, “Ne ndé muú yi abɔ nyé geηwá eyi gélagé byéé?” ²⁶ Jisɔs ape εbwó domeé ajɔɔ ne εbwó aké, “Akwaá ákágé pyε fɔ ufɔɔ unó bina, yémbɔ Esɔwɔ akage pyε unó uko.” ²⁷ Pita ashuú ye ji meko aké, “Gé esé delyaá unó sé uko dékwɔlege wɔ. Ndé nsá ayi esé débɔɔ nyε?” ²⁸ Jisɔs ajɔɔ ne εbwó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, enyú abi dékwɔle me dejwɔlege nyé ntó ndere afwa mampáné depɔ né matoó áfyáneápeá ayi bɔɔ Israeli gébége Maá Nte Mekwaá ajwɔlége né geluɔ mamgbare gefwa jii né mme meke. ²⁹ Ne yémbɔ muú ayi alyaá upú, áηmé, nte ne mmá, yé baá yé lé makɔɔ gétúgé alu menkwɔlé wa, abεé nyε ne bɔɔ

ne gejamégé unó bi upwá amu. Ne Εσωω achyεge nyε ji γεηwά εyi gélagé byεέ. ³⁰ Yémbω gejamégé bωó abi álú mbω mβε nana, meso gébé álaá nyε meso ne gejamé abi álú mbω meso nana áβεέ nyε mβε.”

20

Jisωs atoó nekanémejó ampυεέ utóó né mekóó umpome

¹ Jisωs ama ajóó aké, “Gefwa εyigé Εσωω ágbárege gelú εκέ nekanémejóó ενina. Bii uma mende fω afé ntone gesé dondo ajye kelé bωó abi ájyεέ pyε utóó né mmu mekóó wuú. ² Ajyεge, bωó abi ji abóó mβε áγεne ákame nnó ji achyεge yéndémuú εbwó meno ηka εwé yéndémuú anyεέ mé né bii uma ne agare yé εbwó nnó ajye aló utóó. ³ Kálánká eneéneama ekwónégé ama jyεé dafye age bωó abifω átene wye detú né ntóné gese. ⁴ Ajóó ne εbwó aké, ‘Enyú ntó chogé depye utóó né mmu mekóó wa. Nchyεge nyε ενyú genó εyi gepyεé matóó ágóó ενyú.’ ⁵ Abimbo áfé manjyεέ ló utóó. Mbóó mekóó yimbo apyεέ wyεmbω né metóó ηwómésé. Né kálánká ελεέ ama jyé pyε wyεmbω. ⁶ Genógé kálánká eta né nkwale mende yimbo ama jyε né gese, ama gé bωó átene wye εφεέ detu. Agii εbwó aké, ‘Enyú dechóó bii bina detu, εló mbω?’ ⁷ Ashuú ji meko áké, ‘Muú fω ákuú εsé nnó depye utóó wó.’ Aké ne εbwó, ‘Enyú ntó choge depye utóó né mekóó wa.’

⁸ “Nkwale akwónégé mbóó mekóó yimbo ajóó ne mempeleé bωó utóó bii aké, ‘Kuú ampυεέ utóó bimbo ako áchwó ne achyεé yéndémuú ηka jii. Bωmβε chyε bωó utóó abi álaá meso, ne abi abω mβε chyε εbwó kwyakwya.’ ⁹ Ne bωó abi ábó áchwó né kálánká eta

né nkwale anyé wye meno ηka εma ne abi áchwóó τε dondo. ¹⁰ Abi ábó mβε áchwóge áfere nnó εbwó ányéé nye ηka dóó άpώó abifo, yέmbó εbwó ntó ányé wye ηka janja. ¹¹ Nδere εbwó ásele ηka eyimbó álo manménégé áshuúlege mbóó mekóó ndo, ¹² ajóge aké, ‘bóó abi ósele εbwó kwyakwya apye utóó lé né nchwaneke ama yέmbó óchyeé εbwó meno ηka wye ndere εsé abi dégene εfwyale depyeé utóó bíi kpógele né mmu gebábálégé ημεé!’ ¹³ Yέmbó mbóó mekóó ashuú muú bwó ama meko aké, ‘Mejée wa me mfwale fó wó, wó. Okame mansε ηka ndere yéndémuú anyéé mé né bíi uma, εpó mbó? ¹⁴ Σε ηka jyéé wulege, membóó ne nke nchyege muú utóó ayi kwyakwya wye ndere nchyeé wó. ¹⁵ Nnó nlu gyéé mampye genó eyigé nkelege mampye ne ηka ya? Wa metóó εsóó wó ele nlu muú ayi nchyege εchye?’ ¹⁶ Jisós anerege ajóó ye aké, “Bóó abi anεa mbó gemε fina akwene nye mbya né meso gébé ne abi alu mbó mbya fina anεage nye gemε né meso gébé.”

*Jisós ama gáré mánáne aléé nkane ji agboó nye
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)*

¹⁷ Nδere bó Jisós ákwóme ájyeé né Jerosale, ase baá utóó bíi áfyaneápeá εbwó átené babá. ¹⁸ Ajóó ne εbwó aké, “Wuúge, εsé dékwóme mbó déjyeé né Jerosale, εwu, áfyéé nye Maá Nte Mekwaá né amú anóó baá ampyeé upε εsówó ne ánleré mabé εsówó. Εbwó ajóge nye nnó, me nkwe mpa, áwá me. ¹⁹ Ne áfyéé nye ji né amú bóó abi álá pó bóó Jus. Εbwó ájwyaáge nye ji, átulege nye ji ne utó ne áwóme nye ji né gekwa agboó. Yέmbó, ndó éléé ékwónégé εsówó apyeé nye ji akwilé né negbo.”

Dékpakpa né gefwagé Esòwò
(Mak 10:35-45)

²⁰ Wye né gébé eyigémbò, mendée Sebēdee afé mbaá Jisòs ne baá bií ande ápeá, ató mano né mbe ushu wuú, agií Jisòs nnó apóó ji. ²¹ Jisòs agí ji aké, “Òkélege ndé?” Ashuú ji meko aké, “Nkélege nnó, né meso gébé òjwólégé òke ògbarege gefwa jyéé òpye baá ba bina apea ájwòle ntó ne wò né malu enoge, ama né egbe ebwònye wye ne ayifò né egbe ebwòbe wye.” ²² Ne Jisòs ajóó ne ebwó aké, “Ènyú dekage genó eyigé degíge mbò. Nnó ènyú dekage nyú nyé ñkò efwyale ayi me nyuú nyé?” Aké, “È é, esé dekage.” ²³ Akamege mbò, Jisòs ajóó ne ebwó aké, “Nkame wáwálé nnó ènyú dékágé gé nyé efwyale nkane me ngene nyé, yémbò me fò njyaá bòó bi ájwòlege né ebwònyé wa ne abi ajwòlege né ebwòbe wó. Malu yimbò alú élé ayi bòó abi Nte wa ajaá mé nnó ajwólé wye.” ²⁴ Ne baá utóó Jisòs abi makpo áfya, áwúgé genó eyigé abi ápeá ápye, matóó ásó ebwó dóó.

²⁵ Ne Jisòs akuú baá utóó bií ako ajóó ne ebwó aké, “Ènyú dekaá nnó afwa mme abi álá pò bòó Jus áselé utó bwó ápyéé yéndégenó eyi géjíí ebwó metóó ne bòó bwó ne yé ákpakpa melò áwyaá utó bi ajóge mechó ne bòó bwó ébyé. ²⁶ Ne ébégé fò mbò ne ènyú. Yéndémuú nyú ayi akélege mambé muú kpaá abó mambé ménkpané defwé nyú; ²⁷ yéndémuú nyú ayi akélege mambé menòmbé abò mambé éké mefwé nyú. ²⁸ Wye nkane Maá Nte Mekwaá, ji achwóó fò nnó bòó ákpá ji defwé wó, achwó lé mánkpa bòó defwé nnó achye geme jíí mawené gejámégé bòó né gabo.”

Jisɔs apye bɔɔ amɛ nɔnɔmɛ apea ɔgɛne
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Jisɔs ne baá utɔɔ bií ɔlyage Jeriko, gejamégé bɔɔ ákwɔlé ebwɔ. ³⁰ Wyɛ né gébé eyigémbɔ, ande fɔ amɛ nɔnɔmɛ apea abɔ ájwólé né mapea meti. Nkane bɔɔ ájɔógé nnó Jisɔs ale koó ande bimbɔ ábege áke, “Ata, Mpyáne Devid gé esé meshwɛ!” ³¹ Bɔɔ bimbɔ ányá ebwɔ áke, “Kwenege nyáme”, yémbɔ ábéé lé beége ne eshyɛ áke, “Ata, Mpyáne Devid, gé ese meshwɛ.” ³² Jisɔs awúgé mbɔ atené, akuú ye bɔɔ amɛ nɔnɔmɛ bimbɔ apea ágií ebwɔ aké, “Ndé genó dekelege me mpyɛ eta enyú?” ³³ Ashuú ji meko áke, “Ata, dékelege nnó ɔpyɛ esé dégɛne mbaá!” ³⁴ Meshwɛ akwɔ Jisɔs metɔɔ getúge bwɔ ne ata amɛ bwɔ. Ténéténé yimbɔ álɔ mángéné mbaá ne ákwɔlege ji.

21

Jisɔs akpe né Jerosale nkane mfwa
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ Ndere Jisɔs ne baá utɔɔ bií álé kwɔkwólé ne Jerosale, ákwɔnégé Betfage melɔ ewé elu né mfaá Mékwé Olif. Jisɔs áfere baá utɔɔ bií makpo ápeá atɔ nnó ábɔ mbɛ. ² Ndere atɔme ebwɔ, ajɔɔ aké, “Chogé né maá melɔ ayi alu mbɔ enyú né mbɛ, ténéténé dégɛne nyɛ maá géjuná eyigé áshii ne maá wuú ne egbe mmyɛ. Kaáge dechwɔ me ne ubi. ³ Ne mbɔgé muú agigé enyú ula bi dekelege geji, garege ji nnó, ‘Ata ne akélege ubi.’ Ténéténé yimbɔ, alyágé enyú dechwɔ ne ubi.” ⁴ Ewéna epyɛmbɔ nnó ebe wáwálé ndere muú ekpávɛ Esɔwɔ abɔ ajɔɔ nnó, ⁵ “Gare bɔɔ Sayɔn nnó,

Gege mfwa nyú,
apɔ ne nepa,
ajwólé mfaá géjuná achwɔ́ ne maá mbyene
géjuná.” *

⁶ Baá utɔ́ bimbɔ́ ájyégé ápye wye ndere Jisɔs
agare ebwɔ́. ⁷ Achwɔ́gé ne géjuná yimbɔ́ ne maá etá
Jisɔs, áfere mandeé bwɔ́ ágyaá ubi meso ne Jisɔs
akwɔ́ ajwólé mfaá. ⁸ Ne gejamégé bɔ́ abi álu eféé
ágyaáge mandée bwɔ́ né meti. Abifo ásórege uwɔ́
mámé ágyaáge ntó né meti nnó Jisɔs akoó mfaá. †
⁹ Gejamégé bɔ́ ájyéé mbe abifo ákwólege meso
ne Jisɔs alu metɔ́ metɔ́. Ebwɔ́ ako álo
mankálégé áke,

“Matame mábé ne mpyáne Devid!
Mejé ebé ne muú ayi achwɔ́ né mabɔ́ Ata.
Matame mábé ne Esɔwɔ́ muú alu
né mfaánebuú eniné mfaá mfaá!”

¹⁰ Wye ndere Jisɔs akpené né Jerosale, melɔ́ meko
enyigé tegétege ne bɔ́ álo mangígé áké, “Acha muú
ayi achwɔ́ mbɔ́ waá ye?” ¹¹ Ne gejamégé bɔ́
abi akene ne Jisɔs ashuú meko áké, “Elé Jisɔs muú
ekpávé Esɔwɔ́ ayi atané né melɔ́ Naseret né gebagé
mewaá Galilií.”

*Jisɔs abú bɔ́ bi ákpóó unó né mmu echa upe Esɔwɔ́
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jɔn 2:13-22)*

¹² Ne Jisɔs akpégé né melɔ́ Jerosale akpe né mmu
dachi echa upe Esɔwɔ́, abú bɔ́ bi ákpóó ne abi
áname unó. Atyá makpókpógélé bɔ́ abi ákene

* **21:5** Elú wáwálé nnó: 1. Sayɔn élé melɔ́ Jerosale. 2. Gébégé bɔ́
Jisɔs, afwa ájwólege lé né mfaá mpɔ́ mekagala ne ákene. Ubya bɔ́
ne ukene mfaá ujuɔ́a. † **21:8** Elú wáwálé nnó: Ge na ne bɔ́ Jus
apye manse muú kpaá ne enoge.

gesegé manka mankworé ne malu ujwólé bɔ́o ako
abi ákpóo upwine melo ebi ápye upe Esowɔ ne ubi.
‡

13 Nɔ́ere Jisɔs apyembɔ, agare ebwɔ́ aké, “Asa né
mmu ηwe Esowɔ nnó, Esowɔ́ aké, ‘Gepú ya eyíge
bɔ́o áchómege wye mamféé me ákuú nyε geji nnó
gepúgé mmyemenene.’ Yémbɔ enyú débwalé géjí
gelá melu ewé ánjó ábigε wyéé!” 14 Nɔ́ere ji alú
né mmu εcha upe Esowɔ, bɔ́o amε nónómé ne abi
ubwire áfé eta wuú. Apyε ebwɔ́ ako átoó. 15 Anɔ́o
baá ampyéé upe Esowɔ ne ekwɔ anlere mabe Esowɔ
ágé ukpékpé unó bi Jisɔs apyéε ne áwú ntó ndere
baá melo ákalege né mmu εcha upe Esowɔ, nnó
matame mábé ne mpyáne Devid. Awugé mbɔ
matɔ́o ásó ebwɔ́. 16 Agí Jisɔs áke, “Ɔwuú mbɔ genó
eyigé baá melo ájógε?” Jisɔs ashúú ebwɔ́ meko aké,
“Eεh nwu, nnó enyú délu danjú genó eyigé asame
né mmu ηwe Esowɔ? Asá wye nnó; Ɔleré baá melo
ne abi álu maka amu ndere áféεge wɔ́.”

17 Jisɔs ajógε mbɔ alyá ebwɔ́ afé né melo Betani
ajye bele εwu.

Jisɔs alwεré genɔ́oge fig gégbó
(Mak 11:12-14, 20-24)

18 Bií ujoyágé, dondo gemua mme, ndere Jisɔs
abɔ́o mankeré meso né Jerosale, akwónégé meti
mesa alo mamye ji. 19 Agé genɔ́o eyigé akuú nnó
fig né εgbé meti. Afé wye nnó waá agεne umpomé
fó wyéé, yémbɔ yéé géma agε wɔ́ ekosé bya ubíubi.
Jisɔs ajɔ́o ne genɔ́o eyigémbɔ aké, “Tε mme abyéé,
wɔ́ ɔmagé wɔ́o sé umpomé.” Ténéténé yimbɔ genɔ́o

‡ 21:12 Elú wáwálé nnó: Gepwine melo gélu getu eyigé bɔ́o Jus ápye
upe mbaá Esowɔ.

eyigémbò gewanjésé gégbó. ²⁰ Ne baá utó Jis̄s ágégé mbò ála mano mekpo fuú, ágíge ate aké, “Genogé fig eyigé na gégbó mbò wáwá ndé?” ²¹ Ne Jis̄s ashúú ebwó meko aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, mbogé enyú defyegé matóó ne Esòwò ne déla pò ne dembyò né eshye ewe ji awyaá, dépye nyé unó nkane me mpyéé mbò ne genoge fig, yé ebé lé ebi upwóó bina dépye nyé ubi. Dékage jòó yé ebé lé ne mékwé ewéna nnó, ‘Táné fa òjyé òkwé né mmu ebeé mega’, Esòwò apye wye nkane enyú déjòó. ²² Mbogé defyegé matóó nyú ne Esòwò ne dégíge yéndégenó né mmyemenene achyegge nyé enyú geji.”

Agii Jis̄s mbaá ayi uto bi utané

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Jis̄s akeré né mmu echa upre Esòwò, akpégé mmu alò manleré bòó mekomejòó Esòwò. Ndere alárege anóó baá abi ápyéé upre Esòwò ne ákpakpa melò áchwóó báne ji, ágíí ji áke, “Ndé uto ebi òwyaá mampye unó bina? Waá achyéé wò uto ubi?” ²⁴ Jis̄s ashúú ebwó meko aké, “Me ntó nwyaa awa nkwe mangii enyú, deshúgé me meko me ngarége enyú uto ebi me nwyaa ne mpyéé unó bina. ²⁵ Waá achye Jòn uto manwyaá bòó manaá Esòwò, Esòwò waá akwaá?” Jis̄s agiígé mbò álò manyége mbeé ne ate aké, “Dejógé mbò nyé nnó? Ebege dejógé nnó élé Esòwò ne achyéé Jòn uto bi, agíge nyé esé aké, ‘Ulannó ne delá kamé mekomejòó wuú wó?’ ²⁶ Yémbò mbogé déjoge nnó ‘Akwaá ne áchye’ ebyénnó dekelege bòó bina mpa. Nendé, yéndémuú abó akaá nnó Jòn alu muú ekpávè Esòwò wáwálé.” ²⁷ Epye ebwó áshú lé Jis̄s meko aké, “Esé dékaá fò muú ayi achyéé Jòn uto

wó.” Ne Jisós ashúú ntó ebwó meko aké, “Yé me ntó ngárégé fó enyú muú yi achyé me uto ne mpyé unó bina.”

Jisós ató nekanémejóó mende fò ne baá bií apeá

²⁸ Ne Jisós aké, “Enyú déferé mbò nnó ne mechó ewéna? Mende fò abó alu, awyaá baá ande makpó apea. Bií uma ákuú ayi mbe, ajóó ne ji aké, ‘chó pye utóó ne mekóó fina.’ ²⁹ Ne maá yimbò ashúú ji meko aké, ‘Njyéé fó’ yémbò ewyáge akwàré metóó wuú afé. ³⁰ Mende yimbò afe mbaá ayifò ajóó wyembò ne ji. Ajóóge mbò maá yimbò akamé aké, ‘Ata njye.’ Yémbò ajyéé ji wó. ³¹ Jisós ajóóge mbò, aké, gárege me, né baá bina makpo apea, ayi ndé áwuú meko nte wuú?” Ashúú ji meko áké, “Elé ayi mbe” Eféé mbò Jisós agaré ebwó áké, “Mengarege enyú wáwálé nnó bóó abi álú bóó abo nkane anselé ñka makpo ne andée eno, ábóó nye mbe age meti wáwá mamkpe né gefwa eyigé Esòwò ágbárege ápwò enyú abifò. ³² Néndé Jòn menwyaá bóó manaá Esòwò achwó nya eta nyú bóó Isrelí ako aléré enyú ndere muú abóó mambelé geñwá jíí ndere Esòwò akélege, ne enyú dekamé meko wuú wó; yémbò anselé ñka makpo ne andée eno ne ákamé meko wuú. Ne yeé gébégé enyú dégené mbò na, enyú deti fò meso ne gabo nyú dekamé meko wuú wó.”

*Nekanémejóó bóó uségé ne mbóó mekóó
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)*

³³ Jisós ama ajóó aké, “Wuúge nekanémejóó eniné fó”, “Muú fò awyaá nya mekóó wuú, ape unóó ebi ákuú vine, ásele umpome bií mampye mmóó, anò gebame agyaá ewú mme, achó embu akwyéé ewú cháñéné nnó áké áñámege umpome ebimbò

manaá makpéné wye. Atene ntó maá enyɔɔh nnó membamé mekɔ́ ajwólégé wye. Ase bɔ́ uségé afyé wye. Apyégé mbɔ, atané afé neke né melo fɔ. ³⁴ Gébé gekwónégé eyigé akyéé umpome vine ebimbɔ mbɔ́ mekɔ́ atɔ baá defwé bíí nnó ájye áse ebíí umpome vine mbaá bɔ́ uségé bimbɔ. ³⁵ Baá defwé bimbɔ akwónégé né mekɔ́, bɔ́ uségé ágbaré ebwɔ́, átulé ama, áwá ama, ne átó ayifɔ ne mataá. ³⁶ Apyégé mbɔ, mbɔ́ mekɔ́ yimbɔ ama tɔ baá defwé abifɔ, abi ajamé apwɔ́ abi mbembe. Ne bɔ́ uségé bimbɔ ápye ne baá defwé bimbɔ wye nkane ápye ne abi mbe. ³⁷ Ne kwyakwya, achwó fére maá wuú ató, ajɔ́ aké, ‘Ágégé nye maá wa membɔ́ yé ebé nnó áchyege nye ji énogé.’ ³⁸ Yémbɔ bɔ́ uségé bimbɔ, ágégé maá awuú nkane achwɔ́, ájɔ́ ne ate áké, ‘Gége menyéé geteé mbɔ́ mekɔ́ na, chwóge déwá ji, ji ne alú muú ayi anyéé nye geteégé mekɔ́ ewéna, chwóge dewá denyé geteé jíí!’ ³⁹ Apyégé ji áfomé meso gébámé áwá.

⁴⁰ “Jisɔs anérégé mantó nekanémejɔ́ eniné na, agíí ákpakpa bɔ́ Jus abi ji agarege ebwɔ́ makamejɔ́ ayina aké, déferé nnó mbɔ́ mekɔ́ yimbɔ akerégé meso né neke níí, apye nye nnó ne bɔ́ uségé bimbɔ?” ⁴¹ Ashuú ji meko áké, “Akerégé meso, apye nye bɔ́ nchye bimbɔ ágbo negbo nebo. Achyéé mekɔ́ ewémbɔ mbaá bɔ́ uségé abi cha, abi áchyege nye ji ebí umpome vine yéndé gébége mbwe.” ⁴² Ajógé mbɔ, Jisɔs agíí ebwɔ́ aké, “Nnó enyú délú danjú genó eyige ásamé né mmu ηwe Esɔwɔ? Asa wye nnó, ‘Ntaá eniné antené upú ashyaá nnó nélómé, néni ne nélaá menɔ ntaá ayi ágbaré ekwɔ́ gepú. Ata ne apye nnó ewú ebe mbɔ,

ne elu gekpekpere genó né ame se!’

⁴³ “Ndere elúmbò, me ngarege enyú wáwálé nnó, enyú débée nyé sé bọ́ bi Ɛsọwọ ágbárege gefwa ne enyú, ala gbaré nyé lé ne bọ́ abi ákwọre matọ́ bwọ́ ákwane mambé bọ́ gefwage Ɛsọwọ.”

⁴⁴ [Ne yéndémuú ayi akwene mfaá ntaá eníne na, akọrege nyé, yéndémuú ntó ayi ntaá enína nek-wene ji mmye nechọgéré ji yilé yilé.] ⁴⁵ Anọ́ baá abi apye ure Ɛsọwọ ne bọ́ Farasi áwuúgé ndere Jisọs atomé maka mejọ́ yimbọ́, ákaá nnó ájọge mbọ́ lé ne ebwọ́. ⁴⁶ Akélé meti mampye ji, yémbọ́ áfọ́ nyá gejamé gé bọ́ abi álú efeé, néndé yéndémuú áse Jisọs nnó alu muú ekpávé Ɛsọwọ.

22

Nekanemejọ́ epaá neba (Luk 14:15-24)

¹ Ne Jisọs ama tó ebwọ́ nekanemejọ́ eniné fọ́ aké, ² “Gefwa eyigé Ɛsọwọ ágbárege gélú eké nekanemejọ́ eniné na. Mfwa fọ́ akpomé mmye mampye epaá nebane maá wuú ayi mende. ³ Mfwa yimbọ́ anéré gé, ató baá defwe bíí nnó ájye ákú bọ́ abi ji agaré mé nnó achwọ́ epaá elọ́, yémbọ́ ye muú ama achwọ́ wọ́. ⁴ Mfwa yimbọ́ ama kéré ató baá defwé abi fọ́ aké, ‘chóge dégaré bọ́ abi me mbọ́ nlọ́ nnó nwá mpọ́ mabọ́, ntyéé ebwọ́ menyéé melóméló, nkwyéé yéndégenó. Achwọ́ wáwá, áwyagé epaá echwọ́ elọ́!’ ⁵ Yémbọ́ bọ́ bimbo áse yé ewémbọ́ eké genó wọ́. Afé apye lé depọ́ debwọ́ etiré cháchá. Abifọ́ afé makọ́ bwọ́, abifọ́ afé ne upú use bwọ́. ⁶ Ne abifọ́ ágbaré baá defwe mfwa átulé ebwọ́ eke menya, áwá. ⁷ Apyegémbọ́, metọ́

εσό mfwa yimbɔ, ató bɔ́ bee bií ájyε wá bɔ́ abi áwané mbɔ baá defwε bií, ne áso ntó melɔ bwó. ⁸ Ne agaré yé baá defwé bií aké, ‘Epaá wa echwɔ́ lɔ, ne bɔ́ abi me nene álere nnó ákwane fɔ́ mambé bɔ́ abi áchwɔ́ epaá wa wó. ⁹ Chóge né mati mako, kuúge yéndémuú ayi dégéne nnó áchwó epaá.’ ¹⁰ Ne baá defwé bií mbɔ áfé ápyéε wyε nkane ji ajó. Akuú yéndémuú ayi εbwó ágεné, abi aboabo ne abi álálál achwó. Kpaá te gepúgé neba gegbeé ne bɔ́. ¹¹ Ne gébégé mfwa yimbɔ akpené mmu mangé bɔ́ abi anené εbwó epaá, agé mende fɔ́ ama ayi ala fyε ndée neba eyi ekwané mbaá epaá εwémbo wó. ¹² Agií ji aké, ‘Mejeé wa, wɔ́ ɔpyéé nnó ne ɔkpené fa ne ndée eyi εla ekwané mbaá epaá εwéna wó?’ Ne mende yimbɔ ala bɔmbɔ. ¹³ Epyε mfwa agaré bɔ́ abi ánene aηkéé né epaá aké, ‘pyége ji déwé uka ne amu, debwéé ji défómé dafyε né melu εwé empinya gemua εlu wyε. Eféé mbɔ ne bɔ́ álilí nyε ányéé maηéne.’ ” ¹⁴ Jisɔs anérégé mantó nekanémejɔ́ εníné na, aké, “Esowɔ́ akúu gejaméé bɔ́ yémbo abi ji ajyaá jaá wó.”

*Agíi Jisɔs mechɔ ηkamakpo
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)*

¹⁵ Ewya yé wó, bɔ́ ekwɔ́ Farasi fɔ́ abi awuú genó eyigé Jisɔs ajógé, atane ájyεé gbáre geju ákélege meti εwé εbwó ápyε ne Jisɔs akwe nekwené meno. ¹⁶ Ebwó ako ákamé meko ama, átó baá utɔ́ bwó choncho ne bɔ́ ekwɔ́ Herɔd, nnó ájyε ágií Jisɔs nkwé. Ajyéé aké, “Ménleré, εsé dékaá nnó wɔ́ ɔlu muú ayi ɔjógé wáwálé, ne ɔlerege bɔ́ unó ndere Esowɔ́ akélege wáwálé, ɔfɔ́ fɔ́ amε bɔ́ néndé, ɔsélé fɔ́ nnó muú ayifɔ́, aηea gemε apwɔ́ ayifɔ́. ¹⁷ Nnó εsé

delú chó manchyégé ñkámakpo mbaá mfwa Rom waá déchyégé fɔ? Garé esé genó eyigé wɔ ɔfere nnó gelú chó.” ¹⁸ Yémbɔ Jisɔs akaá uféré uboubɔ ebi úlú ebwɔ metɔɔ. Ne epye ji aké enyú bɔɔ dembwɔle bina, “Ndé enyú dépénege me mataá? ¹⁹ Lerege me gefɔgé ñka eyi dechyege ñkámakpo.” Aleré ji, ase agbaré. ²⁰ Agií ebwɔ aké, “Mekpo wá na, ne mabɔ waá na ásamé né ñka eyi?” ²¹ Ashuú ji meko áké, “Élé mekpo mfwa Rom ne mabɔ mií.” Eféé ne Jisɔs agaré ebwɔ aké, “Chyéége yé mfwa Rom genó eyi gélú ejíí. Ne chyege ntó Èsɔwɔ genó eyi gélú eyi Èsɔwɔ.” ²² Awuúgé meko ayi Jisɔs ashuú ebwɔ byɔ uwɔ ebwɔ mmu ályaá ji áfé.

*Agíí Jisɔs nkwé mechɔ mankwile né negbo
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)*

²³ Wye né bií bimbɔ, bɔɔ ekwɔ Sadusi fɔ áchwɔ mangíí Jisɔs mechɔ. Ebwɔ abi na álu bɔɔ abi ákame nya nnó muú agbogé, akwilége sé né negbo. Agíí ji áké, ²⁴ “Ménleré, ébé Mosis eké mbɔgé muú abagé mendée ne agboge ayi ála pɔ ne maá, menmo áwuú abó mansé mendée yimbɔ ukwi nnó ábyégé baá ábé lé né mabɔ ami mewené menmo yimbɔ. ²⁵ Ébɔ epye nyá nnó, áñmó fɔ ákénéama abi ande álu. Ayi mbé abá mendée, agboó alya ji yé maá apó, ayi akwɔlege ase mendée yimbɔ ukwi, ²⁶ menmo yimbɔ ntó agbo yé maá abyéé ne mendée yimbɔ wɔ. Wymbɔ ne epye ne ayi agbeé makpo aléé kpaá te ebwɔ ákénéama ágbó ako. ²⁷ Kwiyakwya, mendée yimbɔ ntó agbó.” ²⁸ Ndere elúmbɔ, agíí Jisɔs áké, “Élé mendée yina abané mbɔ ebwɔ ako, gébé eyigé Èsɔwɔ apye nye bɔɔ ákwilé gé né negbo, mendée yina abéé nye ayi waá?” ²⁹ Jisɔs ashuú ebwɔ meko

aké, “Enyú délu gyεé dᵔᵔ né nkwé ayi dégií, nένde dékágέ fᵔ mekomejᵔᵔ Εsᵔwᵔ ne utᵔ bií. ³⁰ Débᵔ mankaá nnᵔ, gébégé Εsᵔwᵔ apyεgέ bᵔᵔ ákwilégé né negbo, ábáné fᵔ neba ne átuú fᵔ andeé neba, áβεέ eké makiénné Εsᵔwᵔ né mfaánebuú. ³¹ Ne gétúgέ mechᵔ bᵔᵔ abi ágboᵔ meso gébé Εsᵔwᵔ apyε nyε εbᵔwᵔ ákwilé né negbo, nnᵔ délu dankú genᵔ εyigέ Εsᵔwᵔ ajᵔᵔ atome ne ukwene antε abi agboᵔ mε? Ajᵔᵔ aké, ³² ‘Me nlu Εsᵔwᵔ ayi Abraham, ne ayi Asek ne ayi Jakᵔb ánógé.’ Εwéna eléré nnᵔ Εsᵔwᵔ apyε bᵔᵔ ákwilégé né negbo néndé ji apᵔ fᵔ Εsᵔwᵔ awuú bᵔᵔ alu ayi bᵔᵔ abi álú abε.” ³³ Gejamégé bᵔᵔ abi álu εfεé áwuge ndere ji ajᵔᵔ mbᵔ, byᵔ uwᵔ εbᵔwᵔ mmu né gefᵔᵔ εyígέ Jisᵔs alérege unᵔ.

Εbé εwé εpwᵔ mabe mako
(*Mak 12:28-34; Luk 10:25-28*)

³⁴ Bᵔᵔ ekwᵔ Farasi áwuúgέ nnᵔ genᵔ εyigέ Jisᵔs ajᵔᵔ ne bᵔᵔ Sadusi gépyε mano ágbe bᵔᵔ ekwᵔ Sadusi, ágbaré geju mankelé meti εwéchéá nnᵔ ágií Jisᵔs nkwe. ³⁵ Ne muú bwᵔ áma ayi ákaá mabe Mosis dᵔᵔ, áfé mamua Jisᵔs. ³⁶ Agií ji nkwe áké, “Ménleré, ndé εbé Mosis εwe ηjeá εpwᵔᵔ mabe jii mako?” ³⁷ Jisᵔs ashuú εbᵔwᵔ meko aké, “Εbé εwé ηjeá εpwᵔᵔ mabe Mosis ako elé εwé εjᵔᵔ nnᵔ, ‘Gbógé ne Ata Εsᵔwᵔ wyεé ne metᵔᵔ wyεé meko, ne mendoᵔ wyεé meko ne uféré byεé uko.’ ³⁸ Ge menᵔ εbé ayi ηjeá apwᵔᵔ mabé mako. ³⁹ Ne εbé εwé εma kwᵔle elu wyε eké εwé mbe ne εjᵔᵔ eké, ‘gbógé ne nte ménmε wyεé ndere ᵔgboᵔ ne geme jyεé.’ ⁴⁰ Mabé ayi na apeá ne ágbaré yéndégenᵔ, εyigέ Εsᵔwᵔ akεlege nnᵔ bᵔᵔ ápyε ndere Mosis ne bᵔᵔ ekpávέ Εsᵔwᵔ ásamé.”

*Muú ayi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa alu maá waá?
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)*

⁴¹ Nɔ̀ere bɔ́ɔ ekwɔ Farasi álú melu ema ne Jisɔs, agií ebwɔ́ nkwé áké, ⁴² “Enyú deféré nnó ne Kras, Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa, ji alu maá waá?”

Ashuú ji meko áké, “Alu mpyáne mfwa Devid.”

⁴³ Ajɔ́oge mbɔ́ Jisɔs agií ebwɔ́ aké, “Mbɔ́gé ji alu mpyáne Devid, epye nnó ne Mendoó Ukpea epyéé nyá mfwa Devid akuú ji nnó Ata? Néndé aké,

⁴⁴ ‘Ata Esɔwɔ ajɔ́ ne Ata wa aké, jwólé fa né egbé ebwɔnye wa né geluóge énógé kpaá te mpyéé bɔ́ɔ mawámé byéé álaá eké mboó genɔ́ ayi ɔ̀nérege uká byéé mfaá.’ ⁴⁵ Ne mbɔ́gé Devid akuú Muú yi

Esɔwɔ akweré ji elá gefwa nnó Ata, epyéémɔ́ nnó ne ji amáge bé mpyáne wuu?” ⁴⁶ Agíge mbɔ́, yé muu ama ayi akáge shuú ji meko apó. Eɔ́ né gébé

eyigémɔ́, ɔ̀jyé mbe, yé muú ayi ama mua mangiú ji nkwé apó.

23

Jisɔs akwelé baá utɔ́ bii mbeé nnó ekage áse gepɔ́gé Anleré mabe Esɔwɔ

(Mak 12:38, 39; Luk 11:43, 46; 20:45, 46)

¹ Ne Jisɔs ajɔ́ ne gejamé́gé bɔ́ɔ bi álú eféé chóncho ne baá utɔ́ bií aké, ² “Anleré mabe Esɔwɔ ne bɔ́ɔ ekwɔ Farasi ne abɔ́ɔ manleré mabé Esɔwɔ.

³ Gétú eyigé na, débó mankwólégé ne mampyé́gé yéndégenó eyigé ebwɔ́ álérege chánéné. Yémbɔ́, enyú dékwólégé fɔ́ gepɔ́ge bwɔ́, néndé álérege mabe Esɔwɔ ayi ebwɔ́ ámbɔ́ɔ alá nógé áji. ⁴ Awéle

matuú ayi ánóɔ́ ánérege bɔ́ɔ né makpo, yémbɔ́ átárege fɔ́ yéé ebwɔ́ bwɔ́ nnó ápoó ebwɔ́ ákpá áji.

⁵ Apyéé lé depɔ́ré Esɔwɔ deko nnó bɔ́ɔ ágé, áféégé

ebwó. Péege yé ndere ebwó ápye unó bi ásamé mekomejóó Èsɔwɔ né mmu unjeage ne áwélé né mampwé ne ulóó amu bwó. Afyéé ntó bɔ nku abi áwyaá machagele matyéé matyé né mano. ⁶ Ebwó ágbóo manjyágé ulúó énogé né mapaá ne áma ájyaá ntó malu aló aló né mmu macha mmyemenene ájwólege wye. ⁷ Ebwó ágbóo ntó nnó bɔó átámégé ebwó ne énogé, ne ájyge né machomelé ákelege ntó nnó bɔó ákúgé ebwó nnó, ‘Anleré.’ ⁸ Yémbɔ ekagé muú nyú fɔ akamé nnó ákuú ji nnó, ‘Ménleré,’ néndé enyú déwyaá élé menleré ama ne enyú ako delu aɲme. ⁹ Ne dékúgé ntó muú fa mme nnó, ‘Nté’, nyú néndé déwya lé Nte ama muú alu né mfaánebuú. * ¹⁰ Ne dékamégé ntó ákuú muú nyú nnó, ‘Ata’, néndé déwya lé Ata ama. Ata yimbɔ élé Kras, Muú yi Èsɔwɔ akweré ji elá gefwa. ¹¹ Muú ayi ábée muú kpaá né geluágé nyú, abó mambé lé menkpané defwé nyú. ¹² Yéndémuú ayi ábwenge geme jíí, Èsɔwɔ awáne nyé ji gelu. Ne yéndémuú ayi asele mmye ji nnó apó yéé muú fɔ, Èsɔwɔ apye nyé ji akwɔ ɲgɔ.

Jisɔs ashule ndo mbaá anleré mabe Èsɔwɔ ne ekwɔ bɔó Farasi

(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ Ne Jisɔs afé mbe manjóge aké, “Èfwyale ewé egile enyú anleré mabé Èsɔwɔ ne enyú ekwɔ bɔó Farasi ejame nyé dɔó. Enyú délú bɔó démbwólé, néndé unó bi enyú dépyéé, dégbéé bɔó nnó ákpegé fɔ né gefwa eyigé Èsɔwɔ ágbárege. Enyú ambɔó

* **23:9** Elú wáwálé nnó: Jisɔs ajógé fɔ lé ne ante abi ábyené ese, ajógé lé ne bɔó abi ákelege nnó ákuúgé ebwó mabɔ kpakpa, nnó ákwɔ ɲgɔ.

dékpene fɔ né geji ne délyágé fɔ meti nnó bɔ́ abi amuame makpe wye ákpe. ¹⁴ Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Eṣṣwɔ ne enyú ekwɔ bɔ́ Farasi ejame nye dɔ́. Enyú délú bɔ́ dembwálé, néndé enyú denyéé akwi andée upwɔ́ né unó bwɔ́ enyú depyeé eké delú cho né mbe ushu Eṣṣwɔ, depyeé mmyemenene nyú éshyaá né mbe ushu bɔ́. Né meso gébé efwyale ewé Eṣṣwɔ achyege nye enyú ejame nye dɔ́. ¹⁵ Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Eṣṣwɔ ne enyú ekwɔ bɔ́ Farasi ejame nye dɔ́. Enyú délú bɔ́ dembwále, néndé dékene déjye yéndé mbaá nnó dépye yé muú ama ayi álá kwɔlege Eṣṣwɔ, akwɔlege ji. Ne muú akamege nnó akwɔlege Eṣṣwɔ, depye ji ákwɔre álá élé muú ayi agéne nye efwyale dɔ́ né ntoné mewé apwɔ́ enyú ambɔ́. ¹⁶ Efwyale ewé egile enyú ejame nye dɔ́. Enyú délú eké bɔ́ ame nónómé abi ájame ate meti. Enyú délerege bɔ́ nnó, ‘Mbɔ́gé muú ányégémeno akelégé echa upé Eṣṣwɔ nnó apye genó ne ála apye wɔ́, ewémbɔ́ epó yéé genó. Yémbɔ́ mbɔ́gé muú akelégé unó bi ákwye ne gesege ŋka ebi úlú né mmu echa upé Eṣṣwɔ nnó apye genó, abɔ́ mampye genó eyigé ji anyémeno.’ ¹⁷ Enyú ukenkéne bɔ́ ame nónómé, enyú déferé nnó ndé genó gejeá na dɔ́ gepwɔ́? Genó eyi gélú mmu echa upé Eṣṣwɔ, waá echa upé Eṣṣwɔ ewé epyéé nnó genó eyi gélú mmu gébé ne ukpea né mbe ushu Eṣṣwɔ? ¹⁸ ‘Enyú dema delerege nnó muú anyegémeno akelege geluó eyigé apyéé upé Eṣṣwɔ wye nnó apye genó ne ala apye geji wɔ́, genó gefó gepyeé ji. Yémbɔ́ mbɔ́gé genó eyigé ji achyéé nnó ápye gepé né mfaá geluó ne ji akelé, abɔ́ mampye

genó eyigé ji anyémeno nnó apye.’ ¹⁹ Enyú bɔ́ amé nónómé, enyú deféré nnó ndé genó gènéá na gepwá? Echyé ewé elú mfaá gelú eyigé ápyéé upé wye waá, gelú eyigé ápyé gepéé eyigémbɔ ne gélú ne ukpea né mbé ushu Esɔwá? ²⁰ Yémbɔ muú akelé gé gelú eyigé apyéé upé Esɔwá wye, akelé fɔ lé gelú eyigémbɔ gejigeji wá. Akelé ntó yéndégenó eyi gélú né mfaá gelú eyígémbɔ. ²¹ Ne yéndémuú ayi akelé gé echa upé Esɔwá akelé ntó chóncho ne Esɔwá muú ajwólége mmu ewu. ²² Muú ayi akelé ge mfaánebuú akelé ntó gelú eyigé Esɔwá ajwólége wye chóncho ne Esɔwá muú ajwólége mfaá geji.

²³ Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Esɔwá ne enyú ekwá bɔ́ Farasi ejame nye dɔ́. Enyú délu bɔ́ dembwólé, Enyú dekarege menyéé ayi dékpáne né makɔ́ nyú dékaré malú afya, déchyé Esɔwá melú ema, yé ne utɔ́se ebí upyéé menyéé agɔ́ gebé. Yémbɔ delyage mampye ukpékpé unó bi mabé Esɔwá álerege nnó dépyege. Depó fɔ pópó ne ate aɔ́me, dégéné fɔ ebwá meshwe ne défyéé fɔ matɔ́ ne Esɔwá wá. Pyege ukpékpé unó bina. Yémbɔ délyage fɔ manchye echye ewé enyú debɔ dechyege me. ²⁴ Ndere demmye mambele ukeke mabe debyaá ayi kpakpa, delu bɔ́ amé nónómé abi ájame abifɔ meti. Delu eké muú ayi áchérege manaá ami ji anyúu nnó ekagé ámé gejenchi, yémbɔ áméne mpɔ mashwone.

²⁵ “Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Esɔwá ne enyú ekwá bɔ́ Farasi ejame nye dɔ́. Néndé gepɔge nyú gélu eké muú ayi ashwonege meso amo ne uchweri menyéé pópó, yémbɔ né mmu, abelege unó bi ji abɔ́ né mati mabomabo. Dépyé unó nnó bɔ́ áféérége nnó enyú délu cho né mbé

ushu Ɛsɔwɔ, yɛmbɔ matɔɔ nyú agbeé ne manwaá ne mmwólé unó unyɛé. ²⁶ Ɛnyú ekwó Farasi délú bɔɔ amɛ nónómé, bɔge mbɛ déshwóné mmu amo ne uchwɛri menyé, depyɛgé mbɔ meso ntó akpeage nyɛ.

²⁷ “Ɛfwyale ɛwé ɛgile ɛnyú anleré mabé Ɛsɔwɔ ne ɛnyú bɔɔ ekwó Farasi ɛjame nyɛ dɔɔ. Ɛnyú délú bɔɔ dembwólé, néndé ɛnyú délú eké manomé ayi áwaá mbɔmé né mfaá. Ɔgegé áji, álu malómáló né dafyɛ, yɛmbɔ né mmu ágbeé ne ugoó áwuú bɔɔ ne ufɔɔufɔɔ umpwapwáne unó. ²⁸ Wɛymbɔ ntó ne ɛnyú depyɛ wéna né dafyɛ nnó bɔɔ áférégé nnó ɛnyú delu cho né mbɛ ushu Ɛsɔwɔ, yɛmbɔ wáwálé alu nnó né mmu matɔɔ nyú ɛnyú delu bɔɔ dembwólé, ne degbóo mampyégé nchye.

²⁹ “Ɛfwyale ɛwé ɛgile ɛnyú anleré mabé Ɛsɔwɔ ne ɛnyú ekwó bɔɔ Farasi ɛjame nyɛ dɔɔ. Ɛnyú bɔɔ dembwólé, dékwɛge manómé bɔɔ ɛkpávɛ Ɛsɔwɔ ne ayi bɔɔ abi álu cho né mbɛ ushu Ɛsɔwɔ, ³⁰ dejɔge deké, ‘Ɛsé débó débé nyá gébégé ukwene antɛ sé mbɔ debó décho fɔ amu manwá bɔɔ ɛkpávɛ Ɛsɔwɔ bimɔ wó.’ ³¹ Ndere ɛnyú dejɔgé ne ukwene antɛ se mbɔ, ɛleré nnó ɛnyú délú upyáné bɔɔ abi áwané bɔɔ ɛkpávɛ Ɛsɔwɔ bimɔ. ³² Chóge yé mbɛ, dénéré mampyɛ gabo ayi nyá ukwene antɛ nyú áló ula mampyɛ. ³³ Ɛnyú mmyɔ, délú baá utɔɔ, déféré nnó dékáge bó ɛfwyale ɛwé ɛkpane nyɛ ɛnyú dékpe né ntoné mewɛ ɛwé ɛlá nómégé? ³⁴ Ne gétú ɛyígé na, ntɔme nyɛ ɛnyú bɔɔ ɛkpávɛ Ɛsɔwɔ, bɔɔ dénɔga ne anleré mabé Ɛsɔwɔ. Déwane nyɛ abifɔ, ne déwɔmé nyɛ abifɔ né gekwa, ágbó, détulege nyɛ abifɔ ne utó né mmu macha mmyɛmenɛne nyú ne déma déchyɛge nyɛ abifɔ ɛfwyale né malómáló.

³⁵ Ndere enyú dépyembɔ, gewu eyigé ukwene ante nyú áwané nyá bɔ́ abi álu cho né mbe ushu Esɔwɔ fa né mme gékpéne nye enyú mmye gelɔ́ ula ne manoó Ebel muú alú cho né mbe ushu Esɔwɔ kpaá gekwɔné né ami Sakariya maá Barakia ayi enyú déwané nya né metɔ́ metɔ́ echa upɛ né gelú eyigé ápyéɛ upɛ Esɔwɔ wyɛ. ³⁶ Me ngarege enyú wáwálé nnó gewú eyigé ukwene ante nyú áwané nyá bɔ́ abi álu cho né mbe ushu Esɔwɔ gélu enyú bɔ́ njyé eniné na mmye.”

Jisɔs asomége Jerosale
(Luk 13:34, 35)

³⁷ Jisɔs ajɔ́ge mbɔ aké, “E é, bɔ́ Jerosale! Bɔ́ Jerosale! Enyú dewane bɔ́ ekpávɛ Esɔwɔ ne detome abifɔ ne mataá, bɔ́ dentɔ́ abi Esɔwɔ atɔmé eta nyú! Mmua mé ndɔndɔ ne ndɔ manyweré enyú nkwere nkane mekwɔ akwérege baá bíí, yémbɔ enyú dékélégé fɔ. ³⁸ Gége yé nnó, melɔ nyú éla mé mábómé, éla mewa. ³⁹ Néndé ngarege enyú nnó, elɔ fina ejyége mbe, enyú démágé gésé me kpaá te bíí ebi enyú dejóge nye nnó, ‘Mejé ébé ne muú ayi achwɔ́ né mabɔ Atá.’ ”

24

Jisɔs agaré ndere áchɔ́ nye echa upɛ Esɔwɔ
(Mak 13:1, 2; Luk 21:5, 6)

¹ Jisɔs ajɔ́gé mbɔ, alyaá echa upɛ Esɔwɔ. Ndere ji ajyéé baá utɔ́ bíí áke áfíí ji nnó álere ji upú ebí átené né mmu dachi echa upɛ Esɔwɔ. ² Yémbɔ Jisɔs ashúú ebwɔ́ meko aké, “Pɔ́ enyú dége mbɔ uchánchá upú bina uko? Ngarege enyú wáwálé nnó ámuú nye

ubi uko kpá, té ne mataá ne mataá yéé ntaá némaa éni nélaá nyé mfaá nte népó.”

*Jisós agaré ndere ankwólé bíí ágéne nyé efwyale
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)*

³ Ewyágé Jisós ajye jwóle né mfaá Mékwé Olif. *

Baá utóó bíí ebwó ebwó ájyé bane ji, ágíí ji áké, “Garé esé, nde gébé eyige depó tiré na depyé nyé? Ne ndé ufóó unó upye nyé ne esé dékaá gébé eyigé wó achwó ne gébé eyigé mme ábyéé?” ⁴ Agígé mbó, Jisós ashúú ebwó meko aké, “Sége gébé nnó ekagé muú fó ábwólé enyú déno mewaá. ⁵ Nénde, gejamégé bóó áséle nyé mabó ma áchwó eta nyú. Adóó nyé ebwó ewómé ájóoge áké, ‘Me ne nlú Kras, Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa.’ Apye nyé mbó ábwólé gejamégé bóó áno mewaá. ⁶ Ne déwuú nyé ntó abya be kwókwólé ne enyú, ne ebi ámmye tete. Yémbó gébége unó bina uké upyéé, débégé fó ne efó. Nénde unó bina ubó mampye ne epófó nnó mme yina achwó kwya wó. ⁷ Gébé eyigémbó ntó maló kpakpa ámmye nyé ne ate ne ate afwa ne bóó bwó ámmye nyé ne ate, emímí mesa ekwene nyé malumalu. Mme yina anyíge nyé ne eshye abwólé né gejamégé malu. ⁸ Ewéna ebé nyé eké lé ula uló ubalé bí mendée awúu gébége nebye neké nemmye ji.

⁹ “Gébé eyigémbó ápyéne nyé enyú áfyé né amu bóó abi áchyege enyú efwyale ne áwáne nyé enyú. Maló mme meko ápaá nyé enyú gétúgé délú ankwólé ba. ¹⁰ Ewéna epyéé nyé gejamégé bóó

* **24:3** Elú wáwálé nnó: Mékwé ewéna ekamege mbó gétúgé ejamé unó ebi ákuú nnó Olifet dóó.

ája mmye meso, áferé metᵔᵔ ewé áfyéé ne Eᵔᵔᵔ, áchyege nye ate mankwaá ne ápaá nye ntó ate.

11 “Ne gejamégé bᵔᵔ ekpávé Eᵔᵔᵔ abi gebyᵔᵔ áchwᵔᵔ nye, ábwᵔlé gejamégé bᵔᵔ ánó mewaá. 12 Ne gétúgé nchye ayi bᵔᵔ ápye ájame nye dᵔᵔ, gejeé eyigé bᵔᵔ abᵔᵔ gebe nye sé dᵔᵔ. 13 Yémbᵔᵔ yéndémuú ayi akogé metᵔᵔ te kwyakwyaá áférege nye ji né efwyale gabo.” 14 Abya melómélᵔᵔ yina, ayi Eᵔᵔᵔ ágbárege nye gefwa ne bᵔᵔ bíí, ankwale ba agarege me ji mbaá bᵔᵔ mme meko nnó malᵔᵔ mako né mme ákaá ji, gébé eyigémbᵔᵔ ne mme akwyage nye.

*Jisᵔᵔ agaré nkane áchᵔᵔ nye Jerosale
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)*

15 “Danel muú ekpávé Eᵔᵔᵔ abᵔᵔ ajᵔᵔ nya atóᵔᵔ ne ‘geboboge genᵔᵔ eyi gechyege mekpᵔᵔ unᵔᵔ mbaá Eᵔᵔᵔ.’ Degene nye ndere genᵔᵔ eyigémbᵔᵔ gepyéé né mmu echa ure Eᵔᵔᵔ.” (Yéndémuú ayi akuú malᵔᵔ ᵔwe ayina akaá ula). 16 “Gébé eyigémbᵔᵔ, bᵔᵔ abi álu né Judiya ábᵔᵔ ájye ákwᵔᵔ mfaá makwe ábíí. 17 Yéé muú ayi alú mfaá gepú ekagé akyaá nnó ashulege mme, ajye bᵔᵔ genᵔᵔ né mmu gepú jíí. 18 Muú ayi alú ntó né mekwᵔᵔ áchᵔᵔgé yé gébé nnó akere mmú achwᵔᵔ bᵔᵔ nku gefwene wuú ne ábᵔᵔ. 19 E é ebéé nye mbᵔᵔ nnó ne andeé abi álu ne mane yé ne abi áchyége baá mámbᵔᵔ. 20 Néége mmye mbaá Eᵔᵔᵔ nnó gébé gebo eyigémbᵔᵔ, gébégé fᵔᵔ ne metᵔᵔ nshwᵔᵔne. Yé ebé lé bíí uwyaá. 21 Néndé gébé eyigémbᵔᵔ, gebéé nye lé gébégé gekpékpégé efwyale ewé té Eᵔᵔᵔ akwyé mme yina bᵔᵔ álá álu dangé ewú. Ne yé ewé emage be sé eké ewémbᵔᵔ epᵔᵔ. 22 Ne wáwálé alu nnó mbᵔᵔgé Eᵔᵔᵔ ala asᵔᵔ ndᵔᵔ efwyale

eyimbo eia mboó wó, ebyénnó yéé muú ayi apome nyé apó. Yémbó gétúgé bós abi Esowá ajyaa nnó ábé abii, asorege nyé ndó eyimbo eia mboó.

²³ “Ne mbogé muú agaré enyú nnó, ‘Gége Kras, Muú yi Esowá akweré ji elá gefwa alu fana,’ yéé agaré lé enyú nnó, ‘Alu né’, dékamégé fó ne ji. ²⁴ Néndé bós gebyo abi áké álu Kras ne bós gebyo abi ake alu bós ekpávé Esowá ntó áchwóó nyé. Achwógé ápyéé nyé ukpékpé ufélekpá ebi upwá amu. Apyembo nnó ábwólé bós ako ne mbogé meti ebege yé ebélé bós abi Esowá ajyaa nnó ábé abii, ábwólé ebwó ánó mewaá. ²⁵ Kaáge yé nnó mbó mé mbe ngaré enyú unó bina, gemégé nnó upyégé.

²⁶ “Yé muú achwóó agaré enyú nnó, ‘Gége ji alu mbo né mewaá’, déjyégé wyé. Yé agaré lé nnó, ‘Gége abii mbo né mmu baá upú’, dékamégé fó nnó elú wáwálé. ²⁷ Néndé ndere dasama akéle mamma, ne nebuú négénege, álo ne egbé ebwonye akwóné ne ebwóbe bós ako ágéne, wyembo ntó ne Maá Nte Mekwaá achwóó nyé.

²⁸ “Yéndé mbaá ayi genkwógé genó gebéé, eféé mbo ne denwonye etire denyéé unkwó unó dénwérege.”

Unó bi upye nyé gemégé nnó Maá Nte Mekwaá ákérege fa mme

(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ “Efwyale ewéna echwógé, ténéténé ayi ebyéé, ημεέ ekwene nyé gemuagemua. Mfaá ágénégé sé, ambe ntó ánómege nyé, ne unó bi uwyaá uto né mfaánebuú unyíge nyé. ³⁰ Gébé eyigémbó genó eyi gelére nnó Maá Nte Mekwaá achwóó, gegénege nyé né mfaánebuú. Ne bós maló mme meko áfyéé

nyε gepúgέ negbo álíle. Ne ágéne nyε nkane Maá Nte Mekwaá achwáó né mmu gekó ne uto bií, ne gekpékpégé énogé. ³¹ Ndere ji achwáó áfomege nyε gekpékpé mbá, ne atome nyε makiénné jíí nnó ájyé anyweré bós abi ji ájyaá né mme meko ábé abíí mbaá ama.

³² “Pεge gepoge genóoge fig degí genó wyε. Gébégé mata jíí álógé mántó bya uke enyú dekaá nnó nshwóné achwá shúle. ³³ Wyémbó ntó ne gébégé enyú dégégé unó bina uko uke upyéé, débó mankaá nnó gébé eyígémbó géla kwókwólé. ³⁴ Ngarege enyú wáwálé nnó njye eníné na négboó fó kpaá te unó bina ukó úpyeé. ³⁵ Mfaá ne mme ábyeé nyε, yémbó mekomejós wa alaá te kwyakwya.

*Yé muú ayi akaáge gébé eyigémbó apó
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)*

³⁶ “Yé muú ayi ákaá bíí ne gébé eyígé unó bina úpyéε nyε apó. Makiénné εσωω ne mfaánebuú ákaágé fó, yé Maá εσωω jimboó ákaá wó. Ekosé wyε Nte wuú ji mbií ne ákaá. ³⁷ Ndere epyéé nyá né gébégé Nowa, wyémbó ntó ne epyé nyé gébégé Maá Nte Mekwaá aké akerege meso fa mme. ³⁸ Ne gébé eyigémbó, gemégé nnó genyagé nnyi geshwa nyá bós, bós abó ányé, ányuú, ápyeé maba ne átuú baá né maba. Anyé kpaá te bíí bi Nowa ákpené mmu ékpe. ³⁹ Ndere apyεmbó, abó ákaá nya genó eyi gepye wó, kpaá te genyage nnyi geshwané εbwó ako. Wyémbó ntó ne epyé nyε gébégé Maá Nte Mekwaá akéregé meso fá mme. ⁴⁰ Né gébé eyigémbó ntó, ande apea áβεgé ne mekós aké apye utós, Maá Nte Mekwaá akpane nyε ama alyaa ama. ⁴¹ Andée

apea áβεγέ né mbaá ayi ákwóó unó, akpane nyε ama alyaá ama.

⁴² “Gétú εyigé na, débɔ mambε peé dégilé néndé, dekaá fɔ bíí bi Ata nyú akérege meso wó. ⁴³ Kaáge nnó mbɔgé mbóó gepú akaáge gébé εyigé menjó achwóó ne utuú manchwó gya gepú jíí, mbɔ abεé peé abame geji nnó ekáge menjó achwó agyá akpé mmu. ⁴⁴ Enyú ntó kpómege mmyε gétúgé Maá Nte Mekwaá akerege nyéε meso né gébé εyigé délá dékágé.

*Baá defwε abɔ mampyε matóó bwó chánchá
(Luk 12:41-48)*

⁴⁵ “Bεge ndere maá defwé ayi awyaá denḡa, apyε utóó bíí chánchá. Nte wuú alyaáge ji ne baá defwé abifɔ nnó apélé εbwó, achyεge εbwó menyé chánchá né gébé gelógéló. ⁴⁶ Galógáló abεé nyε ne maá defwé yimbɔ, gébége nte wuú akerégé meso agéne nyε nnó ji apyε utóó bíí chánchá. ⁴⁷ Ngarege enyú wáwálé nnó nte wuú abelege nyε ji ndere muú kpaá né unó bi ji awyaá uko nnó apélé. ⁴⁸ Ne mbɔgé maá utóó yimbɔ abεgé ayi áwyaá gepɔ gebo-gebo, ajóge nyε ne geme jíí aké, ‘Nte wa abelege nyε dóó ne achwó.’ ⁴⁹ Alɔ mantúlégé ate aḡme abifɔ, anyεé anyú mmóó ne ate anyuú mmóó ne abifɔ ákwene. ⁵⁰ Mbɔgé apyége mbɔ, nte maá utóó yimbɔ achwɔ kwó nyε ji neḡmé né gébé εyigé ji álá kaá nnó achwó wó. ⁵¹ Abanége ji mbɔ, achyεge nyε ji gekpékpé εfwyale εwé εbóó εpwóó amu, afyε ji né melu εwé εsɔwɔ afyéε nyε bóó dembwólé. Ne bóó alilé nyε anyεé maḡéné εwú.

25

Nekanémejó asó andée makpo afya

¹ Jisɔs afé mbe ajóge aké, “Gefwa eyigé Esɔwɔ ágbárege gelu eké asó andée makpo afya abi álweé mátúléká manjyé bane menɔ neba. * ² Né geluágé ebwó, abi ata awyaá defó ne abi ata akénege. ³ Abi ata abi akénege álweé mátúléká, yémbɔ ama kpá sé maweé ami fɔ nnó ami malu mmu mátúléká mábyége áamá áfyé wó. ⁴ Ne abi awyaá defó akpa maweé nnó ami malu mmu mátúléká bwó mábyége ebwó ama afye. ⁵ Ne elé menɔ neba yimbɔ alá achwó wáwá wó, géjá gékpá ebwó ábelé.

⁶ “Ne metó utuú eké ekwónege ebwó awú nkane bó akálege aké, ‘Menɔ neba achwó chwóge débáne ji.’ ⁷ Baá áɔandée bimbɔ áwúge mbɔ ákwilé ati mátúléká bwó. ⁸ Ne abi akénege ajye kɔ maweé mbaá abi áwyaá defó aké, ‘Chyege esé ekéké maweé defye né mátúléká sé áchwó nómé.’ ⁹ Abi áwyaá defó áshuú ebwó meko aké, ‘Ngba maweé amina makwánégé fɔ esé ne enyú, chóge mbaá bó abi ákpoó né melɔ déna amí nyú.’ ¹⁰ Ne ndere ajye mana maweé, menɔ neba yimbɔ achwó. Achwóge ase abi ata abi ákpomé mmye álú efé ágilé ji, afé ákpe né mmu gepú epaá neba ágbé menombi.

¹¹ “Ewyágé abifɔ ata abi ajye na maweé áchwó. Ala dafye ádoó menombi ákuú aké, ‘Ata Ata! néné esé menombi.’ ¹² Ne menɔ neba ashuú ebwó meko aké, ‘Me ngarége enyú wáwá wó nnó nkágé fɔ enyú.’ ”

* **25:1** Elú wáwá wó nnó: Né gepóge bó Jus muú abagé neba bó ajyé lyaá ji né gepú jí ne utuu.

13 Jisṓs anérégέ mantó nekanémejṓs eniné na aké, “Sege yé gébé néndé dekaágé fṓ bií ne gébé eyigé me nkerege meso.

*Nekanémejṓs baá defwε makpo alé
(Luk 19:11-27)*

14 “Gefwa eyigé Eṣṓwṓ ágbárege ne bṓs bií gelu eké nekanémejṓs eniné na: Mende fṓ abó ajyεé neke, gébégέ ji achwṓṓ jyεé, akuú baá defwé bií ako, akaré ebwṓ ηka nnó áke gese ne eji. 15 Achyεé ama uba ηka uta, achyε ayifṓ uba upea ne achyε ntó ayifṓ geba géma. Akare ebwṓ ηka eyina ndere yéndémuú akáge gbáre atane afe neke. 16 Ayi aselé uba ηka uta, achṓ sé gébé wṓ, ajyε lṓ gese manke. Abó ntó nsa uba ηka uta. 17 Wyεmbṓ ntó ne ayi aselé uba upea apyεé. Ji ntó abó nsa uba ηka upea. 18 Yémbṓ ayi aselé geba géma ajyε cho mme aníí ηka nte wuú.

19 “Ebelégé nte bwṓ akeré meso né neke eniné ji abó ajyεé. Akuú ebwṓ ako nnó áchééré áge ndere yéndémuú ápyεé ne ejíí ηka. 20 Ne ayi achyεé ji uba ηka uta achwṓ téné mbe ushu nte bwṓ, ajṓṓ ne ji aké, ‘Ata ṓchyεé nyá me uba ηka uta, nke gese ne eji, mbṓ nsa uba ebifṓ uta gé eji na.’ 21 Nte wuú ashúú ji meko aké, ‘Ṗpye dṓṓ, ṓlu maá defwé melómélṓ, muú akage nere metṓṓ ne wṓ. Te ndere ṓleré nnó ṓkage gbáre ekéké ηka chánchá, mbelege nyε wṓ né melu εwé ṓgbárege gejamégé ηka. Chwṓ kpe mmu denyé epaá wa ne metṓṓ megṓmega!’

22 “Ne maá defwé ayi achyεé ji uba ηka upea achwṓ ntó mbaá nte bwṓ. Ajṓṓ ne ji aké, ‘Ata ṓchyε nyá ntó me uba ηka upea, nke gese ne eji. Mbṓ nsa uba ebifṓ upeá gé eji na.’ 23 Nte bwṓ ashúú ji

meko aké, ‘ጋጥይe dᓄᓄ ᓄlu maá defwε melósméló, muú akage neré metᓄᓄ ne wᓄ. Te mbaá ᓄleré nnó ᓄkage gbáre ekéké ስka chánchá, mbelege nye wᓄ né melu εwé ᓄgbárege gejamégé ስka. Chwᓄ kpε mmu denyé epaá wa ne metᓄᓄ megᓄmegᓄ!’

²⁴ “Ne kwyakwya ayi achyεé ji gébagé ስka géma achwᓄ ntó eta nte bwᓄ. Ajᓄᓄ ne ji aké, ‘Ata menkaá nnó depᓄ tyεé demmye amba. ጋlu eké muú ayi agóme menyεé né mekᓄᓄ ayi nlá kágé meso yi ápéne. ²⁵ Getú eyigémbᓄ, mbᓄ εfᓄ nnó ስka jyε ενόgέ ᓄchyεge nye me εfwyale. Njyε cho mme nniú εji wyε nnó ekagé ενó. Gé ስka jyε na se.’

²⁶ “Ne nte bwᓄ ashuú ji meko aké, ‘Wᓄ ᓄlu maá defwé mebomebo, ne mémbwá, ᓄᓄᓄgέ ᓄke me nlu eké muú ayi agóme menyεé né mekᓄᓄ ayi nlá kágé meso ayi ápéne ne nkyεé mbwé né mbaá ayi nlá ntyaá depomé wᓄ. ²⁷ Gétú eyigémbᓄ, mbᓄ ᓄbᓄ ᓄfyé ስka ya né gepúgέ ስka nnó nkeregé meso nse εji ne nsa mfaá.’ ²⁸ Ajᓄᓄgέ mbᓄ, agaré baá defwé abifᓄ aké, ‘Te mbaá ji aleré nnó akaáge gbáre fᓄ ስka eyimbo, sége εji déchyεé muú ayi awyaá uba ufya. ²⁹ Kaáge nnó muú ayi abᓄgέ nsá né genó, ji ne ámáge gbεé ji εbwᓄ nnó ji abᓄ gejamégé unó. Yémbᓄ muú ntó ayi álá abᓄᓄ nsá né genó eyigé me nchyεé ji wᓄ, yé ékéké genó εwé ji awya, ásélé nyé geji eta wuú, nnó álá amu mawa. ³⁰ Ne áfomé ji ntó né epinyá gemua né dafyε, mbaá ayi ji awuú nye ubalé, alíle anyεé mánéné.’

Gefᓄ eyigé Esᓄwᓄ apáne nye mpa bᓄᓄ né bií bi kwyakwya

³¹ “Gébége Maá Nte Mekwaá achwᓄgέ ne ενógέ, chóncho ne makiénné jií ako, ajwᓄlege nye né

mfaá geluógé gefwa jíí eyi gewyaá enógé, ³² ne bɔ́ átaneye nye né malo mme mako anyweré né mbe ushuú wuú. Eféé mbo, akarege nye ebwɔ́ matoó apea nkane membamé magɔ́ɔɔme afergege magɔ́ɔɔme ayi álú choncho ne menmené ɔ́me. ³³ Abelege nye ntoó nema né egbé ebwɔ́nye wuú, nema né egbé ebwɔ́ebe wuú. ³⁴ Ne mfwa ajɔ́ge nye ne bɔ́ abi alú né egbé ebwɔ́nye wuú aké, ‘Chwɔ́ge enyú bɔ́ abi Nte wa ajéle enyú. Denyé gefwa eyigé ji akwyéé mé abelé eta nyú teé gébégé mme aló. ³⁵ Néndé mesa abó ámmye me, déchyéé me menyéé, mmwólé manaá epye me, déchyéé me manaá nyú, dége me ndere menkéé, dése me. ³⁶ Mɔ́ ne mandeé mamfyé, déchyéé me mandeé, mbó mmeé dépele me, nkpe denɔ́ dekene degene me.’

³⁷ “Eféé mbo ne bɔ́ abi alú cho né mbe ushu Esɔ́wɔ́ ashúge nye ji meko aké, ‘Ata ndé gébé esé degene mesa ammye wɔ́, dechyéé wɔ́ menyéé, mmwólé manaá epyéé wɔ́ déchyéé wɔ́ manaá ɔ́nyuú, ³⁸ ne ndé gébé ntó dégené wɔ́ ndere menkéé, dénené wɔ́, ɔ́lú gejó́géné dechyéé wɔ́ mandeé ɔ́fyéé? ³⁹ Ndé mbaá dégené wɔ́ ɔ́mée, dépelé wɔ́, ɔ́kpené denɔ́ esé dékené dégené wɔ́?’ ⁴⁰ Ne mfwa ashúge nye ebwɔ́ meko aké, ‘Me ngarege enyú wáwálé nnó te mbaá enyú depye unó bina ne aɔ́me ba, yé ebélé mbaá muú ama ayi álá aɔ́ea gеме wɔ́ né geluage aɔ́me ba ebyénnó depye mbo lé ne me!’

⁴¹ “Ne abwɔ́lege nye mmye ajɔ́ ne abi alú ji né egbé ebwɔ́ebe aké, ‘Kwilege me ushu, enyú abi mfaánebuú ashule enyú mmye, débó manjye né ntoné mewе ewé elá nómegé, ewé me nkweé mé mbelé mbaá danchɔ́meló ne makiénné jíí.

42 Néndé mbó nlu mesa déchyéé me menyéé wó, mmwólé manaá epyéé me, déchyε me manaá nnó nyú wó, 43 dégé me ndere menkéé, déne me wó, nlu gejógéné dechyéé me mandeé nnó mfyε wó, mmeé dechwó gé me wó, nkpe deno dekéé dégéné me wó.’

44 “Éféé mbó ne ebwó áshuge nyε ji meko áké, ‘Ata ndé gébé εsé dégené mesa ammyéé wó, mmwólé manaá epyéé wó, εsé délá póó wó wó? Ne ndé gebe ntó degene wó nkane menkéé, omeé, ne okpene deno εsé délá depoo wó wó?’ 45 Ne ashuge nyε ebwó meko aké, ‘Me ngarége enyú wáwálé nnó, te mbaá enyú délá póó yéé muú ama ayi álá ahea γεε né geluagé aηme ba bina wó, εbyénnó depoo fó me wó.’

46 Gétú eyigéna, bóó bimbó ákpene nyε né εfwyale εwé elá εbyéé yémbó abi alu cho né mβε ushu Εσωω anyé nyε geηwá eyi gélagé byé.”

26

Ajóó geju manwá Jisós

(Mak 14:1, 2; Luk 22:1, 2; Jón 11:45-53)

1 Jisós anérégé manlere unó bina uko, ajóó ne baá utóó bií 2 aké, “Enyú dékaá με nnó epaá koó upú elú ndó fi ελέé, né bií bimbó, achyεgé nyε me Maá Nτε Mekwaá mankwaá nnó áwó me né gekwa.”

3 Wyε né gébé eyigémbó anóó baá ámpyεé upe Εσωω chóncho ne ákpakpa melo ágbare ujwóle né gepúgé Kaifas ayi alu εtukpe ámpyεé upe Εσωω,

4 ajóó geju ndere ebwó apyεé ne apyε Jisós né defya awá. 5 Yémbó áferé áké, “Dépyεgé fó ji gébégé epaá εwéna, ékágé bóó aηme ummyε né melo.”

Awaá Jisós mawéé né meló Bétáni

(Mak 14:3-9; Jón 12:1-8)

⁶ Né gébé εyígembɔ, Jisɔs alu né melɔ Betani né mmu gepúge Simun ayi abɔ amee uba, akuú ji nnó εbwɔ ájye anyé menyee. ⁷ Nɔere εbwɔ anyé menyee, mendée fɔ akpe ne maweé gebé ami majamé ηka dɔ́. Maweé amibɔ malu né mmu ekpómé ewé akwyeé ne genó eyigé akuú nnó alabasta. Akpé gé mbɔ amo Jisɔs maweé ami mbɔ né mekpó.*

⁸ Ne baá utɔ́ Jisɔs ágégé mbɔ, matɔ́ ásɔ́ εbwɔ mmu te ágígé ate áké, “Ulannó ji áchɔ́ maweé amina? ⁹ Mbɔ ákpoó mami áse gejamégé ηka, áchyéé mbaá ubyá bɔ́.” ¹⁰ Jisɔs akaá mé genó eyigé εbwɔ áférege né mmu matɔ́ bwɔ́, ashuú εbwɔ meko aké, “Ulannó enyú déchyége mendée yina εfwyale? Ji apyémbɔ lé genchánchágé genó eta wa. ¹¹ Ubyá bɔ́ úlú ne enyú yéndégébé yémbɔ gébé eyigé me mbée ne enyú géjá sé wɔ́. ¹² Mendée yina amo me maweé mina mmye nnó gébége ngboge ánií me niíge. ¹³ Ne me ngarége enyú wáwálé nnó yéndé mbaá ayi bɔ́ ágárege nye Abya melóméló yina né mme meko, ágárege nye ntó genó eyigé mendée yina apye. Nkane ágárege, mbɔntó ne áteé nye ji yéndégébé.”

*Judas akame mankpó Jisɔs
(Mak 14:10, 11; Luk 22:3-6)*

¹⁴ Ewyágé, maá utɔ́ Jisɔs ama né geluágé abi áfyaneápeá ayi akuú ji nnó Judas Iscarot ajye báne anɔ́ baá ámpyee upe Eɔwɔ, ¹⁵ ajɔ́ ne εbwɔ aké, “Mbógé me mfyegé Jisɔs né amu nyú déchyege me ndé?” Ajɔ́gé mbɔ, ápa uba ηgba bɔ sere esaá meso

* **26:7** Elú wáwálé nnó: Ntaá né alabasta nétánege nya né melo Ijip, mendée yimbɔ achwɔ́ né maweé gebé mimbɔ, abɔ mamí, agbé né mekpó.

efya áchye ji. ¹⁶ Efée ne Judas álóó mankélégé meti ewé ji apyéé ne Jisós akpe ebwó né ámu.

Jisós anyéé epaá koó upú ne baá utóó bíí

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13, 21-23; Jón 13:21-30)

¹⁷ Né bíí mbe, ebi epaá bred yi alá muálé elóó, baá utóó Jisós ájye gií ji áké, “Ndé mbaá ayi ákélege nnó esé déjyé détyéé menyéé epaá koó upú wyeé?” ¹⁸ Agigé mbó Jisós ashúú ebwó aké, “Chóge né meló kpaá, déjyégé dégéne nye mende fò, gárege ji nnó, ‘Ménleré aké, gébé ya gékwané; ne me nkélege manyé menyéé epaá koó upú ne baá utóó ba né gepú jyé.’ ” † ¹⁹ Ne baá utóó Jisós apye wye ndere ji agaré ebwó, átyé menyéé epaá koó upú.

²⁰ Nkwale ákwónégé Jisós ne baá utóó bíí áfyaneápeá, ájwolé ka manyé menyéé. ²¹ Ne ndere ányéé, Jisós ajóó ne ebwó aké, “Me ngarege enyú wáwálé nnó, muú nyú ama achyege nye me mankwaá.” ²² Mechó ewé epye ebwó ábó efwyale né matóó ne aló mangií ji ama, ama áké, “Ata nnó élé me?” ²³ Agigé mbó Jisós ashúú ebwó meko aké, “Elé muú ayi ebwó wuú ne ewa etuúge né mmu akpánkpa ne akpóó nye me. ²⁴ Ne Maá Nte Mekwaá agbóó nye wye ndere ηwe Esowó abó ajóó mé te gachií, utonkwa ube ne muú ayi akpóó nye Maá Nte Mekwaá. E é! Mbogé nnó ábé dambyé muú yimbó, mbó eló kpaá epwó.” ²⁵ Jisós ájógé mbó Judas ayi alú mankpóó ji achwó gií ji ntó áké, “Ménleré nnó élé me?” Jisós ashúú ji meko aké, “Mbó ne wó ojóó.”

† **26:18** Elú wáwálé nnó: Gébé eyigé Jisós aké gekwané, ele gébé eyigé ábóó manwó ji né mfaá gekwa.

Menyée Ata Jisəs

(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Kor 11:23-25)

²⁶ Ne ndere ebwó álú nyéε menyée yimbə, Jisəs abó ntó bred, anemmyε, achyée matame mbaá Esəwə. Agyá ntó bred yimbə uba uba, akaré mbaá baá utóó bií ajóó aké, “Gége menyammyε wa na. Sége dényé.” ²⁷ Ne abó ntó amo ne mmóó mmu, anemmyε achyée matamé mbaá Esəwə, achyée ebwó aké, “Sége dényú enyú ako. ²⁸ Gége manoó ma na, amí malu menomenyée éwé Esəwə anyéε nye ne bəó bií. Magbélege nyé né mme mampyε nnó Esəwə ájíínte gabo ayi gejamégé bəó ápyéé.” ²⁹ Ama ajóó ne ebwó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó ndere nnyú mbə mmóó mína kwyakwya, mmagé nyú sé amícha kpaá te nnyú nye ami make ne enyú né gefwa eyigé Nte wa agbárege.” ³⁰ Ne ebwó ánérégé, ákwá ekwə áféé Esəwə átané ákwó mfaá Mekwe Olif.

Jisəs agaré ndere Pita áshyáa nye ji

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jón 13:36-38)

³¹ Ewyágé Jisəs ajóó ne ebwó aké, “Enyú ako de-boó nye delyaá me ne utuú bina mbə ne ásáme né mmu ηwe Esəwə nnó Esəwə aké, ‘Nwane nye membame mágónηme ne ekwó mágónηme eláa nye tyátyá.’ ³² Ne nkwlégé né negbo, mbə nye mbe ne enyú né gebagé mewaa Galilíi.” ³³ Ajóógé mbə Pita ashúú ji meko aké, “Yé ebélé nnó bəó ako ábó alyaá wə, me nlyágé fə wə.” ³⁴ Ne Jisəs ntó ashúú ji meko aké, “Pita, gó ngaré wə wáwálé nnó utuú bina gemégé nnó menə mekwə akú, wə əshyaa nye ndə eléé nnó wə ókágé me.” ³⁵ Ndere Jisəs ajóó mbə, Pita anyémenó aké, “Yé ebé lé negbo, ngbóo ne

wɔ, nshyáá fɔ wɔ.” Wyémbɔ ntó ne baá utɔ́ abifɔ anyémeno mampye.

Jisɔs anemmye né Getsemane
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Anérégɛ efɛ́ Jisɔs asé ebwɔ́ áfɛ́ né melu ewé ákuú nnó Getsemane wyéé né mékwé ewémbɔ. Akwónégɛ́ éwu, agaré ebwɔ́ aké, “Jwólege fa, mente mmye mbe gachyé manénemmye.” ³⁷ Ndere ji atené mmye mbe manémmye asé Pita ne baá Sebɛdee apeá (Jɛmsi ebwɔ́ ne Jɔn) ndere ebwɔ́ ájye meshwe ne masómé makwɔ́ Jisɔs metɔ́. ³⁸ Ne ajɔ́ ne ebwɔ́ aké, “Masómé amí malú me metɔ́ maténe me meti negbo. Yémbɔ jwólege fa, debe peé ne me.” ³⁹ Atégɛ́ yéé mmye mbe gachyéé ató mano mme, amo ushuú mme anemmye aké, “Nte wa mbɔgɛ́ elú kɔkɔge fére amó efwyale yina átáné me mmye, yémbɔ pye genó eyigé wɔ ɔkelege épɔ́ fɔ eyigé me nkélege.” ⁴⁰ Ne ákerégɛ́ meso né mbaá ayi baá utɔ́ bíí abi aléé álú, abané ebwɔ́ ndere ábélege géjyá. Ajɔ́ ne Pita aké, “Nnó enyú dékágɛ́ bɛ́fɔ́ peé ne me, yéé lé né nchwaneke ama? ⁴¹ Bɛ́ége peé, dénénemmye mbaá Esɔwɔ́ nnó ékágɛ́ enyú dékpé né mmuameno. Matɔ́ nyú ákélege nnó enyú dénénemmye yémbɔ menyammye nyú áwyá gepwá.” ⁴² Ajɔ́gɛ́ mbɔ ama akéré meso manemmye aké, “Nte wa, mbɔgɛ́ ɔkélégɛ́ fɔ manke ŋkɔ efwyale ayina akoó me, gó me nyú ji ndere wɔ ɔkele.” ⁴³ Ne amá akérégɛ́ ndɔ eyi egbeé epeá né mbaá baá utɔ́ bíí álú, abané wye ndere ebwɔ́ ábélege géjyá néndé géjyá gejá ebwɔ́ ame dɔ́. ⁴⁴ Ne Jisɔs amágɛ́ lyaágɛ́ ebwɔ́, ajye nemye ndɔ eyi egbeé eléé annyuaré wye mmyemenene eyimbɔ.

⁴⁵ Ne ama kérégέ mbaá baá utóó bií ajóó ne ebwó aké, “Délú bélege géjyá, degbeége mmye? Gége gébé gekwané eyigé áchyege nyε Maá Nte Mekwaá mankwaá ne áfyé ji né amu bóó ubeé. ⁴⁶ Kwilege mme déjyé, gége muú ayi achyege nyε me mankwa mbó alé chwó.”

Apyε Jisós

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jón 18:3-12)

⁴⁷ Wye ndere Jisós alú jóóge mbó, maá utóó wuú ama ayi akámege Judas né geluágé abi áfyaneápeá achwó ne njuné bóó. Bóó bimbó ágbaré bó aparanja ne mámbó unóó. Bóó bi átómé ebwó élé anóó baá ámpyεé upe Esówó ne ákpakpa meló.

⁴⁸ Eké epyεmbó, Judas abó mé mbe agaré ebwó aké, “Muú ayi me ntyaáge gége ji mbó pyége.”

⁴⁹ Akwónégé, yé gébé achó sé wó, akoó cho afé mbaá Jisós aké, “Ménleré ntamé,” akpá ji atyaá.

⁵⁰ Atyágé ji mbó, Jisós ajóó ne ji aké, “Mejeé wa, chó mbe ne utóó byéé.” Ajóógé mbó bóó bimbó áchwó ápyε ji agbaré ji ne amu matomato.

⁵¹ Agbárégé Jisós mbó, muú ama né geluágé abi álú ne Jisós, ajuú aparanja asó etu memfwé etukpe ámpyεé upe Esówó. ⁵² Ne Jisós ajóó ne ji aké,

“Shwóré aparanja wye né mmu mekó, néndé bóó ako abi ámmye umye ne aparanja, agboó negbone aparanja. ⁵³ Óferé nnó nnege mmye mbaá Nte wa nnó apoó me, atómé fó gejamégé makiénné ji nnó áchwó apoó me? ⁵⁴ Yémbó, me mpyεgé mbó, epyε mbó nnó ne unó bi ηwe Esówó ajóó upye wáwálé?”

⁵⁵ Wye né gébé eyigémbó, Jisós ajóó ne gejamége bóó bimbó aké, “Ényú dechwó na ne bó aparanja ne mámbó unóó mampye me nnó me nlu menjó?”

Me nlú fa ne enyú yéndé bií, nlerégé mekomejóó
 Ἐσωω né εcha υπε, nnó débó degεέ me mampyε wó?
⁵⁶ Yémbó, depó etiré depyε mbó na, nnó unó bi bóó
 εκπάvé Ἐσωω ásamé ubé wáwálé.” Ἐφέé ne baá utóó
 bií ako áboó ályaá ji.

Jisós akpe unóó mpa

(Mak 14:53-65; Luk 22:63-71; Jón 18:13, 14, 19-24)

⁵⁷ Ne baá utóó bií alyágé ji mbó, bóó abi ápyεne
 ji, ase ji áfé né gepúgé Kaifas ayi alu etúkpe amppe
 υπε Ἐσωω. Ἐφέé mbó nto ne anleré mabé Ἐσωω
 chóncho ne ákprakpa meló anyweré. ⁵⁸ Ne ndere
 ájye, Pita akwólege εbwó meso gachyεέ, gachyεέ
 kpaá te akpené né mmu dachi etukpe amppe υπε
 Ἐσωω. Akpégé, ajye jwóle ne ámbamé dachi etukpe
 mangé genó eyigé apyε mbaá Jisós. ⁵⁹ Anóó baá
 amppe υπε Ἐσωω ne bóó ako abi ájwólé mmu εcha
 eso, ákelé amamá mpa gebyó mamma Jisós mmye
 nnó áwá ji. Yémbó ágé yeé εma wó. ⁶⁰ Ne ge-
 jamégé bó ntésé gebyó átané áma Jisós depó mmye,
 yémbó yeé mémá εma εwé eléré nnó Jisós akwé
 mpa επό. Ewyágé, bó ntésé gebyó apeá achwó, ⁶¹ ne
 ájwó aké, “Maá mende yina ji aké, me nkagé mú
 εcha υπε Ἐσωω ne gemégé nnó ndó eléé εκwóné
 mmagé nténe εwú.” ⁶² Ἐφέé mbó ne etúkpe amppe
 υπε Ἐσωω akwilé ajwó ne Jisós aké, “Wó ntó wóó
 ne meko manshuú né depó etire bóó ájwóoge mbó
 nnó wpyε?” ⁶³ Yémbó, yeé meko Jisós ashuú ji wó,
 etukpe εma ημέρε εjwó εκέ, “Me ngígé wó né mabó
 Ata Ἐσωω, muú alú mebe yéndégébé, mbógé wó ne
 ólú Maá Ἐσωω, Muú yi Ἐσωω akweré ji elá gefwa
 gáré.” ⁶⁴ Agígé mbó, Jisós akamé aké, “Mbó ne wó

ojóó. Yémbó mengaregέ enyú wáwálé nnó: meso gébé degéne nye ndere Maá Nte Mekwaá ajwólé né egbé ebwonye Esowó ayi apwóó amu ne dégene nye ntó ndere achwóó né mmu gekógé mfaánebuú!”
⁶⁵ Jisós ajóógé mbó, etúkpe ampye upe Esowó agyá mandeé jíí né mmye manleré nnó metóó esó jí dóó, akálé aké, “Amége mmye ne Esowó! Ndé gécha démage kéle bó ntésé? Enyú ambóó dewú mé ndere jí ámége mmye ne Esowó!” ⁶⁶ Déferé nnó ápyéé nnó ne jí?” Agígé mbó, bóó ako áwya áké, “Akwe mpa ne abó mangbó.” ⁶⁷ Eféé ne álóó mankpó Jisós matye ushu ádoó jí ukpékpé ne bóó abifo ádoó jí maka, ⁶⁸ ájwyagé jí áké, “Wó olu Kras, Muú yi Esowó akweré jí elá gefwa. Garé esé, Waá adoó wó?”

Pita ashya nnó akadgé fó Jisós

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jón 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ndere epyembó, Pita alú wye ka né dachi etúkpe ampye upe Esowó, aké apelé maá mesó mendée fó alú maá defwé etúkpe ampyéé upe Esowó, achwóó jóó ne jí aké, “Wó ntó óbó olú ne Jisós muú Galilí.” ⁷⁰ Ajóógé mbó, Pita ashya né mbe ushu ebwó ako aké, “Chaá-ó nkaá yé geno eyigé ójoge mbó wó.” ⁷¹ Ashyágémbó akwilé afé né menombi gébámé. Eféé maá mesó mendée ayi fó agégé jí ajóó ne bóó abi átené eféé aké, “Mende yina abó alú ne Jisós muú Nasaret.” ⁷² Yémbó Pita ama shya wye shya afyé amu mewé aké, “Wáwálé nkaágé fó mende yimbó.” ⁷³ Eké ewyage bóó bi átené eféé áchwóó jóó ne jí aké, “Wáwálé gebíí gepó mmu, wó ntó olú muú bwó ama néndé nénóme mejóó neé néleré mbaá ayi wó otané.” ⁷⁴ Ndere

ájóó mbə Pita aké. Me nkaá kpé mende yimbə te mfaánebuú. Wyε ndere ji akélege mbə, aké awúu menə mekwə akú kəkəgəlókóó.⁷⁵ Ne ténéténé yimbə Pita ate mekomejóó ayi Jisəs abó ájóó ne ji nnó, “Gemégé nnó menə mekwə akú, ɔshya nyε ndə ελέε nnó ɔkaágé fó me.” Ne atané dafyε anyə meko ngbó ali segé segé.

27

Afē né Jisəs mbaá Palet

(*Mak 15:1; Luk 23:1, 2; Jɔn 18:28-32*)

¹ Bií uɣyágé ne dondo, anóó baá ampyε upε Eɔwə ne ákpakpa melə áchomé, áɔ mala ndere ápyε ne áwá Jisəs. ² Ne ánérégé mansə mala, áwé Jisəs amu áse ji áfé mbaá Palet gəmena bóó Rom.

Negboné Judas

(*Anɣ 1:18, 19*)

³ Judas muú akpoó Jisəs ágégé nnó ásó mpa nnó áwáne Jisəs, byə ukərə ji mmu, aferé nnó ji apyε gabo, akpá uba ηgba sére esaá meso efya eyi ji abó akpoó Jisəs ajyε shuú etukpe ampyε upε Eɔwə ne ákpákpá melə. ⁴ Ajóó ne ebwó aké, “Mpyε gabo manchyaá manoó nte mekwaá ayi álá apyéé gabo wə.”

Bóó bimbə áshuú ji meko aké, “Ewémbo eta esé ndere ndé? Gabo ayi mbə akpa wə.”

⁵ Ajóógé mbə, Judas atyá ηka eyimbə eféé né metóó gepú echa upε Eɔwə atané ajyε shíí gemε jíí.

⁶ Ne anóó baá ampyε upε Eɔwə ápwé ηka eyimbə. Ajóó aké ηka eyina élé ηka manoó, ne ébé sé ekamé fó nnó décho ηka eyina melu ema ne eyi elu ne mmu mekwa ηka echa upε Eɔwə wó. ⁷ Afyégé makpo

bwó mbaá ama, áke ábóó ηκα εyina ána melu mme mbaá menkwyε unje meseé anigé anke bóó wyε. ⁸ Ελο né gébé eyigémbó kpaá τε fina álú ákuú melu mme εwémbó nnó mewaá manoó.

⁹ Εpyémbó nnó mekomejóó ayi Jεrimaya muú εkpávέ Εσωω abó ajóó abε wáwálé. Ji ajóó nya aké áσε uba ηgba bó sére esaá meso εfyá eyi elú gese eyi bóó Isreli ákamé mana ji, ¹⁰ άpyε wyε ndere Εσωω agaré me ana melu mme mbaá menkwyéé ujemeséé.

Palet agii Jisós bó nkwé

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jón 18:33-38)

¹¹ Ndere Jisós atené né mβε ushu Palet gomena bóó Rom, Palet agii ji aké, “Wó ne olú mfwa bóó Jus?”

Ne Jisós ashúú ji meko aké, “Elu nkane ojóó.” ¹² Yémbó gebyó eyigé anóó baá ampyε upe Εσωω ne ákpakpa meló ámalé ji mmyε, yéé meko Jisós ashúú ji wó. Ajwólé wyε ji nyámé. ¹³ Ne Palet agii yé ji aké, “Nnó wó owuú mbó fó depó εtiré bóó bi áké wó opyε?”

¹⁴ Yémbó Jisós ajwólé wyε ji nyámé. Εwéna epyε mfwa bóó Rom akwe tametame.

Palet asó mpa nnó dwa Jisós

(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jón 18:39—19:16)

¹⁵ Ne gepógé gómená bóó Rom, gélu nnó yéndé ημε, gébégé epaá koó upú, áferéagé muú denó ama né gepúgé denó, ndere bóó ákélege. ¹⁶ Ne wyε né gébégé epaá koó upú εwémbó, mende fó ayi bóó akaá ji dóó gétúgé depó εtiré ji apyéε abó akpε denó. Akamege Barabas. ¹⁷ Ne ndere meló meko εchomé né dachi Palet, Palet agii εbwó aké, “Enyú dekélege

me mferé ndé muú né deno; Barabas waá Jisós muú ayi ákuú ji ntó nnó Kras?” ¹⁸ Palet agiú mbó néndé akaá chánéné nnó elé wye né nchye detú ne ákpakpa bós Jus ápyené Jisós áchwó ne ji eta wuú. ¹⁹ Ne ndere Palet ajwolé né mmu echa eso apane mpa yina, mendée wuú ató áchwó gáre ji aké, “Féré amu né mpa mende yimbo, néndé apye gabo fó wó. Genó eyigé Esowó alere me né géjya gétú jii fina gechye me efwyale dós.”

²⁰ Yémbó anós baá ampye ure Esowó ne ákpakpa melo áfyé eshye nnó ájóó nnó Palet aféré Barabas né deno, alyaá Jisós nnó áwá. ²¹ Ne Palet ama agiú ebwó aké, “Ebwó bina apeá, ndé muú ayi enyú dékélege nnó mferé ji né deno?”

Ashuú ji meko aké, “Esé dekélege nnó wó oféré Barabas.”

²² Palet ama anmère agiú ebwó aké, “Enyú dékélege me mpye yéé nnó ne Jisós ayi ákuú ji ntó nnó Kras?” Ama áshuú ji meko aké, “Gó áwó ji né gekwa.”

²³ Ajósógé mbó, Palet ama gií ebwó aké, “Ulannó enyú dékélege nnó áwá ji? Ndé gabo ayi ji ápyé?”

Yémbó, ebwó áwya wyale ne eshye aké, “Gó áwó ji né gekwa!”

²⁴ Ne Palet agégé nnó ji atulege mmye detú efwyale ekagé tane mbógé ji álá akamé nnó áwá Jisós wó, Ató ájye chwé manaá, áchwóó chyée ji ashwóné amu né mbe ushu bós bimbo aké, “Amu ya apó né negboné mende yina, gé efwyale nyú mbó”.

²⁵ Ajósógé mbó, bós bimbo ákamé aké, “Gó gewu eyigémbó gewilé esé mmye chóncho ne baá esé.”

²⁶ Palet aférégέ Barabas né deno. Atulé Jisos ne geto ne álé lyaá nnó boó bee Rom ája ji ájyέ áwó ji né gekwa.

*Boó bee ájwyagé Jisos
(Mak 15:16-20; Jon 19:2, 3)*

²⁷ Palet alyagé Jisos nnó áwó ji né gekwa, boó bee bií áse Jisos áfé ne ji né εcha gomena, ákuú boó bee ako áchwó nó ji mme, ²⁸ áferé ji mandeé mmyε, áfyé ji εwulé megélé εwé elú eké nkúu afwa. ²⁹ Ato elá meshii áfaá Jisos né mekpo ne áfyε ji ntó meto né εbwó eké meto gefwa. Ápyéggé mbó, átóme manó né mbe ushu wuú ne ájwaáge ji áké, “Wó Mfwa boó Jus neki nébé ne wó.” ³⁰ Ndere ájwyáge ji mbó, ákpóo ji matyé mmyε, ne áfóó meto εwémbó né εbwó wuú ádo ji né mekpo. ³¹ Anérégέ mánjwya ji, áferé nkúu megélé yimbó ákeré áfyε ji mandeé jii né menyammyε wuú. Aja ji ájyε wó né gekwa.

*Áwó Jisos né gekwa
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)*

³² Ndere ájyεé, átuú ne mende fo né meti ayi ákuú ji nnó Simun muú meló Sereen, ápyε ji ne utó nnó akpá gekwagé Jisos. ³³ Akwónégé né melú éwé ákúu nnó Golgota, mabó ami matene nnó “Melú Uηkónkó Makpo” ³⁴ áchyεé Jisos mmóó amí áchwaré ne genó εyi génywónege nnó anyú ne afwórégέ mami, ashya manyú.

³⁵ Ébwó áwógé ji, áηme gefógé megyaá fo nnó ákaré mandeé jii. ³⁶ Anérégέ ájyε jwóle mme ábáme Jisos εφεé. ³⁷ Ndere εbó εpyéε mbó ása genó εyigé áké Jisos apyε né gebagé genó awó né mekpo gekwa εyigé áwómé Jisos wyεé. Ása wyε áké, “Gé

Jisṓs Mfwa bṓó Jus na.” ³⁸ Wye né bií ebií mbṓ, áwṓ nyá ntó anjo apeá né ebi bwṓ ukwa. Áwṓ ama né ejií gekwa né egbé ebwṓnye Jisṓs ne ama né egbé ebwṓbe wuú.

³⁹ Ne bṓó abi ákoge koógé ájúu Jisṓs mashye mmye, ákamege ne makpo ájwyage ji áke, ⁴⁰ “Wṓ muú ṓké ṓmugé echa upε Eṣṓwṓ, gemégé nnó ndṓ eléé ekwóné wṓ ṓmage téne ewéché, mbṓgé nnó ṓlu Maá Eṣṓwṓ, poó geme jyé, ṓtáné mfaá gekwa ṓshulé mme.”

⁴¹ Wyémbṓ ntó ne anṓ baá ampye upε Eṣṓwṓ ne ánleré mabé Eṣṓwṓ chóncho ne ákpakpa melṓ ájwyaá ntó Jisṓs áké, ⁴² “Apoóge bṓó bí chachá, yémbṓ akaágé poó gemé jií? Pṓ nnó ji aké na ji alu Mfwa bṓó Isrelí? Gṓge ji átáné mfaá gekwa áshuúlé mme ne esé défyéé matṓó se ne ji. ⁴³ Ji áfyéé metṓó ne Eṣṓwṓ, ne Eṣṓwṓ áchwṓ ápoó yé ji mbṓgé ágboó ne ji, néndé ji ajógé aké ji alú Maá Eṣṓwṓ.”

⁴⁴ Yé bṓó ubée abi áwómé ntó ebwṓ né ukwa, wyémbṓ ntó ne ájúu Jisṓs mashye mmye.

Negboné Jisṓs

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jṓn 19:28-30)

⁴⁵ Kálánká efyáneépeá eké ékwónene, ṓméré enomé, gemmua gékwé né melṓ meko kpaá te kálánká eléé. ⁴⁶ Wye né kálánká eyimbṓ eléé, Jisṓs alṓ mánkalé kénké aké, “Eli, Eli lama sabatani” ula etené nnó Eṣṓwṓ wa Eṣṓwṓ wa, ndé ṓlyaá me mbií né efwyale?

⁴⁷ Ne bṓó abifṓ abi átené eféé, áwúgé ndere Jisṓs ajóge mbṓ, áferé áké, “Akuú mbṓ lé Elija muú ekpávé Eṣṓwṓ.” ⁴⁸ Ne muú ama né geluágé abi átené eféé, alomé gatelé ajye bó ekochá anyua né

mmu mmṓó amí mamýáme, ajo né genṓó abwéé asa né ubṓó meno Jisṓs nnó ányú.

⁴⁹ Yémbṓ abifṓ áké, “Gó ji ábé ewú dégé kpé nnó Elija achwṓ póó nyé ji!”

⁵⁰ Ne Jisṓs ama akále kénké afyε gemε jií né amu Nte wuú Eṓṓwṓ.

⁵¹ Wyε ndere metṓó ekwené Jisṓs mbṓ, ndeé eyi ekaré εcha upe Eṓṓwṓ egyalé uba upeá te mfaá gba-ra-ra-ra εtya mme, mme anyigé, tegetege matárávε egyalé ubauba. ⁵² Manome ánené alá fuúfuú ne gejamégé bṓó Eṓṓwṓ abi agboó mé te gachi, ákwilé né negbo. ⁵³ Gébégé Jisṓs akwilé né negbo. Bṓó Eṓṓwṓ bimṓ, átané né manome áfé né Jerosale melṓ ukpea. Aléré mmyε mbaá gejamégé bṓó.

⁵⁴ Ne muú kpaá bṓó bee ne bṓó bee abifṓ abi álú εféé ábáme Jisṓs, ágégé ndere mme anyigé, ne unó bifṓ εbi upyεé εfṓ ekwṓ εbwṓ matṓó. Ajṓóge áké, “Wáwálé mende yina abó alu Maá Eṓṓwṓ.”

⁵⁵ Gébé eyigémbṓ ntó, gejamégé andée, átené tete ágéné yéndégenó eyi gepyé. Andée bina átané ne Jisṓs kpaá te né Galilí ákwólé ji, ápóge Jisṓs, achyεge ji unó bi akélege. ⁵⁶ Né geluage andée bina élé, Meri ayi atané melṓ Magdala, Meri mmá Jεmsi εbwṓ ne Josef, ne Meri mma baá Σεβεdee. *

Aní Jisṓs

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jṓn 19:38-42)

⁵⁷ Ne nkwale akwṓnege, muú ηka fṓ ayi atane melṓ Arimatya akuú ji nnó Josef achwṓ. Ji ntó alú nyá maá utṓó Jisṓs ama. ⁵⁸ Achwṓgé, ajyε bane Palet agíi ji nnó achyε ji utó ji ajyε afere genkwṓgé

* **27:56** Ελί wáwálé nnó: Baá bina élé Jεmsi εbwṓ ne Jṓn.

Jisɔs anií. Ne Palet achyɛɛ utó nnó afere genkwógé Jisɔs áchyɛ ji. ⁵⁹ Ne Josef aségé genkwógé Jisɔs, afyalé géjí ne éshyé ndeé pópó ⁶⁰ abwɛɛ ajoye béle né mmu menome meke ewé ji apye bɔ́ akwyɛɛ né eba ntaá. Abélégé, apelé gekpékpégé ntaá akweré meno menome ewémbɔ alyaá awilé ji. ⁶¹ Ndere ji apyɛɛ unó bina, Mɛri muú melɔ Magdala ne Mɛri ayifɔ ájwɔlé toitoi ne menome ewémbɔ ápélé.

Palet atɔ́ bɔ́ nnó ábamé menome Jisɔs

⁶² Ne bií uyyage, mmyeke bií ebi bɔ́ Jus ákpomege mmye manyé uwyaá bwɔ́ ukoge, anɔ́ baá ampye upe Esɔwɔ ne ekwɔ́ bɔ́ Farasi ájye báne Palet, ⁶³ ágaré ji áké, “Ata, délu téɛ mbɔ ndere muú dembwólé yimbɔ ajɔ́ nyá gébégé ji alú mebe nnó, ‘Ndɔ eléé ekwɔ́négé Esɔwɔ abwɛge nyɛ me nkwlílé né negbo.’” ⁶⁴ Ndere elúmbɔ esé dekelégé nnó wɔ́ ɔfyɛ bɔ́ ábámé menome ewémbɔ kpaá tɛ ndɔ eyimbɔ eléé ekóge. Ewéna epye nyɛ nnó ekagé baá utɔ́ bií ájɔ́ genkwɔ́ ji, ne meso gébé agarege gebyɔ́ nnó Esɔwɔ apye ji akwilé né negbo. Mbɔgé ɔlá ɔpye mbɔ wɔ́, ne ájogé genkwɔ́ jíí, dembwólé ɛtire nana depwɔ́ nyɛ ɛtiré mbɛmbɛ.”

⁶⁵ Ajɔ́ógé mbɔ Palet aké, “Pye ndere wɔ́ ɔkágé pye, kwyɛɛ bɔ́ bee ɔbele ábámé menome ewémbɔ chánéné.”

⁶⁶ Ne ájyégé afye gelo né menome ewémbɔ nnó ékágé muú anene ewu, afye bɔ́ bee ábámé ewu.

28

Jisɔs akwilé né negbó
(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jɔn 20:1-10)

¹ Bií uwyaá bwó ukógé, ndere bií ujjáge, Méri muú melo Magdala ne Méri ayifo átané ájye chere ndere menome Jisós elú. ² Aké apele mme abo anyígé ne eshye. Ekiénné Esōwō etané mfaánebuú, eshwó bógene ntaá eniné mbō ebelé babá ejwólé mfaá. ³ Menyammye wuú agénege manémané eké gasama, ne mandeé jíí ashwánege pópó eké eshyéé ndeé. ⁴ Epyégé mbō, bōó bee abi ábáme menome ewémbō áwe jaja ne efō metōó getu jíí, ákwé eké uñkwó bōó.

⁵ Ne ekiénné Esōwō ewémbō ejōó ne andée bimbo eké, “Défōgé. Nkaá nnó enyú dékelege mbō lé Jisós, ayi ábó áwómé ji né gekwa. ⁶ Ji apósé fana, akwilé né negbo wye nkane ji abó ajōó nnó epye nye. Chwóge dégé melú ewé ábōó ábelé ji. ⁷ Ne kérege meso wáwá, dégaré baá utōó bií nnó, ‘Esōwō apye ji akwilé né negbo. Abó mé mbe ne enyú afé né Galilií; dégené nye ji ewú!’ Gége genó eyigé me mbōó mangaré enyú mbō.”

⁸ Andée bimbo átané né menome ne gatélé, ne efō metōó, yémbō ájyεé ne nechóchó. Áke wáwá manjye gáre baá utōó Jisós meko ayi ekiénné egaré ebwó.

⁹ Ne ndere ebwó ájyε, Jisós abané ebwó né meti, atamé ebwó aké mejé ebé ne enyú. Andée bimbo ákwé ji né uká ánoge ji. ¹⁰ Ne Jisós afyéε ye ebwó metōó aké, “Défōgé, choge dégaré añmé ba nnó ájyε ne Galilií, ágéne nye me ewú.”

Ambamé menome Jisós agaré mechó ewé epyéé

¹¹ Ndere andée bina ájyε né melo manjye gáre baá utōó Jisós genó eyigé Jisós ne ekiénné Esōwō ájōó, bōó bee fō abi ábó ábáme menome Jisós,

áfé ntó né melo manjye gáre ánó baá ampye ure Esowó yéndegenó eyi gepyé. ¹² Apyegembo, anó baá ampye ure Esowó choncho ne ákpakpa melo, áchomé mbaá ama, ásó mala akpa gejamégé nka áchyéé unyéle mbaá bó bee bimbo ¹³ Agaré ebwó áké, “Débó mangaré bó nnó, baá utó Jisós achwó jo genkwó jí ne utuú gébége enyú débélege gejá. ¹⁴ Ne mbógé gomena awúgé mechó ewé, esé dékagé nye ndere dégárege ji, nnó ekagé enyú dékpe efwyale.”

¹⁵ Bó bee áségé nka eyimbo, ájye gáre wye ndere anó baá ampye ure Esowó áké ebwó ágáre. Ne abya yina atyaá akpe né gebagé mewaá bó Jus geko, yéé te fina abya yina álu asanege né gebage mewaá bó Jus.

Jisós aleré mmye mbaá baá utó bí

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Anq 1:6-8)

¹⁶ Baá utó Jisós afyaneama áwugé meko ayi Jisós aló ebwó, áfé né mfaá mékwé né gebage mewaá Galilií ndere Jisós agaré ebwó. ¹⁷ Ne ebwó ágégé ji, ánoge ji yémbó abifó áwyaá dembyó né metó. ¹⁸ Jisós ajó ne bwó áké, “Esowó achyéé me utó né unó uko bi úlú, né mfaánebuú ne fa mme.” ¹⁹ Ndere elúmbó chóge ye né malo mme meko dépye bó ábé ankwólé ba. Abi akemege mambé ankwólé ba, wyagé ebwó manaá Esowó né mabo Esowó nte ne ami maá ne Mendoó Ukpea. ²⁰ Lérégé ebwó nnó akwólege majyéé ami me nchyéé enyú. Ne kaágé wáwálé nnó me mbéé wyé ne enyú yéndégébé kpaá te mme abyéé.

Ν_{WE} menomenyεέ mekέ
New Testament in Denya (CM:anv:Denya)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Denya

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Denya

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
c1c6a10b-c0b1-5242-bb46-153e2e25ddc7